

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

BADANIE ANKIETOWE BENEFICJENTÓW OSTATECZNYCH PRIORYTETU 2 ZPORR

RAPORT KOŃCOWY DLA

MINISTERSTWA ROZWOJU REGIONALNEGO

Warszawa, czerwiec 2008

SPIS TREŚCI

1. SUMMARY	6
2. STRESZCZENIE	7
3. OGÓLNE INFORMACJE O BADANIU	8
3.1. Wstęp. Cele badania	8
3.2. Metodologia i próba badawcza	9
3.3. Prezentowane statystyki	10
4. DZIAŁANIE 2.1	12
4.1. Streszczenie wyników	12
4.2. Wpływ projektu na sytuację zawodową Beneficjentów Ostatecznych	14
4.2.1. Wstęp	14
4.2.2. Sytuacja zawodowa respondentów w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie	14
4.2.3. Ocena porównawcza sytuacji zawodowej sprzed udziału w projekcie i obecnej	15
4.3. Uwarunkowania sukcesu związanego z udziałem w projekcie	18
4.4. Sytuacja respondentów przed udziałem w projekcie	19
4.4.1. Wstęp	19
4.4.2. Utrudnienia w wykonywaniu pracy przed udziałem w projekcie	19
4.5. Ocena projektu	21
4.5.1. Wstęp	21
4.6. Oczekiwania Beneficjentów Ostatecznych wobec projektu	21
4.7. Szczegółowa ocena projektu	23
4.8. Ocena nabytych umiejętności zawodowych	23
5. DZIAŁANIE 2.2	25
5.1. Streszczenie wyników	25
5.2. Status edukacyjny stypendystów	27
5.2.1. Uczniowie – ukończenie szkoły	27
5.2.2. Uczniowie – matura	28
5.2.3. Uwarunkowania sukcesu edukacyjnego uczniów	30
5.2.4. Kontynuowanie nauki przez uczniów	30
5.3. Uzyskanie absolutorium i zdobycie wyższego wykształcenia przez studentów	32
5.3.1. Absolutorium	32
5.3.2. Obrona pracy magisterskiej	33
5.3.3. Uwarunkowania sukcesu edukacyjnego studentów	34
5.3.4. Kontynuacja nauki przez studentów	34
5.4. Ocena roli stypendiów w przewycięzaniu trudności	35
5.4.1. Uczniowie	35
5.4.2. Studenci	36
5.5. Ocena przydatności stypendium w zdobyciu wykształcenia	37
5.5.1. Uczniowie	37
5.5.2. Studenci	39
5.6. Trudności w korzystaniu ze stypendium, propozycje udoskonaleń	40
5.6.1. Uczniowie	40
5.6.2. Studenci	41
6. DZIAŁANIE 2.3	43
6.1. Streszczenie wyników	43
6.2. Wpływ projektu na sytuację zawodową Beneficjentów Ostatecznych	45
6.2.1. Sytuacja zawodowa respondentów 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie	45
6.2.2. Ocena porównawcza sytuacji zawodowej przed udziałem w projekcie i obecnej	46
6.3. Uwarunkowania sukcesu związanego z udziałem w projekcie	48
6.4. Sytuacja respondentów przed udziałem w projekcie	49

6.4.1. Udział w innych projektach	49
6.5. Utrudnienia w wykonywaniu pracy przed udziałem w projekcie	50
6.6. Ocena projektu.....	51
6.6.1. Oczekiwania Beneficjentów Ostatecznych wobec projektu	51
6.6.2. Szczegółowa ocena projektu.....	52
6.6.3. Ocena nabytych umiejętności zawodowych	53
7. DZIAŁANIE 2.4	54
7.1. Streszczenie wyników	54
7.2. Wpływ projektu na sytuację zawodową Beneficjentów Ostatecznych.....	55
7.2.1. Sytuacja zawodowa respondentów po zakończeniu projektu	55
7.2.2. Ocena porównawcza sytuacji zawodowej przed udziałem w projekcie i obecnej	56
7.3. Uwarunkowania sukcesu związanego z udziałem w projekcie.....	57
7.4. Sytuacja respondentów przed udziałem w projekcie	58
7.4.1. Utrudnienia w wykonywaniu pracy przed udziałem w projekcie	58
7.5. Ocena projektu.....	59
7.5.1. Oczekiwania Beneficjentów Ostatecznych projektu.....	59
7.5.2. Szczegółowa ocena projektu.....	61
7.5.3. Ocena nabytych umiejętności zawodowych	61
8. DZIAŁANIE 2.5	63
8.1. Streszczenie wyników	63
8.2. Wpływ projektu na sytuację zawodową Beneficjentów Ostatecznych.....	64
8.2.1. Sytuacja zawodowa respondentów po zakończeniu projektu	64
8.2.2. Ocena porównawcza sytuacji zawodowej przed udziałem w projekcie i obecnej	64
8.3. Uwarunkowania sukcesu związanego z udziałem w projekcie.....	66
8.4. Charakterystyka działalności gospodarczej prowadzonej przez Beneficjentów Ostatecznych.....	67
8.5. Sytuacja respondentów przed udziałem w projekcie	68
8.5.1. Utrudnienia w wykonywaniu pracy przed udziałem w projekcie	68
8.6. Ocena projektu.....	69
9. REKOMENDACJE	70
Działanie 2.1	70
Działanie 2.2.....	71
Działanie 2.3.....	72
Działanie 2.4.....	73
Działanie 2.5.....	73
10. WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW ODDZIAŁYWANIA	75
10.1. Ogółem	75
10.2. Wartości wskaźników oddziaływania w podziale na lata i województwa	77
11. WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW REZULTATU.....	90
11.1. Wartości wskaźników rezultatu w podziale na województwa	90
12. ZAŁĄCZNIK 1: INFORMACJA NA TEMAT PRZEPROWADZONYCH WYWIADÓW BEZPOŚREDNICH	92
13. ZAŁĄCZNIK 2 – INFORMACJA NA TEMAT BADAŃ PORÓWNAWCZYCH.....	94

SPIS WYKRESÓW

Wykres 4.1 Co Pan/i robił/a w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie? N=5640	14
Wykres 4.2 Co Pan/i robił/a w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie? N=5640.....	15
Wykres 4.3 Czy w porównaniu do sytuacji sprzed Pana/i udziału w projekcie, Pana/i sytuacja zawodowa: N=5640	15
Wykres 4.4 Czy Pana/i udział w projekcie wpłynął na to, czym się Pan/i zajmował/a w 6 miesięcy po zakończeniu projektu? N=5388.....	16
Wykres 4.5 Czy w ciągu ostatnich 4 tygodni uczestniczył/a Pan/i w jakimkolwiek szkoleniu, kursie lub praktykach? N=5640.....	17
Wykres 4.6 Czy przed udziałem w projekcie miał/a Pan/i następujące utrudnienia w wykonywaniu pracy? N=5640	19
Wykres 4.7 Czy przed udziałem w projekcie miała Pani następujące utrudnienia w wykonywaniu pracy?	20
Wykres 4.8 Czy przed udziałem w projekcie miał Pan następujące utrudnienia w wykonywaniu pracy?	20
Wykres 4.9 Czego oczekiwał/a Pan/i od uczestnictwa w projekcie przed jego rozpoczęciem? N=5640	21
Wykres 4.10 W jakim stopniu udało się Panu/i zaspokoić te oczekiwania?	22
Wykres 4.11 Jak ocenia Pan/i projekt, w którym wziął/wzięła Pan/i udział? N=5640	23
Wykres 4.12 Czy udział w projekcie pomógł rozwinąć umiejętności potrzebne do wykonywania Pana/i pracy zawodowej? N=5640.....	23
Wykres 4.13 Jakie umiejętności pomógł Panu/i rozwinąć udział w projekcie? N=5640.....	24
Wykres 5.1 Czy skończył(a) Pan(i) szkołę ponadgimnazjalną? N=4594	27
Wykres 5.2 Czy skończyła Pani szkołę ponadgimnazjalną?.....	27
Wykres 5.3 Czy skończył Pan szkołę ponadgimnazjalną?.....	27
Wykres 5.4 Czy skończył(a) Pan(i) szkołę ponadgimnazjalną? Odsetek wśród uczniów z obszarów wiejskich N=4183	28
Wykres 5.5 Czy zdał(a) Pan(i) maturę? N=4247	28
Wykres 5.6 Czy zdała Pani maturę?	29
Wykres 5.7 Czy zdał Pan maturę?	29
Wykres 5.8 Czy zdał(a) Pan(i) maturę?	29
Wykres 5.9 Czy obecnie kontynuuje Pan(i) naukę? Jeśli tak, to w jakiej formie? N=4594.....	30
Wykres 5.10 Czy obecnie kontynuuje Pani naukę?	31
Wykres 5.11 Czy obecnie kontynuuje Pan naukę?	31
Wykres 5.12 Czy obecnie kontynuuje Pan(i) naukę?.....	31
Wykres 5.13 W jakim trybie kontynuuje Pan(i) naukę? N=4594	32
Wykres 5.14 Czy uzyskał(a) Pan(i) absolutorium? N=326.....	32
Wykres 5.15 Czy uzyskała Pani absolutorium?	32
Wykres 5.16 Czy uzyskał Pan absolutorium?	33
Wykres 5.17 Czy obronił(a) Pan(i) pracę magisterską? N=326.....	33
Wykres 5.18 Czy obroniła Pani pracę magisterską?	33
Wykres 5.19 Czy obronił Pan pracę magisterską?	34
Wykres 5.20 Czy obecnie kontynuuje Pan(i) naukę? Jeśli tak, to w jakiej formie? N=326.....	34
Wykres 5.21 W jakim trybie kontynuuje Pan(i) naukę? N=326	35
Wykres 5.22 Jakie finansowe trudności w kontynuowaniu nauki napotkał(a) Pan(i) kiedy ubiegał(a) się o stypendium? N=4594	35
Wykres 5.23 Czy stypendium w istotny sposób pomogło rozwiązać jakieś wymienione przez Pana(ią) trudności? Jeśli tak, to które? N=4594	36
Wykres 5.24 Jakie miał(a) Pan(i) trudności finansowe, kiedy ubiegała(a) się Pan(i) o stypendium? N=326.....	36
Wykres 5.25 Czy stypendium w istotny sposób przyczyniło się do przezwyciężenia następujących trudności? N=326	37
Wykres 5.26 Na ile skutecznie stypendium pomogło Panu(i) w zdobyciu obecnego poziomu wykształcenia? N=4594	38
Wykres 5.27 Czy Pana(i) zdaniem, bez stypendium osiągnął(ę)by Pan(i) obecny poziom wykształcenia? N=4594	38
Wykres 5.28 Na ile skutecznie stypendium pomogło Panu(i) w zdobyciu obecnego poziomu wykształcenia? N=326	39

Wykres 5.29 Czy Pana(i) zdaniem, bez stypendium osiągnął(ęła)by Pan(i) obecny poziom wykształcenia? N=326	39
Wykres 5.30 Czy zdarzyło się co najmniej raz, że nie wykorzystał(a) Pan(i) przyznanego stypendium, ponieważ nie miał(a) Pan(i) pieniędzy na pokrycie kosztów, które miały być Panu(i) zwrócone? N=3481	40
Wykres 5.31 Jak należałoby zmienić sposób przyznawania stypendium, żeby było bardziej skuteczne? N=459440	
Wykres 5.32 W jaki sposób należałoby zmienić sposób przyznawania stypendium żeby było bardziej skuteczne? N=326	41
Wykres 5.33 Jaka forma stypendium byłaby Panu(i) najbardziej pomocna w kontynuowaniu nauki? N=326	42
Wykres 6.1 Proszę powiedzieć, co Pan/i robił/a w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie? N=1086	45
Wykres 6.2 Proszę powiedzieć, co Pan/i robił/a w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie	46
Wykres 6.3 Czy w porównaniu do sytuacji sprzed Pana/i udziału w projekcie, Pana/i sytuacja zawodowa: N=1086	46
Wykres 6.4 Czy w porównaniu do sytuacji sprzed Pani udziału w projekcie, Pani sytuacja zawodowa: N=1086	47
Wykres 6.5 Czy Pana/i udział w projekcie wpłynął na to, czym się Pan/i zajmował/a w 6 miesięcy po zakończeniu projektu? N=1086	47
Wykres 6.6 Proszę powiedzieć, czy w okresie ostatnich 2 lat brał/a Pan/i udział w innych projektach mających na celu podniesienie Pana/i kwalifikacji zawodowych lub szans na rynku pracy? N=1086	49
Wykres 6.7 Czy przed udziałem w projekcie miał/a Pan/i następujące utrudnienia w wykonywaniu pracy? N=1086	50
Wykres 6.8 Czego oczekiwał/a Pan/i od uczestnictwa w projekcie przed jego rozpoczęciem?(Możliwa więcej niż jedna odpowiedź) N=757	51
Wykres 6.9 W jakim stopniu udało się Panu/i zaspokoić te oczekiwania? N=757	52
Wykres 6.10 Chciałbym się dowiedzieć, jak ocenia Pan/i projekt, w którym wziął/wzięła Pan/i udział? N=108652	
Wykres 6.11 Czy udział w projekcie pomógł rozwinąć umiejętności potrzebne do wykonywania Pana/i pracy zawodowej? N=1086	53
Wykres 6.12 Jakie umiejętności pomógł Panu/i rozwinąć udział w projekcie? N=1086	53
Wykres 7.1 Proszę powiedzieć, co Pan/i robił/a w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie? N=1106	55
Wykres 7.2 Proszę powiedzieć, co Pan/i robił/a w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie	56
Wykres 7.3 Czy w porównaniu do sytuacji sprzed Pana/i udziału w projekcie, Pana/i sytuacja: N=1106	56
Wykres 7.4 Czy Pana/i udział w projekcie wpłynął na to, czym się Pan/i zajmował/a w 6 miesięcy po zakończeniu projektu? N=1106	57
Wykres 7.5 Czy przed udziałem w projekcie miał/a Pan/i następujące utrudnienia w wykonywaniu pracy? N=1106	58
Wykres 7.6 Czego oczekiwał/a Pan/i od uczestnictwa w projekcie przed jego rozpoczęciem? N=1106	59
Wykres 7.7 W jakim stopniu udało się Panu/i zaspokoić te oczekiwania? N=1106	60
Wykres 7.8 Chciałbym się dowiedzieć, jak ocenia Pan/i projekt, w którym wziął/wzięła Pan/i udział? N=1106	61
Wykres 7.9 Czy udział w projekcie pomógł rozwinąć umiejętności potrzebne do wykonywania Pana/i pracy zawodowej? N=1106	61
Wykres 7.10 Jakie umiejętności pomógł Panu/i rozwinąć udział w projekcie? N=1106	62
Wykres 8.1 Proszę powiedzieć, co Pan/i robił/a w 18 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie? N=686	64
Wykres 8.2 Czy w porównaniu do sytuacji sprzed Pana/i udziału w projekcie, Pana/i sytuacja: N=686	64
Wykres 8.3 Czy uważa Pan/i, że udział w projekcie przyczynił się do rozpoczęcia lub rozwinięcia prowadzonej przez Pana/ią działalności gospodarczej? N=686	65
Wykres 8.4 Czy zamierza Pan/i kontynuować rozpoczętą działalność gospodarczą przez najbliższe 12 miesięcy? N=468	65
Wykres 8.5 W jakim sektorze ekonomicznym działała Pana/i firma w 18 miesięcy po jej rejestracji? N=468	67
Wykres 8.6 Ile miejsc pracy tworzyła Pana/i firma w 18 miesięcy po jej rejestracji? A ile miejsc tworzy obecnie? N=468	67
Wykres 8.7 Czy przed udziałem w projekcie miał/a Pan/i następujące utrudnienia w wykonywaniu pracy? N=686	68
Wykres 8.8 Jak ocenia Pan/i projekt, w którym wziął/wzięła Pan/i udział? N=686	69
Wykres 12.1 W bazie danych, którą przekazano nam na potrzeby realizacji tego badania nie znalazł się Pana/i numer telefonu kontaktowego. Czy może Pan/i powiedzieć, dlaczego?	94

1. SUMMARY

- Ultimate Beneficiaries of Measures 2.1, 2.2, 2.3, 2.4 and 2.5 joined the project with defined expectations, of which a majority were fulfilled. Most participants considered the acquired skills as useful, thus assessed the projects as very good and expressed willingness to participate in similar schemes in the future.
- 11,3% of Ultimate **Beneficiaries of Measure 2.1** changed their professional situation 6 months after completing participation in project. It is worth to note that rate of Ultimate Beneficiaries undertaking educational activities amount to 26% which is higher than life-long learning ratio nationwide.
- 68,8% of **secondary school students** – Ultimate **Beneficiaries of Measure 2.2** – who passed high school finals and in the same year continue their education on the level higher than secondary school. The educational career of **university students** who received scholarships during the last year of studies in a majority of cases ended with success documented with certificate of completion and Master Diploma (70,9% of students).
- The total percentage Ultimate **Beneficiaries of Measure 2.3**, who changed their professional situation – (got a new job or undertook business activity) is 23%. The share of Ultimate Beneficiaries who found new employment outside agriculture sector within 6 months from training participation in the total number of participants is 12,3%. 107 Ultimate Beneficiaries trained under Measure 2.3 found new employment in rural areas outside agriculture sector.
- 17,5% of Ultimate Beneficiaries changed employment, but in most cases transferring to a place of the same profile of activity i.e. within industries considered undergoing restructuring.
- Survey of Ultimate **Beneficiaries of Measure 2.5** demonstrated that 68,2% of enterprises launched 18 months before the survey still exist (the percentage is lower than the target value predicted). These companies has created 842 new jobs. The success of participants was most strongly influenced by the adequacy of services (or goods) offered by the company, thus, indirectly, by the quality of consulting services provided within the projects.

2. STRESZCZENIE

- Beneficjenci Ostateczni Działania 2.1, 2.2, 2.3, 2.4 i 2.5 przystępowali do projektu z konkretnymi oczekiwaniami, z czego zdecydowana większość została zaspokojona. Większość uczestników oceniła projekty, w których brali udział, jako bardzo dobre i wyraziła chęć udziału w podobnym przedsięwzięciu w przyszłości, uznając nabyte umiejętności za przydatne.
- Odsetek **Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1**, którzy zmienili swoją sytuację zawodową w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie, wynosi 11,3%. Warto zauważyć, że odsetek osób kontynuujących kształcenie wśród Beneficjentów Ostatecznych tego działania jest wyższy niż w całej Polsce i wynosi 26%.
- 68,8% **uczniów – Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.2** - którzy w tym samym roku zdali maturę i korzystali z programu stypendialnego kontynuowało naukę na poziomie wyższym niż szkoła ponadgimnazjalna. Kariera edukacyjna **studentów** otrzymujących stypendium w ostatnim roku nauki w większości przypadków zakończyła się sukcesem udokumentowanym uzyskaniem absolutorium i tytułem magistra (70,9% studentów).
- Łączny odsetek osób pracujących, będących **Beneficjentami Ostatecznymi Działania 2.3**, które zmieniły swoją sytuację zawodową - otrzymały nową pracę lub prowadziły działalność gospodarczą - to 23%. Odsetek osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie wynosi 12,3%. 107 miejsc pracy poza rolnictwem na obszarach wiejskich zostało obsadzonych przez osoby przekwalifikowane w ramach projektów.
- 17,5% **Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.4** zmieniło pracę, ale w większości przypadków oznaczało to przejście do przedsiębiorstwa o tym samym profilu działalności, a zatem w obrębie branż uznanych za restrukturyzowane.
- Badanie **Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.5** wykazało, że 68,2% firm założonych 18 miesięcy przed rozpoczęciem badania funkcjonuje nadal, co stanowi odsetek niższy niż wartość docelowa określona w dokumentach programowych ZPORR. Przedsiębiorstwa te utworzyły 842 miejsca pracy. Na sukces uczestników projektów w ramach Działania 2.5 największy wpływ miała adekwatność usług (lub towarów) oferowanych przez firmę do potrzeb rynku, a zatem pośrednio jakość doradztwa świadczonego w ramach projektów.

3. OGÓLNE INFORMACJE O BADANIU

3.1. Wstęp. Cele badania

Badanie, którego wyniki zbiorcze przedstawiono w niniejszym raporcie, dotyczyło Priorytetu 2 ZPORR i objęło Beneficjentów Ostatecznych pięciu Działań:

- **Działania 2.1** „Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie” skierowanego do osób pracujących,
- **Działania 2.2** „Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne” skierowanego do uczniów i studentów,
- **Działania 2.3** „Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa” skierowanego do rolników i domowników,
- **Działania 2.4** „Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi” skierowanego do pracowników przemysłów i sektorów podlegających procesowi restrukturyzacji,
- **Działania 2.5** „Promocja przedsiębiorczości” skierowanego do osób pracujących i studentów.

Głównym celem badania było ustalenie wartości wskaźników oddziaływania dla każdego z Działań, czyli:

W przypadku Działania 2.1

- udziału osób dorosłych, które znalazły nowe zatrudnienie 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie osób dorosłych uczestniczących w projektach (w tym mężczyźni vs. kobiety oraz rolnicy vs. domownicy),
- uczestnictwa w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat.

W przypadku Działania 2.2

- udziału osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły gimnazjalnej (w tym mężczyźni vs. kobiety, w tym w kategorii osób pochodzących z obszarów wiejskich),
- udziału populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie (w tym mężczyźni vs. kobiety).

W przypadku Działania 2.3

- udziału osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń (w tym mężczyźni vs. kobiety),
- liczby miejsc pracy poza rolnictwem na obszarach wiejskich obsadzonych przez osoby przekwalifikowane w ramach projektów.

W przypadku Działania 2.4

- udziału osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza przemysłami/sektorami/przedsiębiorstwami restrukturyzowanymi w ciągu 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach (%) (w tym mężczyźni vs. kobiety (%)). Wobec trudności związanych z faktem, że definicja branż restrukturyzowanych była różna w poszczególnych województwach oraz podlegała zmianom w trakcie wdrażania Priorytetu II, powyższy wskaźnik oddziaływania będzie w niniejszym raporcie interpretowany w inny sposób. Za spełniających kryteria wskaźnika zostaną uznani wszyscy Beneficjenci Ostateczni, którzy w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie zmienili miejsce zatrudnienia.

W przypadku Działania 2.5

- udziału nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach ogółem (%),
- ilości miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu (szt.) .

Ponadto badanie miało na celu stwierdzenie:

W przypadku Działań 2.1, 2.3, 2.4 i 2.5

- jakie trudności w wykonywanej pracy i jakie oczekiwania względem projektu mieli Beneficjenci Ostateczni,
- jak oceniano projekt,
- jakie korzyści odnieśli Beneficjenci Ostateczni w rezultacie udziału w projekcie,
- jakie czynniki ograniczały skuteczność wsparcia przyznawanego w ramach badanych Działań ZPORR.

W przypadku Działania 2.2

- jakie były oczekiwania Beneficjentów Ostatecznych w stosunku do projektu, zanim rozpoczęli w nim udział,
- jakie konkretne efekty przyniósł Beneficjentom Ostatecznym udział w projekcie,
- jaki jest obecny status Beneficjentów Ostatecznych,
- jak udział Beneficjentów Ostatecznych w projekcie wpłynął na ich obecny status,
- jakie czynniki ograniczały skuteczność wsparcia przyznawanego w ramach Działania 2.2 ZPORR.

Badanie zostało przeprowadzone w dniach 15 października 2007 – 13 kwietnia 2008, metodą wywiadów telefonicznych.

3.2. Metodologia i próba badawcza

Badanie przeprowadzono metodą wywiadów telefonicznych. Próba została dobrana z bazy Podsystemu Europejskiego Funduszu Społecznego (PEFS). Wywiady przeprowadzono we wszystkich województwach. Instytucje Wdrażające przekazały dane Beneficjentów Ostatecznych w trybie przewidzianym w umowach pomiędzy Wykonawcą i każdą z Instytucji Wdrażających z zachowaniem przepisów związanych z przekazywaniem danych osobowych.

Przeprowadzono łącznie 13438 wywiadów. Struktura próby odzwierciedla strukturę populacji z uwzględnieniem kryterium podziału na województwa. Poniższa tabela prezentuje liczbę wywiadów zrealizowanych w każdym z Działań w podziale na fale¹.

		Fala I		Fala II		Fala III		Ogółem
		N	%	N	%	N	%	
Działanie 2.1	Ogółem	915		2430		2295		5640
	Kobiety	572	63	1710	70	1525	66	3807
	Mężczyźni	343	37	720	30	770	34	1833
Działanie 2.2	Ogółem	292		3153		1475		4920
	Uczniowie	252	86	2991	94	1351	93	4594
	Studenci	40	14	162	6	124	7	326
	Kobiety	185	63	1929	61	991	67	3105
	Mężczyźni	107	37	1224	39	484	33	1815
Działanie 2.3	Ogółem	160		487		439		1086
	Kobiety	79	56	252	51	250	57	581
	Mężczyźni	81	44	235	49	189	43	505
Działanie 2.4	Ogółem	171		460		475		1106
	Kobiety	122	82	344	74	314	66	780
	Mężczyźni	49	18	116	26	161	34	326
Działanie 2.5	Ogółem	0		305		381		686
	Kobiety	0		120	39	149	39	269
	Mężczyźni	0		185	61	232	61	417
Ogółem		1028		7345		5065		13438
Kobiety		703	68	4610	63	3229	64	8542
Mężczyźni		325	32	2735	37	1836	36	4896

3.3. Prezentowane statystyki

Odpowiedzi na wszystkie pytania w raporcie prezentowane są z uwzględnieniem podziału na różne cechy Beneficjentów Ostatecznych (płeć, pochodzenie itp.). W tych miejscach, w których zauważono istotne statystycznie różnice (mierzone testem χ^2 przy poziomie ufności 95%), są one zaznaczone czerwoną gwiazdką. Istotność statystyczna zaobserwowanej różnicy oznacza, że z 95%

¹ Badanie realizowano w 3 falach, tak by uwzględnić Beneficjentów Ostatecznych kończących udział w projektach w 2005, 2006 i 2007 roku.

prawdopodobieństwem różnica ta w odniesieniu do danego pytania zachodzi również w całej populacji Beneficjentów danego Działania.

W analizie dotyczącej uwarunkowań sukcesu związanego z udziałem w projekcie wykorzystano następujące analizy:

- analiza regresji logistycznej, celem ustalenia czynników maksymalizujących prawdopodobieństwo „sukcesu”, rozumianego jako korzystna zmiana sytuacji zawodowej respondenta,
- analizy korelacyjne (z wykorzystaniem współczynnika korelacji Persona), w celu ustalenia czynników mających związek z sukcesem Beneficjentów Ostatecznych,
- analiza CHAID, w celu ustalenia grup Beneficjentów Ostatecznych, w których odsetek osób, które w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie zmieniły pracę był najwyższy.

Odsetki odpowiedzi na niektórych wykresach zamieszczonych w niniejszym raporcie nie sumują się do 100%. Ma to miejsce w dwóch sytuacjach:

- tam, gdzie z powodu zaokrągleń (prezentuje się liczby całkowite, nie zaś dziesiętne) suma odsetków jest nieznacznie mniejsza lub większa od 100%,
- tam, gdzie zadane pytanie miało charakter wielowyborowy (respondent mógł udzielić więcej niż jednej odpowiedzi).

Wartości i wykresy niewykazane w niniejszym raporcie ujęto w aneksie, stanowiącym osobny dokument..

4. DZIAŁANIE 2.1

4.1. Streszczenie wyników

WPLYW PROJEKTU NA SYTUACJĘ ZAWODOWĄ BENEFICJENTÓW OSTATECZNYCH

- Oddziaływanie projektów realizowanych w ramach Działania 2.1 przyjęto mierzyć poprzez stwierdzenie, jaki odsetek osób w 6 miesięcy po zakończeniu szkoleń zmienił pracę. Należy zauważyć, że większość Beneficjentów Ostatecznych w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie nadal pracowała w tym samym miejscu pracy i miała ten sam zakres obowiązków. **Łączny odsetek osób pracujących, które zmieniły swoją sytuację zawodową to 11,3%** i jest to wartość pierwszego wskaźnika oddziaływania. Po 6 miesiącach to osoby, które nie przekroczyły 35 roku życia częściej znajdowały zatrudnienie w nowym miejscu pracy. Znaczenie ma również płeć Beneficjentów Ostatecznych – w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie miejsce pracy częściej zmieniali mężczyźni.
- Drugi wskaźnik oddziaływania wsparcia realizowanego w ramach Działania 2.1 mierzy **poziom udział Beneficjentów Ostatecznych w kształceniu ustawicznym**. W badaniu ustalono, że odsetek osób, które kontynuują kształcenie wśród Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 (mieszczących się w przedziale wiekowym 25- 64 lata) wynosi 26%. Taki procent Beneficjentów Ostatecznych w tym przedziale wiekowym zadeklarował, że w ciągu ostatnich 4 tygodni brał udział w jakichkolwiek działaniach mających na celu podniesienie kwalifikacji i kompetencji zawodowych. Odsetek osób kształcących się wśród kobiet był wyższy niż wśród mężczyzn. Warto zauważyć, że odsetek osób kontynuujących kształcenie wśród Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 jest wyższy niż w całej Polsce (według danych GUS² naukę w formie kształcenia pozaszkolnego kontynuuje niespełna 5% Polaków).

SYTUACJA RESPONDENTÓW PRZED UDZIAŁEM W PROJEKCIE

- Na rozmaite utrudnienia w wykonywaniu pracy napotykało 34% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1. Był to przede wszystkim brak konkretnych, specjalistycznych umiejętności i niesatysfakcjonująca praca. Kobiety dodatkowo częściej wskazywały problem braku wiary we własne możliwości.

OCENA PROJEKTU

- Zdecydowana większość Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 (76%) przystępowała do udziału w projekcie z wyraźnymi oczekiwaniami. Oczekiwano przede wszystkim podniesienia kwalifikacji w obecnie wykonywanym zawodzie, rozwoju predyspozycji osobistych oraz poprawy samooceny. Mężczyźni w większym stopniu niż kobiety wykazywali chęć zdobycia

² Aktywność ekonomiczna ludności Polski za II kwartał 2007 roku, Informacje i opracowania statystyczne GUS. Podana wartość dotyczy 2006 r.

- nowego zawodu, to znaczy przekwalifikowania się, choć nie był to cel określony w ramach Działania 2.1.
- Prawie wszystkie oczekiwania, jakie żywili respondenci, zostały zrealizowane. Dotyczy to zwłaszcza poprawy samooceny, rozwoju osobistych predyspozycji, umiejętności pracy z innymi, nawiązania nowych znajomości i kontaktów, a także podniesienia kwalifikacji w wykonywanym przez badanych zawodzie.
 - Większa część Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 oceniła projekt jako bardzo dobry (63%), odpowiadający ich oczekiwaniom (54%) i wyraziła chęć udziału w podobnym przedsięwzięciu w przyszłości (72%).
 - 77% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 stwierdziło, że projekt pomógł im rozwinąć umiejętności potrzebne do wykonywania pracy zawodowej.
 - Zdaniem Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 udział w projekcie przyczynił się najczęściej do rozwinięcia nowych umiejętności takich jak obsługa komputera, znajomość języków obcych (67%), nabycia specjalistycznej wiedzy przydatnej w wykonywanym zawodzie (43%) czy uzyskania nowych uprawnień potwierdzonych certyfikatem (37%).

4.2. Wpływ projektu na sytuację zawodową Beneficjentów Ostatecznych

4.2.1. Wstęp

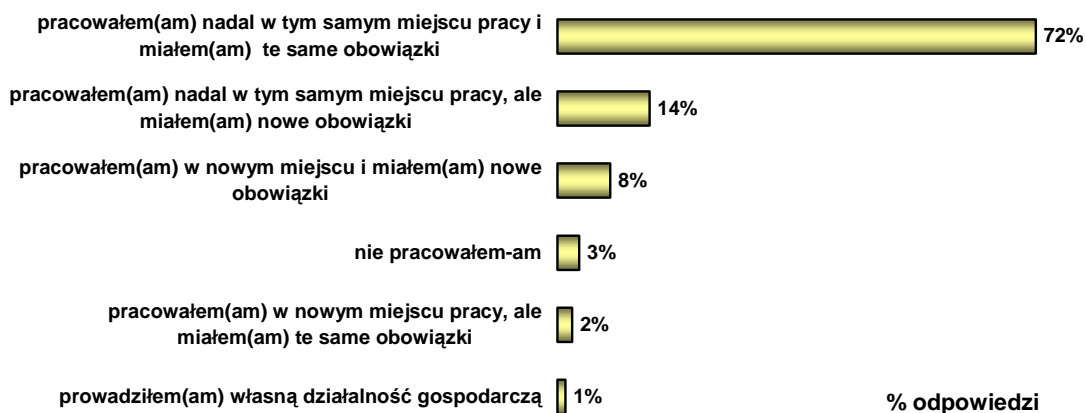
Zdecydowana większość Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 po zakończeniu projektu nie zmieniła miejsca pracy ani wykonywanych obowiązków. Jedynie 10% badanych znalazło nowe zatrudnienie (częściej mężczyźni niż kobiety), a 1% badanych założył własną działalność gospodarczą (częściej mężczyźni niż kobiety).

Dla większości Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 udział w projekcie nie oznaczał istotnej zmiany sytuacji zawodowej w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w nim. Co trzeci badany uznał obecną sytuację za lepszą, a tylko niewielki odsetek za gorszą (zdanie takie wyrażali częściej mężczyźni) od tej sprzed udziału w projekcie. Opinie na temat wpływu udziału w projekcie na to, czym się zajmowano po jego zakończeniu, były podzielone. Niedużą przewagę zyskały jednak głosy, że udział w projekcie nie przysłużył się do zmiany sytuacji zawodowej (49%). Natomiast 48% respondentów było przeciwnego zdania.

Do uczestniczenia w jakichkolwiek szkoleniach, kursach lub praktykach przyznało się 26% badanych (w grupie wiekowej 25-64 lat), co można uznać za miarę popularności kształcenia ustawicznego. Warto zauważyć, że jest to odsetek wyższy niż wśród ogółu Polaków³.

4.2.2. Sytuacja zawodowa respondentów w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie

Wykres 4.1 Co Pan/i robił/a w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie? N=5640

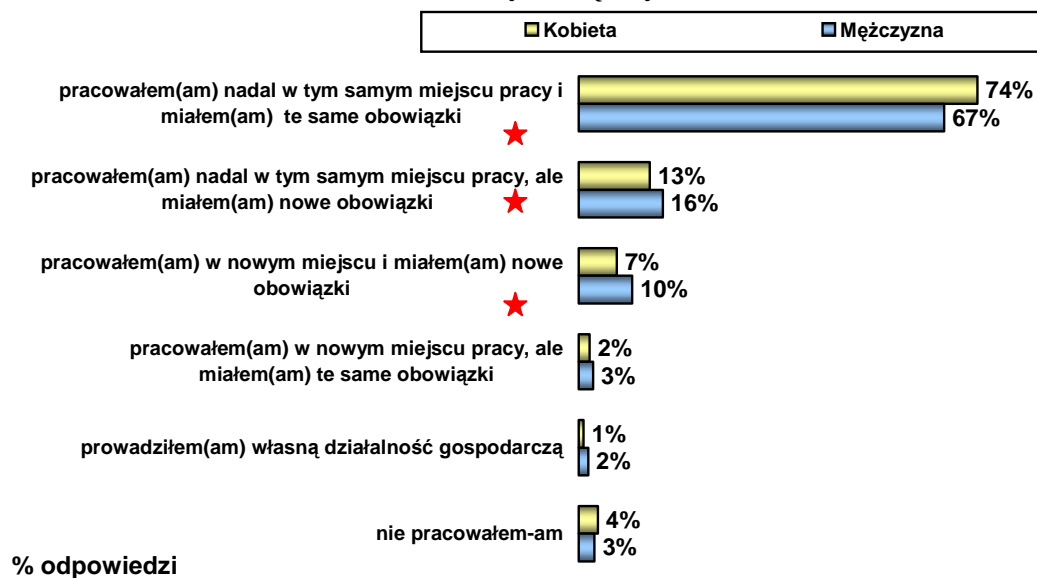

Wykres 3.1 pokazuje, że po upływie 6 miesięcy po zakończeniu projektu zdecydowana większość Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 (72%) nadal pracowała w tym samym miejscu pracy wykonując te same obowiązki. 14% respondentów pracowało w tym samym miejscu, ale

³ Dane zaczerpnięte z publikacji *Aktywność ekonomiczna ludności Polski za II kwartał 2007 roku, Informacje i opracowania statystyczne GUS*. W celu zachowania porównywalności wyników podano wartość wskaźnika za rok 2006.

zmieniły się ich obowiązki. Miejsce zatrudnienia zmieniło łącznie 11,3% objętych badaniem Beneficjentów Ostatecznych (8% wraz ze zmianą pracy otrzymało nowe obowiązki, 2% wykonywało te same obowiązki, a 1% prowadziło działalność gospodarczą).

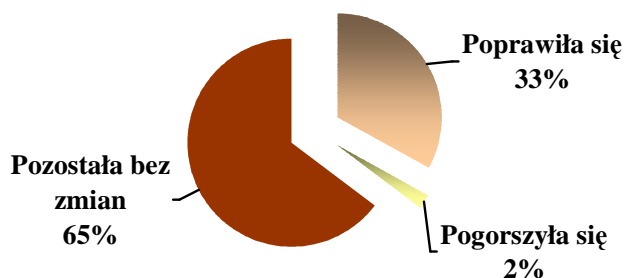
Wykres 4.2 Co Pan/i robił/a w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie? N=5640 kobiety vs mężczyźni

Pomiędzy kobietami i mężczyznami zachodzą różnice istotne statystycznie⁴. Mężczyźni częściej niż kobiety podejmowali nową pracę lub zmieniali zakres swoich obowiązków.

4.2.3. Ocena porównawcza sytuacji zawodowej sprzed udziału w projekcie i obecnej

Wykres 4.3 Czy w porównaniu do sytuacji sprzed Pana/i udziału w projekcie, Pana/i sytuacja zawodowa: N=5640

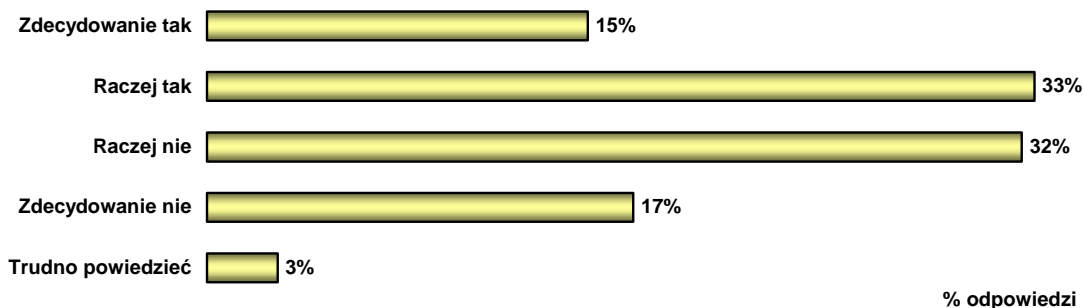
65% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 twierdzi, że ich obecna sytuacja zawodowa pozostała bez zmian w stosunku do okresu przed udziałem w projekcie, co ilustruje wykres 4.3. 33%

⁴ Wyjaśnienie pojęcia znajduje się w podrozdziale 3.3. niniejszego raportu.

respondentów oceniło, że ich sytuacja się polepszyła, a tylko 2% uznało swoją obecną sytuację zawodową za gorszą w porównaniu do okresu przed udziałem w projekcie.

Poprawę własnej sytuacji częściej deklarują mężczyźni, a także osoby młodsze, które nie przekroczyły 34 roku życia. W tej grupie odsetek osób, które zauważyły poprawę swojej sytuacji zawodowej jest bliski 40%, a wśród młodych mężczyzn nawet 47%. Najniższy odsetek deklaracji poprawy własnej sytuacji (około 20%) można zauważyć wśród osób powyżej 34 roku życia pracujących na wsi i nie podejmujących w ostatnich 4 tygodniach żadnych działań edukacyjnych.

Wykres 4.4 Czy Pana/i udział w projekcie wpłynął na to, czym się Pan/i zajmował/a w 6 miesięcy po zakończeniu projektu? N=5388⁵

Wykres 4.4 przedstawia opinie Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 na temat wpływu udziału w projekcie na ich sytuację zawodową w 6 miesięcy po zakończeniu projektu. 49% badanych uznało, że udział w projekcie nie miał wpływu na to, czym zajmowali się w 6 miesięcy po zakończeniu projektu, natomiast 48% badanych wyraziło przeciwną opinię.

Odsetki wskazań kobiet i mężczyzn na temat tego, czy udział w projekcie wpłynął czy nie na sytuację zawodową w 6 miesięcy po zakończeniu projektu nie różniły się znacząco od rozkładu płci w próbie badania.

Odsetek badanych, którzy przyznali, że udział w projekcie miał wpływ na ich sytuację zawodową wśród osób, które zmieniły pracę w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie, wyniósł 60,5%.

W celu pogłębienia analizy determinant sukcesu zawodowego respondentów wyodrębniono grupę osób, które spełniały łącznie 3 warunki:

- po 6 miesiącach od zakończenia projektu zmieniły pracę,
- uznały, że w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie ich sytuacja zawodowa uległa poprawie,
- były skłonne zgodzić się ze stwierdzeniem, że udział w projekcie miał związek z tym, czym zajmowały się w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie.

Wyodrębniona w ten sposób grupa jest stosunkowo nieliczna (zaledwie 4,6% respondentów – uczestników projektów prowadzonych w ramach Działania 2.1). Odsetek tych osób (dla uproszczenia

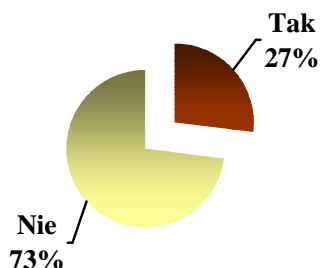
⁵ Pytanie zadawane respondentom, którzy w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie pracowali zawodowo na etat

opisu można je roboczo określić mianem „grupy sukcesu”) jest wyraźnie wyższy wśród osób kontynuujących naukę w formie kształcenia ustawicznego, w tym zwłaszcza wśród osób pracujących w rolnictwie (odsetek „grupy sukcesu” w tej grupie wynosi aż 27%). Udział „grupy sukcesu” jest najniższy w grupie mężczyzn powyżej 49 roku życia, nie kontynuujących kształcenia ustawicznego (0%).

Odpowiadając na pytanie o to, jakich umiejętności nauczyli się podczas udziału w projekcie, członkowie „grupy sukcesu” częściej niż pozostałe osoby odpowiadają, że nabyli specjalistyczną wiedzę przydatną w nowym miejscu pracy. W „grupie sukcesu” nie było osób biorących udziału w szkoleniach „miękkich”, to znaczy takich, które miały na celu rozwijanie umiejętności psychologicznych, takich jak na przykład kompetencji związanych z zarządzaniem stresem, zdolności autoprezentacyjnych i negocjacyjnych. Można przypuszczać, że jeśli celem projektów realizowanych w ramach Działania 2.1 miałyby być doprowadzenie do korzystnej zmiany sytuacji zawodowej uczestników, to tego rodzaju „miękkie” szkolenia służą temu w mniejszym stopniu.

W porównaniu z pozostałymi osobami członkowie „grupy sukcesu” częściej borykali się z różnego rodzaju trudnościami w wykonywaniu pracy zawodowej w okresie przed udziałem w projekcie. Odsetek osób w „grupie sukcesu”, które przyznawały, że miały trudności w pracy to ponad 60%, zaś wśród pozostałych osób tylko 35%. Różnice pomiędzy obiema grupami zaznaczają się zwłaszcza, gdy chodzi o następujące trudności w wykonywaniu pracy: brak specjalistycznych umiejętności, brak satysfakcji z wykonywanej pracy oraz fakt, że umiejętności posiadane przez pracownika nie odpowiadały oczekiwaniom pracodawcy.

Wykres 4.5 Czy w ciągu ostatnich 4 tygodni uczestniczył/a Pan/i w jakimkolwiek szkoleniu, kursie lub praktykach? N=5640

27% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 uczestniczyło w jakimś szkoleniu, kursie lub praktykach w ciągu ostatnich 4 tygodni. Odsetek ten wynosi 26%, jeśli zawęzić grupę wiekową do określonej we wskaźniku oddziaływania (25-64 lata). Warto zauważyć, że jest to wyższy odsetek niż według danych GUS⁶ (w grupie wiekowej 25-64 lat w jakichkolwiek formach kształcenia pozaszkolnego uczestniczyło 4,7% ogółu Polaków).

⁶ Aktywność ekonomiczna ludności Polski za II kwartał 2007 roku, Informacje i opracowania statystyczne GUS. Podano wartość wskaźnika za rok 2006.

4.3. Uwarunkowania sukcesu związanego z udziałem w projekcie

W celu przeprowadzenia analiz czynników związanych z odniesieniem sukcesu skonstruowano zmienną przyjmującą wartość „1” o ile Beneficjent Ostateczny ocenił, że w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie jego sytuacja zawodowa zmieniła się (podjął nową pracę lub założył własną działalność gospodarczą). W bazie danych znalazło się 636 takich osób (11,3% wszystkich Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1). Osoby te uznajemy za takie, które „odniosły sukces”, to znaczy pod wpływem udziału w projekcie zmieniły swoją sytuację zawodową.

Warto podkreślić, że do analiz związanych z sukcesem Beneficjentów Ostatecznych wybrano wyłącznie osoby, które zmieniły swoją sytuację zawodową, bez uwzględnienia tego, czy w ocenie badanych była to zmiana korzystna czy nie oraz tego, czy Beneficjenci Ostateczni widzą związek pomiędzy zmianą własnej sytuacji zawodowej i udziałem w projekcie. Taka definicja sukcesu nawiązuje do brzmienia wskaźnika oddziaływania określonego dla Działania 2.1 i spełnia warunek obiektywizmu (opiera się na zadeklarowanym fakcie, nie zaś na odczuciach respondentów).

Przeprowadzone analizy (regresja logistyczna, badanie zależności korelacyjnych, test zgodności χ^2) wykazują słabe związki różnych cech Beneficjentów Ostatecznych z faktem odniesienia przez nich sukcesu w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w szkoleniu. **Zmianę pracy częściej deklarowali mężczyźni niż kobiety** (wśród mężczyzn odsetek osób, które zmieniły pracę wyniósł 14,2%, podczas gdy wśród kobiet 9,9%), **w tym przede wszystkim mężczyźni młodzi**, poniżej 35 roku życia (w tej wąsko zdefiniowanej grupie było aż 17,7% osób, które deklarowały zmianę pracy po 6 miesiącach od ukończenia udziału w projekcie).

Nie wszyscy Beneficjenci Ostateczni skłonni są wiązać korzystne zmiany w swoim życiu zawodowym z udziałem w projekcie. Osób, które widzą taki związek jest blisko dwukrotnie mniej w porównaniu z ogółem Beneficjentów Ostatecznych, którzy w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie zmienili pracę (5,7% wobec 10,9%). Interesujące jest jednak, że również wśród tych osób zauważyć można, że sukces najczęściej deklarują młodzi mężczyźni (w wieku do 35 lat).

Analiza odpowiedzi na pytanie o to, jakich umiejętności nauczyli się Beneficjenci Ostateczni, którzy odnieśli sukces pokazuje, że najbardziej skuteczne to takie, które prowadziły do pogłębienia posiadanej już wiedzy (doskonalenie posiadanych umiejętności, dostosowanie kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy). Mniej skuteczne okazały się być tzw. szkolenia miękkie (umiejętności interpersonalne itp.), a także te, które uczyły uniwersalnych umiejętności (obsługa komputera, nauka języków obcych).

Warto zauważyć, że w ramach niniejszego badania i dostępnych danych nie można uchwycić niektórych czynników w znacznym stopniu wpływających na sukces Beneficjentów Ostatecznych. Do takich czynników należą prawdopodobnie m.in. kontekst lokalnego rynku pracy (a zatem również stopień, w jakim Instytucje Wdrażające prawidłowo identyfikują zapotrzebowanie na dane typy umiejętności zawodowych na terenie poszczególnych województw) oraz jakość prowadzenia poszczególnych szkoleń.

4.4. Sytuacja respondentów przed udziałem w projekcie

4.4.1. Wstęp

Jedynie 34% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 napotykało na pewne utrudnienia w wykonywaniu pracy przed przystąpieniem do projektu. Najczęściej wskazywane zarówno przez kobiety, jak i przez mężczyzn bariery to brak specjalistycznych umiejętności zawodowych oraz brak satysfakcji z wykonywanej pracy. Kobiety częściej niż mężczyźni wymieniali brak wiary we własne możliwości, natomiast mężczyźni podkreślali nieadekwatność ich umiejętności do oczekiwań pracodawcy.

4.4.2. Utrudnienia w wykonywaniu pracy przed udziałem w projekcie

Wykres 4.6 Czy przed udziałem w projekcie miał/a Pan/i następujące utrudnienia w wykonywaniu pracy?⁷ N=5640

66% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 przyznało, że przed udziałem w projekcie nie napotykało na żadne utrudnienia w wykonywaniu pracy. Pozostali badani (34%), którzy deklarowali występowanie pewnych utrudnień najczęściej wskazywali brak konkretnych, specjalistycznych umiejętności (17%⁸), a w dalszej kolejności: brak satysfakcji z wykonywanej pracy (9%), brak wiary we własne możliwości (7%), konieczność opieki nad dziećmi lub osobami zależnymi (4%) oraz odmienne oczekiwania pracodawców w stosunku do posiadanych przez respondentów umiejętności zawodowych (4%). Jak już zauważono, w grupie osób określanych jako „grupa sukcesu” (tzn. takich, które korzystnie zmieniły swoją sytuację zawodową oraz wiążą ten fakt z udziałem w projekcie) odsetek osób zwracających uwagę na różnego rodzaju trudności w pracy wykonywanej przed udziałem w projekcie był wyższy.

⁷ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

⁸ Odsetki oznaczają % wszystkich osób, którym zadano pytanie.

Wykres 4.7 Czy przed udziałem w projekcie miała Pani następujące utrudnienia w wykonywaniu pracy?⁹

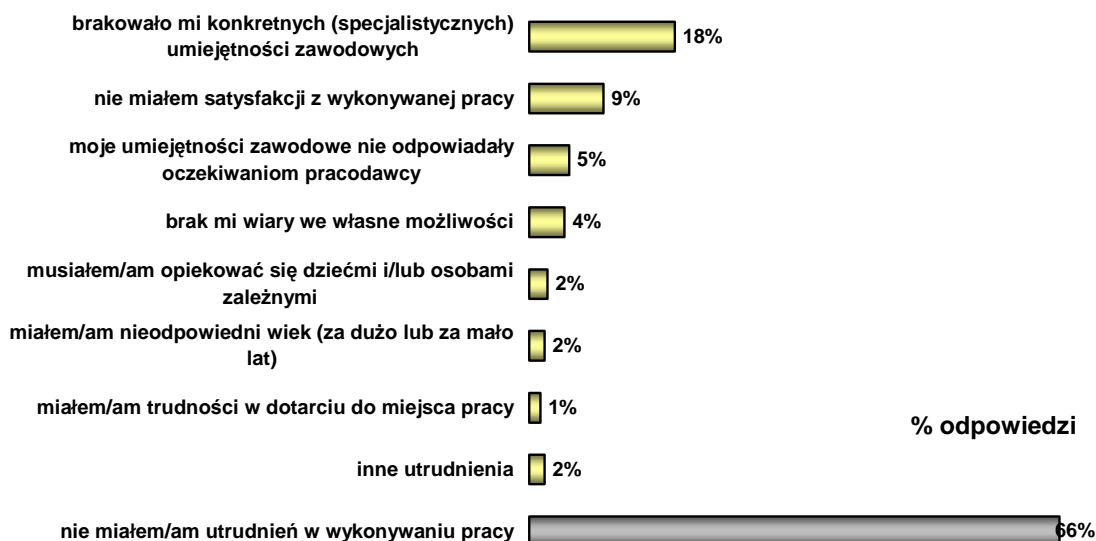
Kobiety N=4052

66% kobiet przyznało, że przed udziałem w projekcie nie miało utrudnień w wykonywaniu pracy. Pozostały odsetek kobiet wśród utrudnień najczęściej wskazywał brak konkretnych, specjalistycznych umiejętności zawodowych (16%). Dla tej grupy badanych duże znaczenie miał także problem braku wiary we własne możliwości (9%) i braku satysfakcji z wykonywanej pracy (9%).

Wykres 4.8 Czy przed udziałem w projekcie miał Pan następujące utrudnienia w wykonywaniu pracy?¹⁰

Mężczyźni N=1588

⁹ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

66% mężczyzn przyznało, że przed udziałem w projekcie nie miało trudnień w wykonywaniu pracy. Do najczęściej wskazywanych przez mężczyzn trudnień należały: braku konkretnych umiejętności zawodowych (18%), brak satysfakcji z wykonywanego zajęcia (9%), odmienne oczekiwania pracodawców w stosunku do umiejętności zawodowych respondentów (5%) oraz brak wiary we własne możliwości (4%), wskazywany przez mężczyzn dwa razy rzadziej niż przez kobiety.

4.5. Ocena projektu

4.5.1. Wstęp

Zdecydowana większość Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 miała sprecyzowane oczekiwania wobec projektu. Dotyczyły one przede wszystkim chęci podniesienia kwalifikacji w obecnie wykonywanym zawodzie i rozwoju osobistych predyspozycji. Jak wynika z opinii badanych, zostały one w zdecydowanej większości zaspokojone. Udział w projekcie przyczynił się w znacznej mierze do podniesienia kwalifikacji zawodowych respondentów, głównie poprzez zdobycie nowych umiejętności (obsługa komputera, języki obce), nabycie specjalistycznej wiedzy przydatnej w wykonywanym zawodzie lub uzyskanie nowych uprawnień potwierdzonych certyfikatem. Udział w projekcie przyczynił się również do poprawy samopoczucia i wzrostu dążeń zawodowych i osobistych. Ostatecznie zdecydowana większość respondentów oceniła projekt jako bardzo dobry i odpowiadający ich oczekiwaniom oraz wyraziła chęć udziału w podobnym przedsięwzięciu w przyszłości.

4.6. Oczekiwania Beneficjentów Ostatecznych wobec projektu

Wykres 4.9 Czego oczekiwał/a Pan/i od uczestnictwa w projekcie przed jego rozpoczęciem?¹¹ N=5640

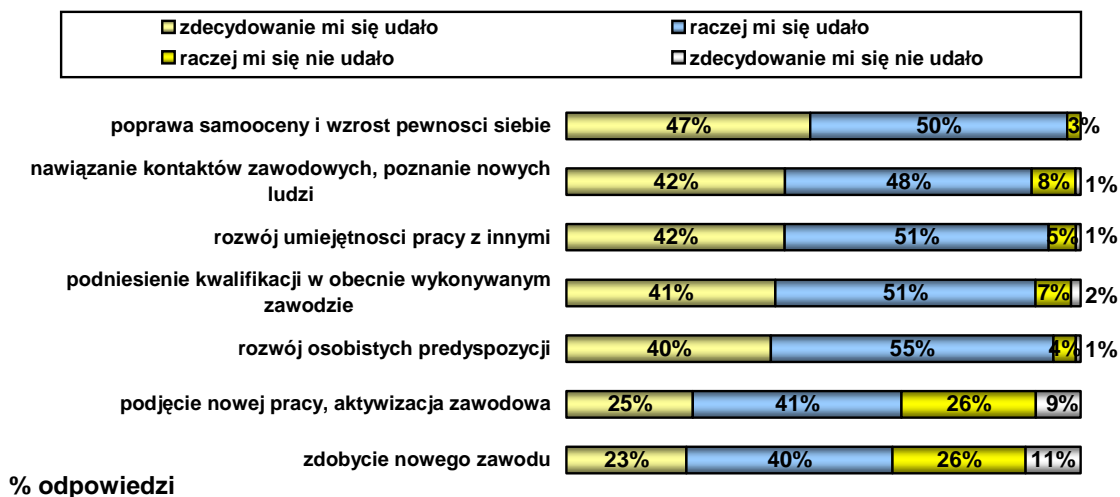
¹⁰ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

¹¹ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Beneficjenci Ostateczni Działania 2.1, którzy przed udziałem w projekcie mieli sprecyzowane oczekiwania najczęściej wskazywali, że były to oczekiwania dotyczące podniesienia kwalifikacji w obecnie wykonywanym zawodzie (68%). W dalszej kolejności pod względem częstości wskazań pojawiały się oczekiwania: rozwoju osobistych predyspozycji (53%), poprawy samooceny i wzrostu pewności siebie (39%), nawiązania kontaktów zawodowych, poznania nowych ludzi (33%) oraz rozwoju umiejętności pracy z innymi (30%).

Oczekiwania wobec projektu były różne, jeśli porównuje się ze sobą „grupę sukcesu” oraz pozostałe osoby. Członkowie „grupy sukcesu” częściej oczekiwali zdobycia określonego zawodu oraz mniej zależało im na rozwinięciu umiejętności „miękkich”, takich jak poprawa samooceny czy rozwój osobistych predyspozycji.

Wykres 4.10 W jakim stopniu udało się Panu/i zaspokoić te oczekiwania?¹²

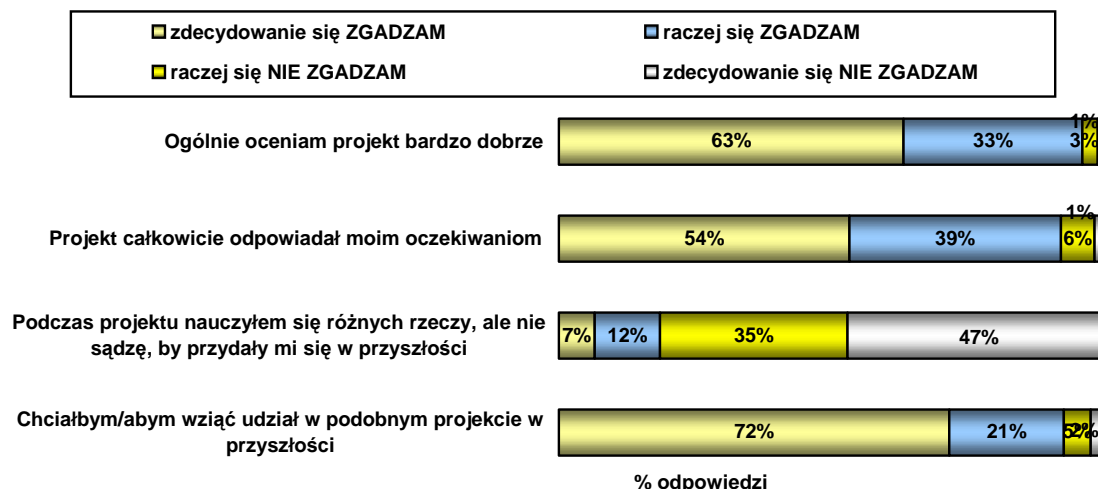

Zdecydowana większość oczekiwań, jakie żywili Beneficjenci Ostateczni Działania 2.1 przed udziałem w projekcie, została zrealizowana. Dotyczy to zwłaszcza tzw. umiejętności miękkich - poprawy samooceny (97%), rozwoju osobistych predyspozycji (95%), umiejętności pracy z innymi (93%) oraz nawiązania nowych znajomości i kontaktów (90%). Oczekiwania podniesienia kwalifikacji w wykonywanym przez badanych zawodzie zostały zaspokojone w ocenie 92% respondentów.

¹² Z powodu zaokrągleń liczby mogą nie sumować się do 100%.

4.7. Szczegółowa ocena projektu

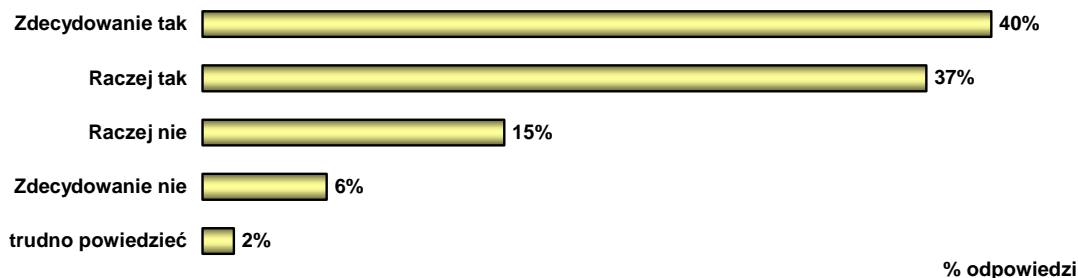
Wykres 4.11 Jak ocenia Pan/i projekt, w którym wziął/wzięła Pan/i udział? ¹³ N=5640

Zdecydowana większość Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 oceniła projekt jako bardzo dobry (odsetek odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” - 63%), odpowiadający ich oczekiwaniom (54%) i wyraziła chęć udziału w podobnym przedsięwzięciu w przyszłości (72%). 47% badanych zdecydowanie nie zgodziło się ze stwierdzeniem, że umiejętności, których nauczyli się podczas uczestnictwa w projekcie, nie przydadzą im się w przyszłości.

4.8. Ocena nabytych umiejętności zawodowych

Wykres 4.12 Czy udział w projekcie pomógł rozwinąć umiejętności potrzebne do wykonywania Pana/i pracy zawodowej? N=5640

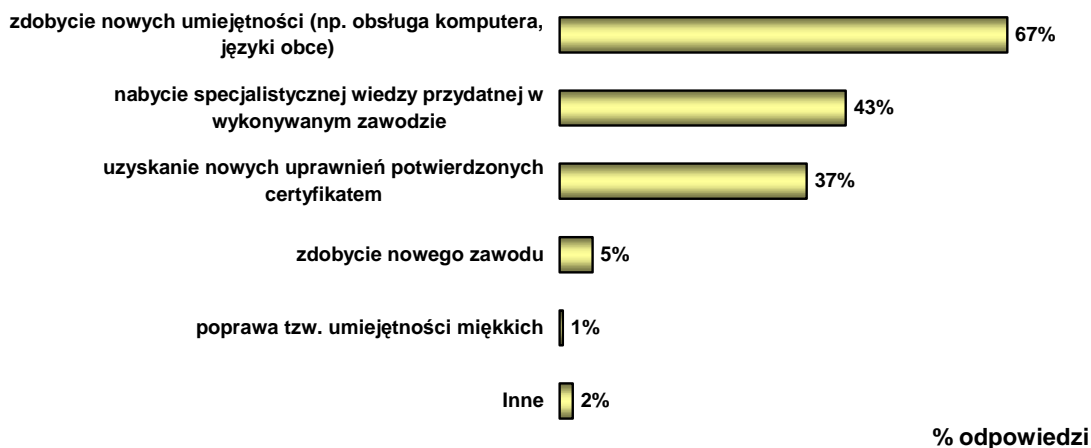

77% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 stwierdziło, że projekt pomógł im rozwinąć umiejętności potrzebne do wykonywania pracy zawodowej. Natomiast 21% odpowiadających zaprzeczyło temu stwierdzeniu.

¹³ Z powodu zaokrągleń liczby mogą nie sumować się do 100%.

Kobiety i mężczyźni nie różnili się znacznie w ocenie tego, czy udział w projekcie pomógł im rozwinąć ich umiejętności zawodowe.

Wykres 4.13 Jakie umiejętności pomógł Panu/i rozwinąć udział w projekcie?¹⁴ N=5640

Zdaniem Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 udział w projekcie przyczynił się do rozwinięcia przez nich najczęściej nowych umiejętności takich jak obsługa komputera, języki obce (67%), nabycia specjalistycznej wiedzy przydatnej w wykonywanym zawodzie (43%) oraz uzyskania nowych uprawnień potwierdzonych certyfikatem (37%).

¹⁴ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

5. DZIAŁANIE 2.2

5.1. Streszczenie wyników

STATUS EDUKACYJNY STYPENDYSTÓW

- Maturę zdało 90% **uczniów**, którzy w tym samym roku ukończyli szkołę ponadgimnazjalną i korzystali z programu stypendialnego. Wśród badanych, odsetek osób, które zdały maturę, jest tylko nieco wyższy niż w całym kraju. Według danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej¹⁵ maturę zdało 85% absolwentów szkół ponadgimnazjalnych. Dostępne statystyki pokazują, że zdawalność egzaminu dojrzałości liniowo rosła wraz z wielkością miejscowości, w której działa szkoła. Nie dysponując dokładnymi danymi, można z pewnością zakładać, że w całym kraju odsetek abiturientów pochodzących z obszarów wiejskich był nawet niższy niż 85%. Wśród stypendystów (Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.2) pochodzących ze wsi odsetek tych, którzy maturę zdali wynosi 83%.
 - W porównaniu z chłopcami, dziewczęta częściej z sukcesem kończyły edukację na poziomie ponadgimnazjalnym. Sukces związany z ukończeniem szkoły ponadgimnazjalnej przychodził łatwiej tym uczniom, których rodzice osiągnęli co najmniej średnie wykształcenie.
- 68,8% uczniów kontynuuje naukę – przede wszystkim na studiach licencjackich, zarówno w trybie dziennym, jak i zaocznym – jest to wartość wskaźnika oddziaływania określonego dla uczniów.
- Kariera edukacyjna **studentów** otrzymujących stypendium w ostatnim roku nauki w większości przypadków zakończyła się sukcesem udokumentowanym uzyskaniem absolutorium i tytułem magistra (70,9% studentów – wartość wskaźnika oddziaływania określonego dla studentów). W przypadku studentów nie można wskazać czynników (cech społeczno-demograficznych lub związanych z otrzymywanym stypendium), które mają wpływ na ukończenie lub nieukończenie studiów. Może to mieć związek ze stosunkowo niewielką liczbą wywiadów ze studentami.

OCENA ROLI STYPENDIÓW W PRZEZWYCIĘŻANIU TRUDNOŚCI

- 79% **uczniów** zadeklarowało, że w okresie ubiegania się o stypendium miało różnego typu trudności finansowe. Największym problemem finansowym dla uczniów zanim otrzymali stypendium było pokrycie kosztów podręczników i dojazdów. Co piąty badany natomiast przyznaje, że nie miał żadnych trudności finansowych.
- Na trudności finansowe skarżyło się 83% studentów. Koszty dojazdów, a w dalszej kolejności koszty podręczników oraz pomocy naukowych, to najważniejsze źródła trudności

¹⁵ Średnia zdawalność matur z roku 2005, 2006 i 2007 została policzona na podstawie danych opracowanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną udostępnionych na stronie internetowej <http://www.cke.edu.pl/index.php?option=content&task=view&id=247&Itemid=147>

finansowych **studentów**. Do stosunkowo często wskazywanych trudności zaliczyć można także konieczność poniesienia kosztów żywienia oraz zakwaterowania.

- Według deklaracji **uczniów** dzięki stypendiom udało się rozwiązać wiele trudności finansowych. Do najczęściej wymienianych należały sfinansowanie zakupu podręczników oraz pokrycie kosztów dojazdów. W przypadku **studentów** stypendium przyczyniło się do rozwiązania wielu trudności finansowych, spełniając tym samym ich oczekiwania.

OCENA PRZYDATNOŚCI STYPENDIUM W ZDOBYCIU WYKSZTAŁCENIA

- Uczniowie są przekonani, że stypendium było jednym z ważnych czynników pomocnych w osiągnięciu obecnego poziomu wykształcenia – skutecznie się do tego przyczyniło. W większości są jednak przekonani, że nawet bez tego rodzaju wsparcia osiągnęliby obecne wykształcenie. Przekonanie to może być podyktowane wiarą w siebie i swoje umiejętności. 18% uczniów uważa, że stypendium było koniecznym warunkiem zdobycia obecnego poziomu wykształcenia – może to być także jedna z miar trafności adresowania pomocy stypendialnej.
- Również studenci – jakkolwiek przekonani o wysokiej skuteczności stypendium jako narzędzia pomocniczego w karierze edukacyjnej – sądzą, że także bez tego wsparcia udałoby się im osiągnąć obecny poziom wykształcenia. Przeciwnego zdania jest 21% z nich, postrzegając stypendium jako niezbędny warunek uzyskania obecnego wykształcenia.
- W przypadku obu grup stypendystów odsetek osób twierdzących, że stypendium było warunkiem koniecznym osiągnięcia ich obecnego poziomu wykształcenia jest najwyższy wśród osób pochodzących z rodzin o najtrudniejszej sytuacji finansowej (miesięczne dochody netto na jednego członka rodziny poniżej 200 złotych).

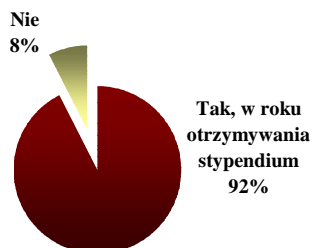
TRUDNOŚCI W KORZYSTANIU ZE STYPENDIUM, PROPOZYCJE UDOSKONAŁEŃ

- Prawie wszyscy **uczniowie** odczuli różnego rodzaju trudności w związku z pobieraniem stypendium. Najczęściej chodziło o opóźnienia w wypłatach. Dla 59% uczniów, którzy deklarowali, że otrzymywali stypendium w formie refundacji poniesionych kosztów istotnym problemem było uzależnienie refundacji kosztów od przedstawienia faktur za wydane już pieniądze. Co czwarty **uczeń** otrzymujący stypendium w formie refundacji poniesionych kosztów co najmniej raz nie wykorzystał przyznanego stypendium z powodu tego wymogu.
- Stosunkowo często zwracano uwagę na konieczność zwiększenia kontroli systemu przyznawania stypendium. Mogłoby to w opinii Beneficjentów Ostatecznych doprowadzić do eliminacji problemu „naciągaczy”, uczniów, którzy w sposób nieuprawniony korzystają z pomocy stypendialnej. Warto podkreślić, że opinie na temat występowania tego rodzaju problemu są wyłącznie subiektywne: nie sposób powiedzieć, czy w rzeczywistości miały miejsce przypadki przyznawania stypendiów osobom, którym się one nie należały.
- Utrudnieniami odczuwanymi przez większość **studentów** są opóźnienia w wypłacie stypendiów, a także zbyt mała kwota dofinansowania. Mimo, że stypendia powinny być wypłacane w sposób regularny, w rytmie comiesięcznym, w praktyce okazywało się, że bywały wypłacane jednorazowo albo w innych dużych transzach.
- Obecna forma przyznawania stypendium, zgodnie z którą studenci nie mają obowiązku rozliczania poniesionych wydatków, wydaje się większości stypendystów optymalna – 78% studentów było zdania, że jest ona najbardziej pomocna w kontynuowaniu nauki.

5.2. Status edukacyjny stypendystów

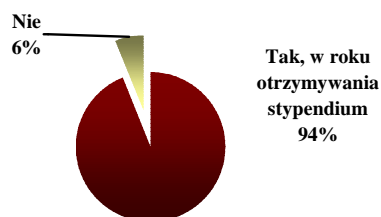
5.2.1. Uczniowie – ukończenie szkoły

Wykres 5.1 Czy skończył(a) Pan(i) szkołę ponadgimnazjalną? N=4594

Większość (92%) uczniów ukończyła naukę w szkole ponadgimnazjalnej w tym roku, w którym otrzymywała stypendium (wykres 5.1).

**Wykres 5.2 Czy skończyła Pani szkołę ponadgimnazjalną?
Odsetek wśród kobiet N=2884**

**Wykres 5.3 Czy skończył Pan szkołę ponadgimnazjalną?
Odsetek wśród mężczyzn N=1710**

Chłopcóm częściej niż dziewczętom nie udawało się skończyć szkoły ponadgimnazjalnej w roku otrzymywania stypendium – różnica jest istotna statystycznie.

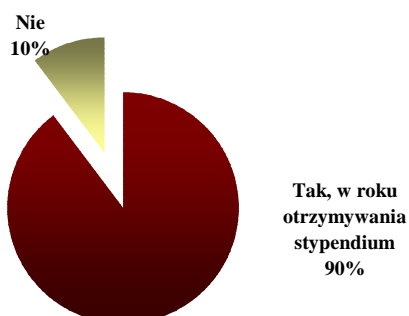
Wykres 5.4 Czy skończył(a) Pan(i) szkołę ponadgimnazjalną? Odsetek wśród uczniów z obszarów wiejskich N=4183

Jako że większość stypendystów (91%), których objęło badanie pochodziła z obszarów wiejskich, nie ma różnic pomiędzy tą grupą a ogółem badanych osób. 92% uczniów pochodzących z obszarów wiejskich ukończyło szkołę ponadgimnazjalną w roku otrzymywania stypendium (wykres 5.4).

5.2.2. Uczniowie – matura

Wykres 5.5 Czy zdał(a) Pan(i) maturę? N=4247¹⁶

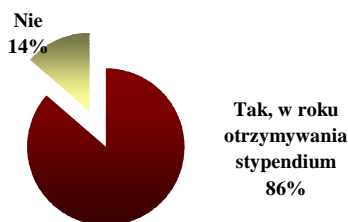
W roku otrzymywania stypendium maturę zdało 90% stypendystów (wykres 5.5). Wśród badanych odsetek osób, które zdały maturę jest nieco wyższy niż w całym kraju. Według danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej¹⁷ maturę zdało 85% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Dostępne statystyki pokazują, że zdawalność egzaminu dojrzałości liniowo rosła wraz z wielkością miejscowości, w której działa szkoła. Opierając się na powyższej zależności można z dużym prawdopodobieństwem założyć, że w całym kraju odsetek abiturientów pochodzących z obszarów wiejskich był nawet niższy niż 85%.

¹⁶ Pytanie zadawane uczniom, którzy skończyli szkołę ponadgimnazjalną.

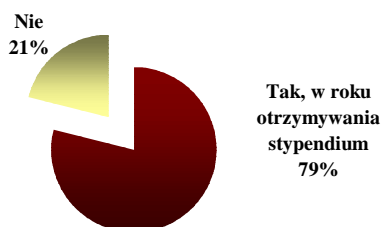
¹⁷ Średnia zdawalność matur z roku 2005, 2006 i 2007 została policzona na podstawie danych opracowanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną udostępnionych na stronie internetowej <http://www.cke.edu.pl/index.php?option=content&task=view&id=247&Itemid=147>

Fakt większej zdawalności matur wśród stypendystów może być przyczynkiem do oceny oddziaływania programów stypendialnych. Otrzymywanie stypendium może mieć związek z większym współczynnikiem zdawalności matury wśród uczniów.

**Wykres 5.6 Czy zdała Pani maturę?
Odsetek wśród kobiet N=2703**

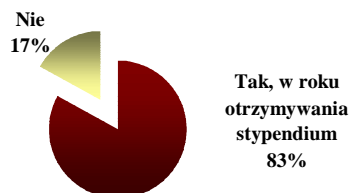

**Wykres 5.7 Czy zdał Pan maturę?
Odsetek wśród mężczyzn N=1544**

Dziewczęta częściej niż chłopcy zdawały maturę w roku otrzymywania stypendium. 86% dziewcząt i 79% chłopców zdało maturę (obrazują to wykresy: 5.6 i 5.7).

**Wykres 5.8 Czy zdał(a) Pan(i) maturę?
Odsetek wśród uczniów z obszarów wiejskich N=3859¹⁸**

83% uczniów z obszarów wiejskich otrzymujących stypendium w roku otrzymywania stypendium zdało maturę w roku ukończenia nauki w szkole ponadgimnazjalnej (wykres 5.8).

¹⁸ Pytanie zadawane uczniom, którzy ukończyli szkołę ponadgimnazjalną.

5.2.3. Uwarunkowania sukcesu edukacyjnego uczniów

Jako „sukces edukacyjny” zdefiniowano zdanie matury przez ucznia w roku otrzymywania stypendium.

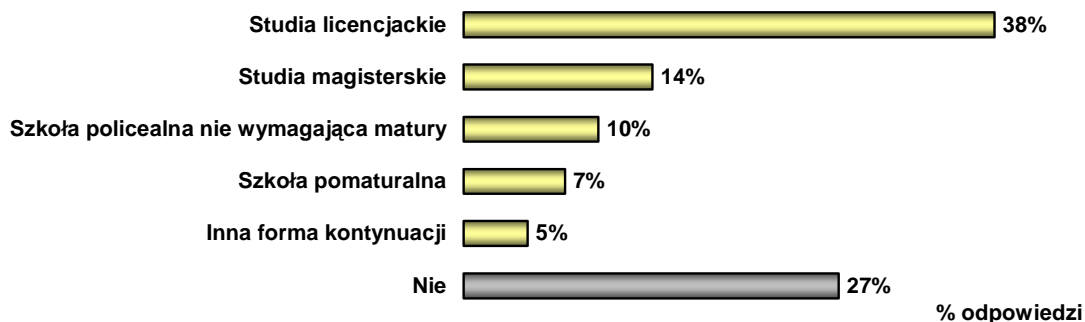
Jak się okazuje, sukces edukacyjny częściej osiągały dziewczęta. 13,5% uczennic nie zdało matury, podczas gdy wśród chłopców odsetek ten wyniósł 21%. Szanse chłopców na sukces edukacyjny rosły, jeśli ich rodzice odebrali dobre wykształcenie (co najmniej średnie wykształcenie w przypadku obojga rodziców). Jeśli rodzice stypendystów mieli wykształcenie niższe niż średnie oraz gdy stypendyści dodatkowo pochodzili ze wsi, szanse na zdanie matury wyraźnie malały.

Związek wykształcenia rodziców z sukcesem dzieci można zauważyć także wśród stypendystek. Te spośród nich, które pochodzą z domów, w których rodzice mają co najwyżej podstawowe wykształcenie, słabiej radziły sobie na maturze.

Nie ma natomiast związku pomiędzy zdaniem matury a okresem otrzymywania stypendium lub jego wysokością. Również pozostałe zmienne społeczno-demograficzne oraz informujące o pochodzeniu ekonomicznym uczniów nie są związane z tym, czy stypendysta zdał egzamin dojrzałości czy też nie.

5.2.4. Kontynuowanie nauki przez uczniów

Wykres 5.9 Czy obecnie kontynuuje Pan(i) naukę? Jeśli tak, to w jakiej formie? N=4594

Większość (73%) otrzymujących stypendia uczniów kontynuuje obecnie naukę, najczęściej w formie studiów licencjackich (38%¹⁹). Studia magisterskie podjęło 14% uczniów. 27% stypendystów nie kontynuuje obecnie nauki.

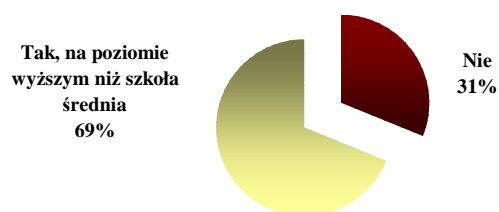
Kryteria wskaźnika oddziaływania spełniają jedynie ci uczniowie, którzy kontynuują naukę w formie studiów licencjackich, magisterskich, szkoły policealnej nie wymagającej matury lub szkoły pomaturalnej. Takich osób w badanej próbie było 68,8% i jest to wartość wskaźnika oddziaływania określonego dla uczniów.

¹⁹ Odsetki oznaczają % wszystkich osób, którym zadano pytanie.

**Wykres 5.10 Czy obecnie kontynuuje Pani naukę?
Odsetek wśród kobiet N=2884**

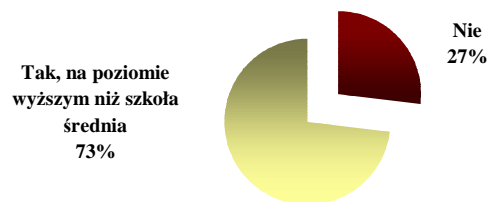

**Wykres 5.11 Czy obecnie kontynuuje Pan naukę?
Odsetek wśród mężczyzn N=1710**

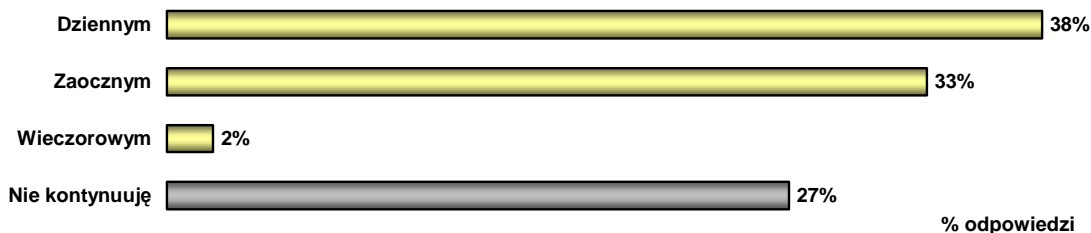
Po zdaniu matury 69% stypendystów-mężczyzn kontynuuje naukę. Ten odsetek jest wyższy wśród kobiet, ale różnica nie jest istotna statystycznie (wykresy 5.10 i 5.11).

**Wykres 5.12 Czy obecnie kontynuuje Pan(i) naukę?
Odsetek wśród uczniów z obszarów wiejskich N=4183**

Odsetek osób kontynuujących naukę wśród uczniów pochodzących z obszarów wiejskich jest podobny, jak w całej badanej populacji uczniów. Ma to związek z faktem, że ponad 90% wszystkich respondentów to uczniowie pochodzący z obszarów wiejskich.

Wykres 5.13 W jakim trybie kontynuuje Pan(i) naukę? N=4594

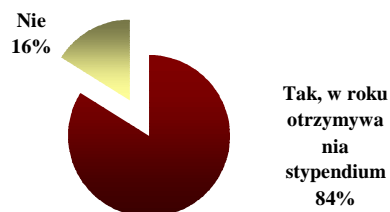

38%²⁰ respondentów otrzymujących stypendium w ostatnim roku szkoły ponadgimnazjalnej obecnie studiuje w trybie dziennym. W trybie zaocznym studiuje 33% stypendystów, zaś tryb wieczorowy wybrało tylko 2% uczniów kontynuujących naukę (wykres 5.13).

5.3. Uzyskanie absolutorium i zdobycie wyższego wykształcenia przez studentów

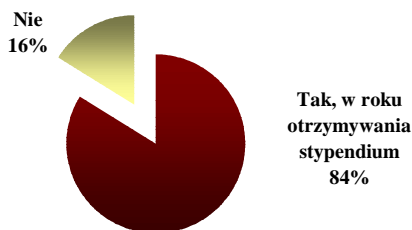
5.3.1. Absolutorium

Wykres 5.14 Czy uzyskał(a) Pan(i) absolutorium? N=326

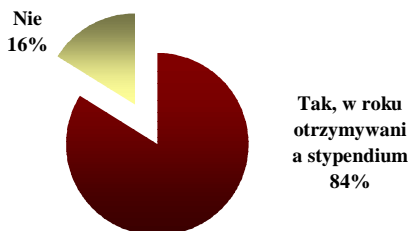
16% studentów otrzymujących stypendium w ostatnim roku nauki nie uzyskało absolutorium w roku otrzymywania stypendium.

**Wykres 5.15 Czy uzyskała Pani absolutorium?
Odsetek wśród kobiet N=221**

²⁰ Odsetki oznaczają % wszystkich uczniów, którym zadano pytanie.

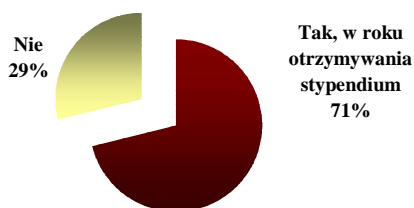
**Wykres 5.16 Czy uzyskał Pan absolutorium?
Odsetek wśród mężczyzn N=105**

Odsetek osób, które otrzymały absolutorium jest podobny wśród kobiet i mężczyzn (wykresy 5.15 i 5.16).

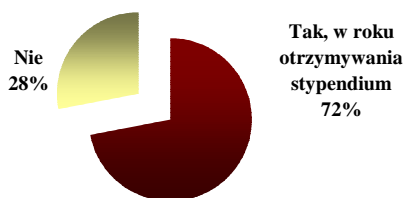
5.3.2. Obrona pracy magisterskiej

Wykres 5.17 Czy obronił(a) Pan(i) pracę magisterską? N=326

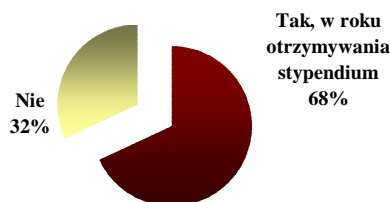

70,9% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.2, którzy otrzymywali stypendia studenckie w ostatnim roku nauki i uzyskali absolutorium obroniło w tym samym roku pracę magisterską. Ten odsetek oznacza wartość wskaźnika oddziaływania określonego dla studentów.

**Wykres 5.18 Czy obroniła Pani pracę magisterską?
Odsetek wśród kobiet N=221**

**Wykres 5.19 Czy obronił Pan pracę magisterską?
Odsetek wśród mężczyzn N=105**

Kobiety nieznacznie częściej kończyły studia obroną pracy magisterskiej. Różnica ta nie jest jednak istotna statystycznie.

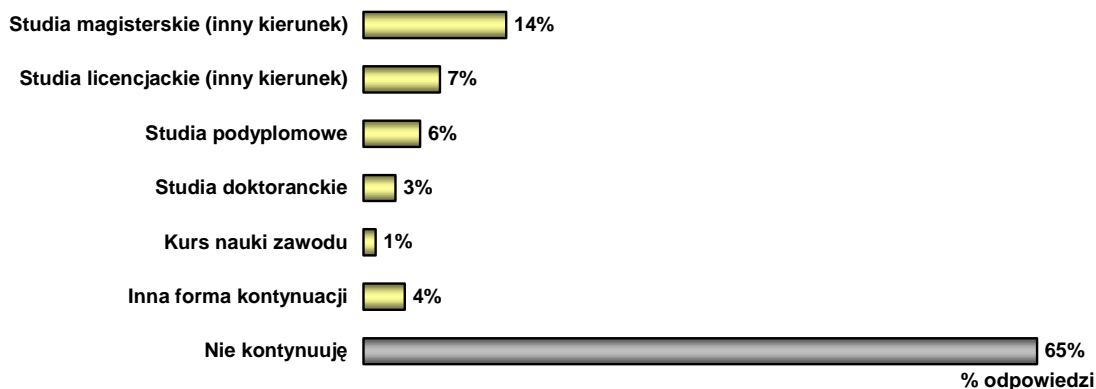
5.3.3. Uwarunkowania sukcesu edukacyjnego studentów

Jako „sukces edukacyjny” zdefiniowano obronę magisterium przez studenta, niezależnie od tego czy było to w roku otrzymywania stypendium, czy w kolejnym roku.

Włączone do analizy zmienne społeczno-demograficzne i ekonomiczne (to znaczy informujące o statusie materialnym Beneficjentów Ostatecznych) nie wykazały związku z tak rozumianym sukcesem edukacyjnym stypendystów. Można tylko zauważyć, że wszyscy studenci, których oboje rodzice mieli wyższe wykształcenie, ukończyli studia z dyplomem magistra. Osób takich jest jednak zbyt mało, by upoważniało to do daleko idących uogólnień.

5.3.4. Kontynuacja nauki przez studentów

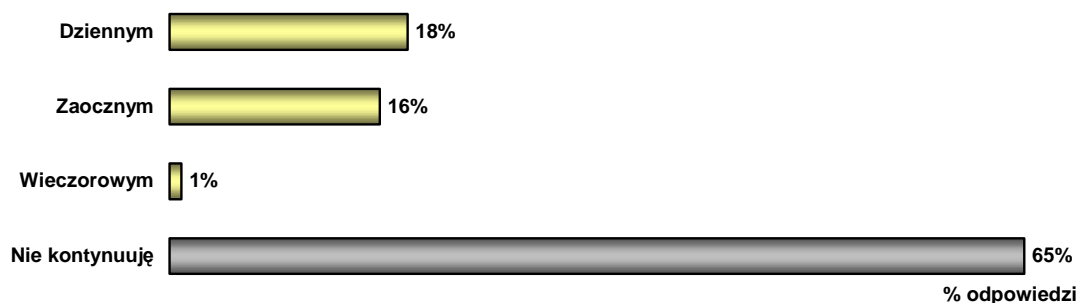
Wykres 5.20 Czy obecnie kontynuuje Pan(i) naukę? Jeśli tak, to w jakiej formie? N=326

35% studentów otrzymujących stypendium kontynuuje naukę: 14%²¹ jest na studiach magisterskich, 7% na licencjackich, a 6% na podyplomowych. 65% studentów zakończyło lub zawiesiło karierę edukacyjną po ukończeniu lub porzuceniu studiów.

²¹ Odsetki oznaczają % wszystkich studentów, którym zadano pytanie.

Wykres 5.21 W jakim trybie kontynuuje Pan(i) naukę? N=326

Studenci kontynuują naukę w trybie dziennym (18%²²) i zaocznym (16%). Tryb wieczorowy wybrało tylko 1% studentów kontynuujących naukę.

5.4. Ocena roli stypendiów w przewycięzaniu trudności

5.4.1. Uczniowie

Wykres 5.22 Jakie finansowe trudności w kontynuowaniu nauki napotkał(a) Pan(i) kiedy ubiegał(a) się o stypendium?²³ N=4594

Największym problemem finansowym dla uczniów zanim otrzymali stypendium było sfinansowanie zakupu podręczników (57%²⁴) oraz pokrycie kosztów dojazdów (56%). 21% respondentów zadeklarowało, że w okresie poprzedzającym otrzymanie stypendium nie napotkało żadnych trudności finansowych.

²² Odsetki oznaczają % wszystkich studentów, którym zadano pytanie.

²³ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

²⁴ Odsetki oznaczają % wszystkich uczniów, którym zadano pytanie.

Wykres 5.23 Czy stypendium w istotny sposób pomogło rozwiązać jakieś wymienione przez Pana(ią) trudności? Jeśli tak, to które?²⁵ N=4594

Dzięki stypendium udało się rozwiązać wiele trudności finansowych. Do najczęściej wymienianych należały: pokrycie kosztów dojazdów (52%²⁶), sfinansowanie zakupu podręczników (51%), pokrycie kosztów pomocy naukowych (31%) oraz pokrycie kosztów odzieży (22%).

5.4.2. Studenci

Wykres 5.24 Jakie miał(a) Pan(i) trudności finansowe, kiedy ubiegała(a) się Pan(i) o stypendium?²⁷ N=326

²⁵ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

²⁶ Odsetki oznaczają % wszystkich uczniów, którym zadano pytanie.

²⁷ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Koszty dojazdów (53%²⁸), pomocy naukowych (46%), oraz podręczników (44%) to najważniejsze źródła trudności finansowych. Do stosunkowo często wskazywanych trudności zaliczyć można także konieczność poniesienia kosztów zakwaterowania (31%) oraz koszty żywienia (28%). 17% respondentów zadeklarowało, że w okresie poprzedzającym otrzymanie stypendium nie napotkało żadnych trudności finansowych.

Wykres 5.25 Czy stypendium w istotny sposób przyczyniło się do przezwyciężenia następujących trudności?²⁹ N=326

Stypendium przyczyniło się do rozwiązania wielu trudności finansowych, spełniając oczekiwania studentów. Badani wskazują, że stypendium umożliwiło im pokrycie kosztów dojazdu (46%³⁰), kosztów pomocy naukowych (38%), kosztów podręczników (36%). 24% respondentów uważa, że stypendium pomogło im w sfinansowaniu zakwaterowania, a 21% - żywienia.

5.5. Ocena przydatności stypendium w zdobyciu wykształcenia

5.5.1. Uczniowie

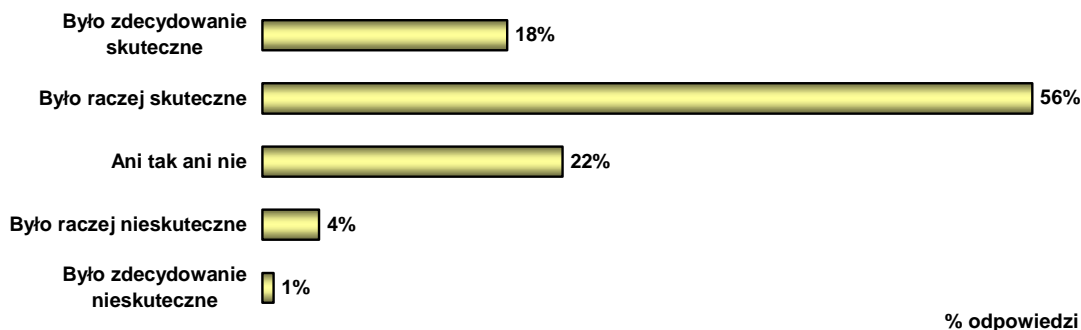
Uczniowie są przekonani, że stypendium było jednym z ważnych czynników pomocnych w osiągnięciu obecnego poziomu wykształcenia – skutecznie się do tego przyczyniło. W większości są jednak przekonani, że nawet bez tego rodzaju wsparcia osiągnęliby obecne wykształcenie. Przekonanie to może być podyktowane wiarą w siebie i swoje umiejętności.

²⁸ Odsetki oznaczają % wszystkich studentów, którym zadano pytanie.

²⁹ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

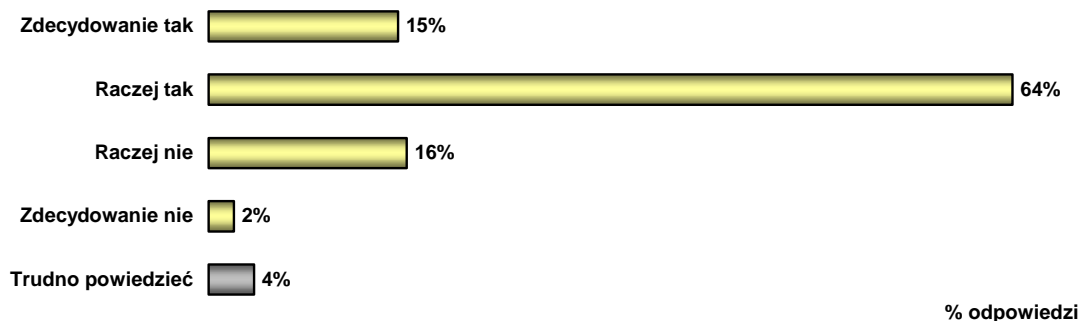
³⁰ Odsetki oznaczają % wszystkich studentów, którym zadano pytanie.

Wykres 5.26 Na ile skutecznie stypendium pomogło Panu(i) w zdobyciu obecnego poziomu wykształcenia? ³¹ N=4594

18% uczniów oceniło, że otrzymywane przez nich stypendium zdecydowanie skutecznie pomogło im w zdobyciu obecnego poziomu wykształcenia – może to być także jedna z miar trafności adresowania pomocy stypendialnej, natomiast 56% oceniło, że był to czynnik raczej skuteczny. Tylko 5% uczniów było zdania, że stypendium było nieskutecznym czynnikiem w zdobyciu obecnego poziomu wykształcenia.

Wykres 5.27 Czy Pana(i) zdaniem, bez stypendium osiągnął(ęła)by Pan(i) obecny poziom wykształcenia? ³² N=4594

18% uczniów uważa, że stypendium było koniecznym warunkiem osiągnięcia obecnego wykształcenia. Większość uczniów postrzega stypendium jako czynnik ułatwiający zdobycie tego celu, ale nie decydujący o osiąganym poziomie wykształcenia. Wśród osób o najniższych dochodach na głowę w gospodarstwie domowym w okresie otrzymywania stypendium (do 200 złotych netto na osobę) odsetek ten zwiększa się. Osoby twierdzące, że stypendium w decydującym stopniu przyczyniło się do uzyskanego przez nich poziomu wykształcenia otrzymywały wyższe stypendia.

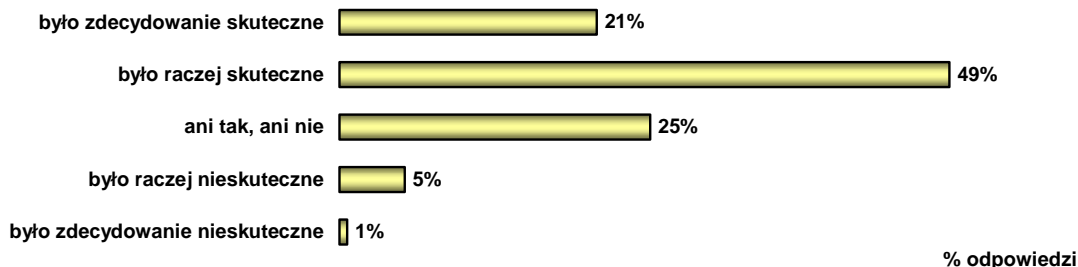
³¹ Z powodu zaokrągleń liczby mogą nie sumować się do 100%.

³² Z powodu zaokrągleń liczby mogą nie sumować się do 100%.

5.5.2. Studenci

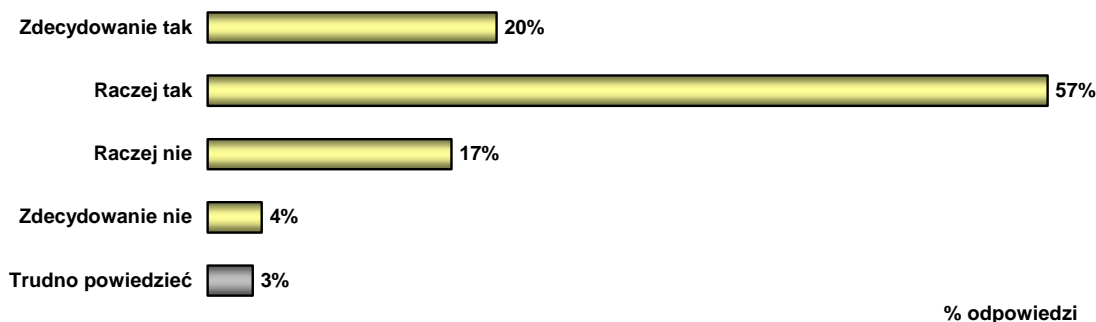
Również studenci – jakkolwiek przekonani o wysokiej skuteczności stypendium jako narzędzia pomocniczego w karierze edukacyjnej – sądzą, że także bez tego wsparcia udałoby się im osiągnąć obecny poziom wykształcenia. Przeciwnego zdania jest 21% z nich, postrzegając stypendium jako niezbędny warunek uzyskania obecnego wykształcenia.

Wykres 5.28 Na ile skutecznie stypendium pomogło Panu(i) w zdobyciu obecnego poziomu wykształcenia?³³ N=326

70% studentów jest zdania, że stypendium skutecznie przyczyniło się do zdobycia obecnego poziomu wykształcenia.

Wykres 5.29 Czy Pana(i) zdaniem, bez stypendium osiągnął(ęła)by Pan(i) obecny poziom wykształcenia?³⁴ N=326

Podobnie jak uczniowie, większość (77%) studentów nie postrzega stypendiów jako decydującego czynnika w uzyskaniu obecnego poziomu wykształcenia. Odmiennego zdania jest 21% studentów. Osoby te nie wyróżniają się od pozostałych pod względem sytuacji materialnej gospodarstwa domowego w okresie otrzymywania stypendium, ani wysokością otrzymanego stypendium.

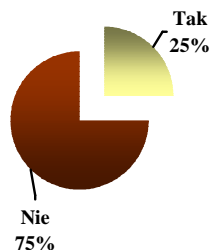
³³ Z powodu zaokrągleń liczby mogą nie sumować się do 100%.

³⁴ Z powodu zaokrągleń liczby mogą nie sumować się do 100%.

5.6. Trudności w korzystaniu ze stypendium, propozycje udoskonaleń

5.6.1. Uczniowie

Wykres 5.30 Czy zdarzyło się co najmniej raz, że nie wykorzystał(a) Pan(i) przyznanego stypendium, ponieważ nie miał(a) Pan(i) pieniędzy na pokrycie kosztów, które miały być Panu(i) zwrócone? N=3481³⁵

Dla uczniów, którzy deklarowali, że otrzymywali stypendium w formie refundacji poniesionych kosztów istotnym problemem było uzależnienie refundacji kosztów od przedstawienia faktur za wydane już pieniądze – co czwarty uczeń w tej licznej grupie (25%) co najmniej raz nie wykorzystał przyznanego stypendium z powodu tego wymogu.

Wykres 5.31 Jak należałoby zmienić sposób przyznawania stypendium, żeby było bardziej skuteczne?³⁶ N=4594

³⁵ Pytanie było zadawane uczniom pokrywającym samodzielnie wydatki, które następnie były im zwracane po przedstawieniu faktur. Odsetek uczniów otrzymujących stypendium w tej formie wynosi 75,8%.

³⁶ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Wśród postulowanych zmian w sposobie przyznawania stypendium najczęściej pojawiała się oczekiwanie, aby kwota stypendium była wypłacana w formie zaliczki przed poniesieniem kosztów (44%), wypłaty były terminowe (37%), kwota stypendium powiększona (31%). Pojawiały się również postulaty zmniejszenia liczby wymaganych dokumentów (15%).

Co ciekawe, w spontanicznych wypowiedziach stosunkowo często zwracano uwagę na konieczność zwiększenia kontroli systemu przyznawania stypendium. Mogłoby to w opinii Beneficjentów Ostatecznych doprowadzić do eliminacji problemu „naciągaczy”, uczniów, którzy w sposób nieuprawniony korzystają z pomocy stypendialnej. Ponadto postulowano wprowadzenie pośrednika w wypłacie świadczeń – mogliby to być rodzice lub szkoła. Wskazywano, że stypendia powinny trafiać wyłącznie do najbardziej potrzebujących. Innym sposobem walki ze zjawiskiem „naciągaczy” miałyby być, zdaniem niektórych uczniów, uzależnienie wypłaty stypendium dodatkowo od wyników w nauce lub od frekwencji w szkole.

Postulaty uczniów dotyczące usprawnienia systemu wypłacania stypendium dotyczyły głównie wypłacania stypendium już od września.

Należy podkreślić, że tego rodzaju opinie uczniów nie musiały mieć uzasadnienia w rzeczywistości występujących problemach. Stypendia były wszak przyznawane po uprzednim sprawdzeniu i potwierdzeniu trudnej sytuacji ekonomicznej uczniów. Na wypowiedzi dotyczące naciągaczy należy więc patrzeć z odpowiednim dystansem.

5.6.2. Studenci

Wykres 5.32 W jaki sposób należałoby zmienić sposób przyznawania stypendium żeby było bardziej skuteczne?³⁷ N=326

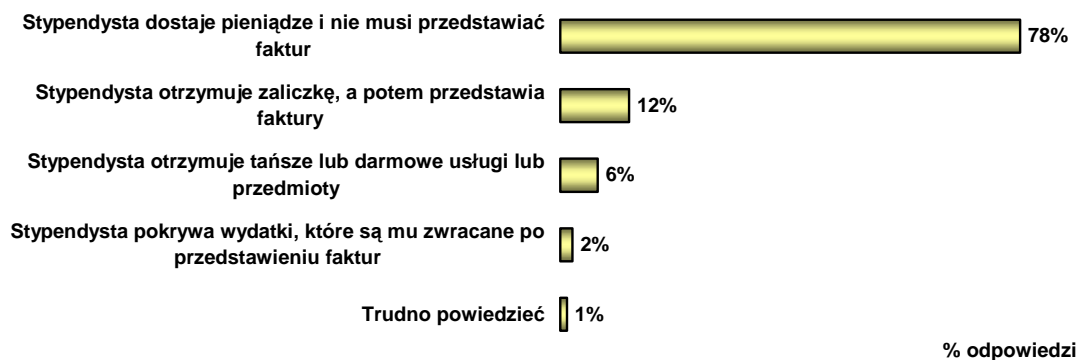
³⁷ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Najczęstsze oczekiwania związane ze sposobem przyznawania stypendium to zapewnienie terminowości wypłat oraz zwiększenie kwoty dofinansowania (po 40% wskazań). Prawie 40% studentów postuluje rozluźnienie procedur związanych z przyznawaniem stypendiów, bądź to poprzez zmniejszenie liczby dokumentów, które należy przedłożyć, aby otrzymać stypendium (18%), bądź złagodzenie kryteriów przyznawania stypendiów (14%), lub też wreszcie – złagodzenie ograniczeń związanych z kwalifikowalnymi wydatkami (7%).

Można dodać, że priorytety w tej kwestii uczniowie i studenci mają takie same. Uczniowie kładli dodatkowo nacisk na wypłacanie stypendiów przed poniesieniem kosztów. Dla studentów nie miało to tak dużego znaczenia, ponieważ niewielki ich odsetek musiał ponieść koszty, które były im zwracane.

Również wśród studentów – w spontanicznych, notowanych przez ankietera wypowiedziach – pojawiały się wnioski o bardziej staranną kontrolę trafności przyznawania stypendiów tak, aby trafiały one do osób najbardziej potrzebujących lub najlepiej uczących się studentów. Warto przypomnieć, że opinie stypendystów na temat nieszczelności systemu przyznawania dofinansowania są czysto subiektywne i nie muszą mieć pokrycia w rzeczywistości.

Wykres 5.33 Jaka forma stypendium byłaby Panu(i) najbardziej pomocna w kontynuowaniu nauki?³⁸ N=326

Obecna forma przyznawania stypendium, zgodnie z którą studenci nie mają obowiązku rozliczania poniesionych wydatków, wydaje się większości stypendystów optymalna – 78% studentów było zdania, że jest ona najbardziej pomocna w kontynuowaniu nauki. Także inne propozycje, które wskazywali studenci mają tę wspólną cechę, że nie zmuszają studentów do wydawania własnych pieniędzy, które dopiero później mogłyby być zwrócone. Wyjątkiem jest, wyrażone przez zaledwie 2% studentów oczekiwanie, by stypendium przyjęło formę refundacji kosztów.

³⁸ Z powodu zaokrągleń liczby mogą nie sumować się do 100%.

6. DZIAŁANIE 2.3

6.1. Streszczenie wyników

WPLYW PROJEKTU NA SYTUACJĘ ZAWODOWĄ BENEFICJENTÓW OSTATECZNYCH

- Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w szkoleniu w ogólnej liczbie uczestników szkoleń wynosi 12,3% (jest to zatem wartość pierwszego z dwóch wskaźników oddziaływania). 107 miejsc pracy poza rolnictwem na obszarach wiejskich zostało obsadzonych przez osoby przekwalifikowane w ramach projektów (wartość drugiego wskaźnika oddziaływania).
- Ponad połowa Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 (51%) w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie nie zmieniła swojej sytuacji zawodowej, to znaczy pracowała nadal w tym samym miejscu pracy. Łączny odsetek osób pracujących, które zmieniły swoją sytuację zawodową - otrzymały nową pracę lub prowadziły działalność gospodarczą - to 23% (częściej byli to mężczyźni), natomiast 20% badanych nie pracowało (częściej były to kobiety zajmujące się gospodarstwem domowym). W około połowie przypadków nowa praca Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 była nadal pracą w rolnictwie. Po 6 miesiącach to mężczyźni częściej niż kobiety znajdowali zatrudnienie w nowym miejscu pracy.
- Opinie Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 na temat wpływu projektu na ich sytuację w 6 miesięcy po udziale w projekcie były podzielone. Jedna trzecia Beneficjentów Ostatecznych, którzy w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie pracowała w nowym miejscu pracy poza rolnictwem przyznała, że udział w projekcie nie miał wpływu na zmianę pracy. Nawet uwzględniając fakt, że związek pomiędzy zdobyciem nowych umiejętności podczas projektu a zmianą pracy nie zawsze musi być dla Beneficjentów Ostatecznych oczywisty, można powiedzieć, że za pewną część zmian w życiu zawodowym Beneficjentów Ostatecznych odpowiedzialne są inne czynniki niż udział w projekcie.

SYTUACJA RESPONDENTÓW PRZED UDZIAŁEM W PROJEKCIE

Ponad połowa (55%) Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 przyznała, że przed udziałem w projekcie nie miała trudnień w wykonywaniu pracy zawodowej. Nie można wykluczyć, że ten niespodziewany wynik ma związek ze zrozumieniem przez Beneficjentów Ostatecznych terminu „praca zawodowa” jako nie odnoszącego się do ich własnej sytuacji. Pozostały odsetek badanych (45%) jako bariery wymieniał najczęściej brak konkretnych, specjalistycznych umiejętności zawodowych (18%) oraz konieczność opieki nad dziećmi lub osobami zależnymi (14%) – wymieniana zdecydowanie częściej przez kobiety.

SYTUACJA OSÓB PRACUJĄCYCH W 6 MIESIĘCY PO ZAKOŃCZENIU UDZIAŁU W PROJEKCIE

- W 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie zdecydowana większość Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 (70%) nadal pracowała w rolnictwie.

SYTUACJA OSÓB NIE PRACUJĄCYCH W 6 MIESIĘCY PO ZAKOŃCZENIU UDZIAŁU W PROJEKCIE

- W próbie badania Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 znalazło się 219 osób, które zadeklarowały, że w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie nie pracowały, spośród których 70% nie pracowało także przed udziałem w projekcie.
- Spośród osób, które w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie nie pracowały, 21% (46 osób) znalazło i wykonuje obecnie pracę. Spośród osób nie pracujących (173 osoby) 39% (67 osób) aktywnie poszukuje pracy.
- W przypadku osób niepracujących w momencie prowadzenia badania (173 osoby) głównymi przyczynami pozostawania bez pracy było kontynuowanie edukacji (48%, 83 osoby), opiekowanie się osobami zależnymi, dziećmi (20%, 34 osoby), a także brak ofert pracy odpowiadających kwalifikacjom (12%, 21 osób).

Około 45% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 (77 osób) pozostających bez pracy w momencie prowadzenia badania oceniła, że ma duże lub średnie szanse na znalezienie pracy w najbliższej przyszłości. Swoją sytuację jako brak szans na znalezienie pracy oceniło 15% respondentów (26 osób).

OCENA PROJEKTU

- Większość Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 przed udziałem w projekcie miała wobec niego określone oczekiwania. Najczęściej były to: chęć podniesienia kwalifikacji (co w przypadku rolników mogło odnosić się do zawodu wyuczonego lub tego, którego zdobycie planowali) oraz przekwalifikowania się. Kobiety częściej oczekiwały poprawy samooceny i wzrostu poczucia pewności siebie, mężczyźni natomiast w większym stopniu niż kobiety wykazywali chęć zdobycia nowego zawodu.
- Beneficjenci Ostateczni Działania 2.3 uznali większość oczekiwań z jakimi przystępowali do udziału w projekcie za zrealizowane. Dotyczy to zwłaszcza podniesienia kwalifikacji zawodowych, poprawy samooceny (co wskazywały częściej kobiety) oraz zdobycia nowego zawodu (wskazywane częściej przez mężczyzn).
- Zdecydowana większość uczestników (69%) oceniła projekt jako bardzo dobry, odpowiadający ich oczekiwaniom (61%) i wyraziła chęć udziału w podobnym przedsięwzięciu w przyszłości (72%).
- Zdaniem 73% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 udział w projekcie okazał się pomocny w rozwinięciu umiejętności zawodowych.
- Korzyści, których nabycie dzięki uczestnictwu w projekcie deklarowali badani to przede wszystkim obsługa komputera, nauka języków obcych (59%), uzyskanie nowych uprawnień potwierdzonych certyfikatem (56%) oraz zdobycie specjalistycznej wiedzy (41%).

6.2. Wpływ projektu na sytuację zawodową Beneficjentów Ostatecznych

Około połowa Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie nie zmieniła swojej sytuacji zawodowej – pracowała nadal w tym samym miejscu pracy. Łączny odsetek osób, które zmieniły swoją sytuację zawodową to 23% (w grupie tej zaznaczała się przewaga mężczyzn).

Zdaniem ponad połowy Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 ich obecna sytuacja zawodowa w porównaniu do tej przed udziałem w projekcie pozostała bez zmian (opinię taką wyrażały częściej kobiety, które rzadziej niż mężczyźni znajdowały nowe zatrudnienie). Swoją obecną sytuację jako lepszą oceniło 37% respondentów.

W ocenie prawie połowy Beneficjentów Ostatecznych udział w projekcie miał istotne znaczenie dla tego, czym zajmowali się w 6 miesięcy po jego zakończeniu. Jest to odsetek wyraźnie wyższy od odsetka osób, które zmieniły swoją sytuację zawodową. Tę różnicę można tłumaczyć na dwa sposoby. Być może nowo nabyte umiejętności są obecnie wykorzystywane przez Beneficjentów Ostatecznych w tej samej pracy, którą nadal wykonują. Druga hipoteza ma charakter metodologiczny: można domniemywać, że respondenci wykazywali większą skłonność do przyznawania pozytywnych ocen w pytaniach o udział w projektach, ponieważ udział w bezpłatnym szkoleniu na ogół był pozytywnym doświadczeniem.

6.2.1. Sytuacja zawodowa respondentów 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie

Wykres 6.1 Proszę powiedzieć, co Pan/i robił/a w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie? N=1086

** Osoby, które zadeklarowały, że pracują w nowym miejscu pracy, a zarazem oświadczyły, że nowa praca jest wykonywana w rolnictwie, to m.in. osoby, które przed udziałem w projekcie nie pracowały (zajmując się gospodarstwem domowym, opieką nad dziećmi itp.), a w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie podjęły pracę zawodową. Była to jednak praca w rolnictwie, a zatem nie spełniająca wymogów wskaźnika oddziaływania.

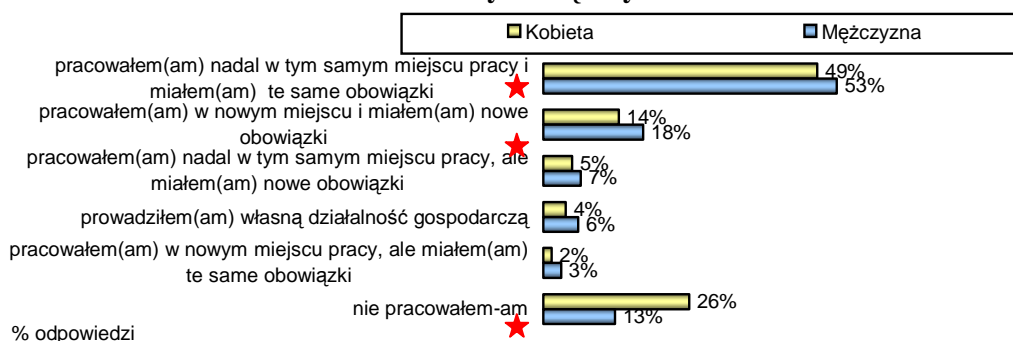
Po upływie 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie ponad połowa (51%) Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 nie zmieniła swojej sytuacji zawodowej i wykonywała te same obowiązki. 23% badanych znalazło nowe zatrudnienie (nowe miejsce pracy lub prowadzenie własnej działalności gospodarczej), natomiast 20% nie pracowało.

Z odpowiedzi na powyższe pytanie, a także kolejne pytanie dotyczące miejsca pracy Beneficjentów Ostatecznych, (która zgodnie z definicją wskaźnika powinna być pracą poza rolnictwem) wynika, że wskaźnik oddziaływania dla działania 2.3 wynosi 12,3%. Pośród osób, które zmieniły zatrudnienie (20,8%), 59% zadeklarowało, iż nowa praca wykonywana jest poza rolnictwem.

Oznacza to, że spośród ogółu przebadanych (1086 osób) 12,3% (134 osoby) znalazło nowe zatrudnienie poza rolnictwem.

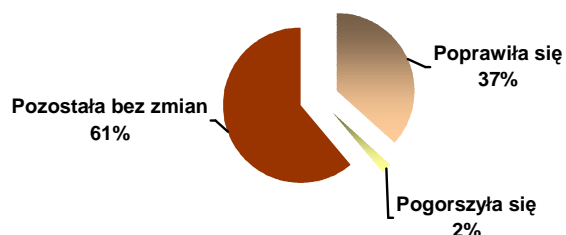
Tabela 6.1 Konstrukcja wskaźnika oddziaływania

% respondentów deklarujących podjęcie nowej pracy	Łączny %	Miejsce pracy w i poza rolnictwem	Wartość wskaźnika oddziaływania
Nowe miejsce pracy i nowe obowiązki – 15,7%	20,8%	W rolnictwie – 41% Poza rolnictwem – 59%	20,8% * 59% = 12,3%
Zarejestrowanie działalności gospodarczej – 5,1%			

**Wykres 6.2 Proszę powiedzieć, co Pan/i robił/a w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie
kobiety vs mężczyźni**

Po upływie 6 miesięcy od udziału w projekcie więcej mężczyzn niż kobiet znajdowało nowe zatrudnienie (nowe miejsce pracy lub prowadzenie działalności gospodarczej), natomiast kobiety częściej nie pracowały. Różnice są istotne statystycznie.

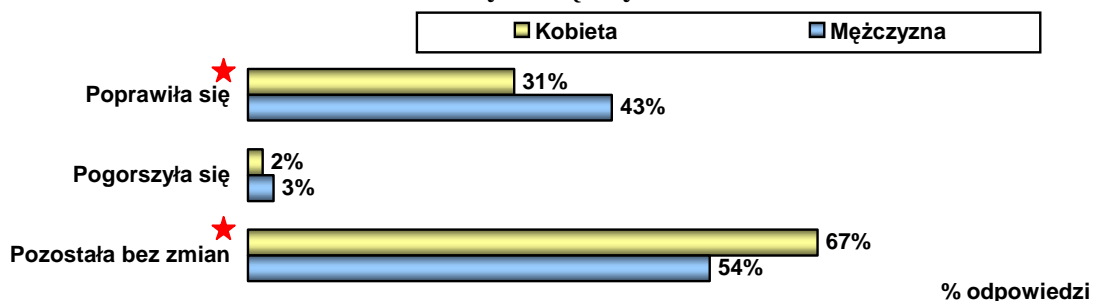
6.2.2. Ocena porównawcza sytuacji zawodowej przed udziałem w projekcie i obecnej

Wykres 6.3 Czy w porównaniu do sytuacji sprzed Pana/i udziału w projekcie, Pana/i sytuacja zawodowa: N=1086

Ponad połowa (61%) Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 oceniła, że ich obecna sytuacja zawodowa (w momencie przeprowadzania badania) pozostała bez zmian w stosunku do okresu przed udziałem w projekcie. 37% respondentów uznało obecną sytuację za lepszą, a tylko 2% za gorszą od tej, w której znajdowali się przed udziałem w projekcie.

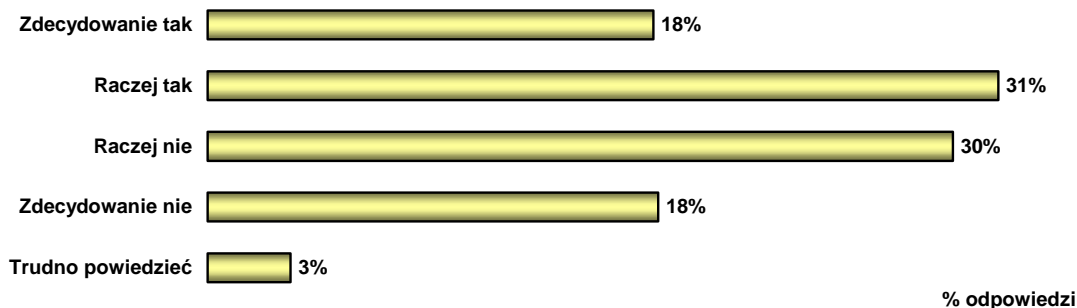
Swoją sytuację oceniali jako lepszą ci Beneficjenci Ostateczni, którzy w momencie przeprowadzania badania pracowali poza rolnictwem. W tej grupie odsetek osób deklarujących poprawę sytuacji zawodowej sięga 73%. Wartość najniższą odsetek ten osiąga wśród kobiet pracujących w rolnictwie.

**Wykres 6.4 Czy w porównaniu do sytuacji sprzed Pani udziału w projekcie, Pani sytuacja zawodowa: N=1086
kobiety vs mężczyźni**

Mężczyźni częściej skłonni byli przypisywać, że udział w projekcie zmienił ich sytuację zawodową – poprawił ją lub pogorszył w porównaniu do sytuacji sprzed udziału w projekcie. Natomiast kobiety częściej przyznawały, że ich sytuacja pozostała bez zmian – istotnie, to one rzadziej niż mężczyźni znajdowały nowe zatrudnienie. Opisane różnice w odpowiedziach obu płci są istotne statystycznie.

Wykres 6.5 Czy Pana/i udział w projekcie wpłynął na to, czym się Pan/i zajmował/a w 6 miesięcy po zakończeniu projektu? N=1086

Opinie Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 na temat wpływu projektu na sytuację w 6 miesięcy po projekcie były podzielone. Niemal taki sam odsetek respondentów przyznał, że udział w projekcie miał wpływ (49%), jak i że nie miał wpływu (48%) na to, czym zajmowali się po jego zakończeniu. 33% osób, które w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie pracowały poza rolnictwem sądzi, że wpływ na to miały inne czynniki niż udział w szkoleniu.

6.3. Uwarunkowania sukcesu związanego z udziałem w projekcie

W celu przeprowadzenia analiz czynników związanych z odniesieniem sukcesu skonstruowano zmienną przyjmującą wartość „1” o ile Beneficjent Ostateczny ocenił, że w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie jego sytuacja zawodowa zmieniła się i o ile nowa praca była pracą poza rolnictwem. W bazie danych znalazło się 134 takie osoby, co stanowi 12,3% wszystkich respondentów – Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3. Osoby te spełniały kryterium wskaźnika oddziaływania. Uznajemy je za takie, które „odniosły sukces”, to znaczy pod wpływem udziału w projekcie zmieniły swoją sytuację zawodową na pracę poza rolnictwem.

Warto podkreślić, że do analiz związanych z sukcesem Beneficjentów Ostatecznych wybrano wyłącznie osoby, które zmieniły swoją sytuację zawodową, bez uwzględnienia tego, czy w ocenie Beneficjentów Ostatecznych była to zmiana korzystna czy nie oraz tego, czy Beneficjenci Ostateczni widzą związek pomiędzy zmianą własnej sytuacji zawodowej i udziałem w projekcie. Decyzja ta została podyktowana trzema względami. Po pierwsze, taka definicja sukcesu nawiązuje do brzmienia wskaźnika oddziaływania określonego dla Działania 2.3, spełnia warunek obiektywizmu (opiera się na zadeklarowanym fakcie, nie zaś na odczuciach respondentów). Po drugie, związek udziału w szkoleniu i zmian w życiu zawodowym respondenta nie musi być dla niego samego oczywisty, może zaś być faktem. Trzeci powód ma charakter praktyczny: w całej próbie Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 było zaledwie 10 osób, które spełniają kryteria definicji wskaźnika oddziaływania (tj. zmieniły zatrudnienie i w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie pracowały poza rolnictwem), a zarazem widzą związek pomiędzy zmianą swojej pracy i szkoleniem oraz twierdzą, że zmiana pracy była zmianą na lepsze.

Dostępne dane związane z charakterystyką społeczno-demograficzną osób, które zmieniły pracę i obecnie pracują poza rolnictwem (12,3%), a także dane na temat Beneficjentów Ostatecznych w bazie PEFS nie są wystarczająco związane z faktem osiągnięcia sukcesu przez respondentów, by pozwolić na zbudowanie stabilnego modelu klasyfikacyjnego (regresja logistyczna). Można jednak zauważyć, że udział w projektach finansowanych w ramach Działania 2.3 korzystnie wpłynął na rolników i tzw. domowników, czyli osoby pracujące w gospodarstwach rolnych, nie będące jego właścicielami. Wśród tego rodzaju Beneficjentów Ostatecznych odsetek osób, które zmieniły (a w tym wypadku podjęły) działalność zawodową wyniósł 17,1%. Wśród domowników udział w projekcie wpłynął korzystnie zwłaszcza na mężczyzn (22,5% mężczyzn-domowników podjęło pracę w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie).

Ponadto można zauważyć, że odsetek osób, które odniosły sukces w scharakteryzowanym powyżej sensie maleje liniowo wraz z wiekiem Beneficjentów Ostatecznych. W grupie osób do 24 roku życia wynosi on 18,2%, zaś wśród osób z kategorii wiekowej 50-64 lat już tylko 6,8%.

Analiza odpowiedzi na pytania o rodzaj umiejętności, które udział w projekcie pomógł rozwinąć Beneficjentom Ostatecznym, którzy odnieśli sukces pokazuje, że **najskuteczniejsze**³⁹ były **szkolenia nastawione na naukę konkretnego zawodu**, zaś najmniej skuteczne te, które uczyły umiejętności takich, jak posługiwanie się językiem obcym lub obsługa komputera. Stanowi to argument na rzecz tezy, że dla sukcesu zawodowego Beneficjentów Ostatecznych największe

³⁹ Należy podkreślić, że skuteczność rozumie się jako „zmianę sytuacji zawodowej w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie”. Chodzi zatem o krótką perspektywę czasową.

znaczenie ma nie tyle nauka uniwersalnych, ale zarazem „mało konkretnych” umiejętności, oderwanych od praktyki zawodowej, a raczej nauka konkretnego zawodu.

Warto nadmienić, że z powodu dynamicznych, na ogół pozytywnych zmian zachodzących na polskiej wsi w latach 2004-2007, ocena bezpośredniego wpływu szkoleń realizowanych w ramach Działania 2.3 na zmianę w sytuacji zawodowej Beneficjentów Ostatecznych jest niezwykle trudna.

6.4. Sytuacja respondentów przed udziałem w projekcie

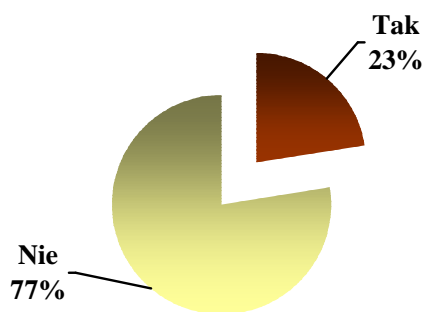
6.4.1. Udział w innych projektach

23% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 podejmowało działania mające na celu podniesienie własnych kwalifikacji zawodowych, a w konsekwencji podniesienie szans na rynku pracy. Grupa ta w minionych 2 latach uczestniczyła w – licząc średnio – 2,01 kursach, szkoleniach itp.

Można więc powiedzieć, że pomoc w postaci szkoleń i doradztwa w ramach Działania 2.3 w dużej mierze trafia do Beneficjentów Ostatecznych, którzy uczestniczą już w rynku szkoleniowym, podnoszą stale swoje umiejętności, wykazują aktywność.

55% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 potwierdziło, że przed udziałem w projekcie nie miało utrudnień w wykonywaniu pracy zawodowej (co zgodnie ze specyfiką osób, którym dedykowane były projekty w ramach tego działania można rozumieć jako brak barier związanych z możliwością zatrudnienia w obszarze pozarolniczym. Nie można jednak wykluczyć, że część respondentów udzieliła odpowiedzi na to pytanie w odniesieniu do prowadzonej przez siebie działalności rolniczej). Pozostały odsetek badanych (44%), wskazywał na różnego typu przeszkody w wykonywaniu pracy zawodowej.

Wykres 6.6 Proszę powiedzieć, czy w okresie ostatnich 2 lat brał/a Pan/i udział w innych projektach mających na celu podniesienie Pana/i kwalifikacji zawodowych lub szans na rynku pracy? N=1086

23% respondentów w ciągu ostatnich 2 lat brało udział w innych projektach mających na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych lub szans na rynku pracy.

Proporcja kobiet i mężczyzn w grupie osób biorących udział w ciągu ostatnich 2 lat w innych projektach mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych była zbliżona jak w całej badanej próbie co oznacza, że między kobietami a mężczyznami nie można mówić o istotnych różnicach w tym względzie.

6.5. Utrudnienia w wykonywaniu pracy przed udziałem w projekcie

Wykres 6.7 Czy przed udziałem w projekcie miał/a Pan/i następujące utrudnienia w wykonywaniu pracy?⁴⁰ N=1086

55% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 przed udziałem w projekcie nie napotykało utrudnień w wykonywaniu pracy, co zgodnie ze specyfiką osób, którym dedykowane były projekty w ramach tego działania można interpretować jako brak barier związanych z możliwością zatrudnienia w obszarze pozarolniczym (choć nie można wykluczyć, że część respondentów udzieliła odpowiedzi na to pytanie w odniesieniu do prowadzonej przez siebie działalności rolniczej). Wskazywane utrudnienia, których doświadczał pozostały odsetek badanych (45%), to utrudnienia związane z pracą zawodową czy też próbami znalezienia zatrudnienia w obszarze pozarolniczym (istotnie, osoby, które w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie znalazły nową pracę poza rolnictwem, a więc podejmowały próby przekwalifikowania się, częściej twierdziły, że napotykały różnego rodzaju trudności). Wymieniane bariery najczęściej dotyczyły braku konkretnych, specjalistycznych umiejętności zawodowych (18%⁴¹) oraz konieczności opieki nad dziećmi lub osobami zależnymi (14%).

⁴⁰ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

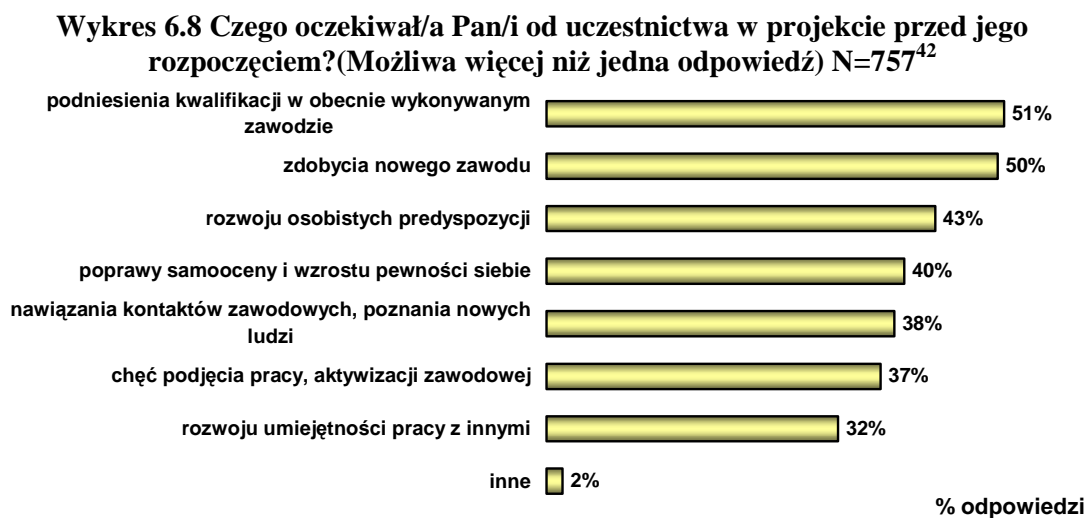
⁴¹ Odsetki oznaczają % wszystkich osób, którym zadano pytanie.

6.6. Ocena projektu

Większość (70%) Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 miała wobec projektu sprecyzowane oczekiwania. Chodziło przede wszystkim o podniesienie kwalifikacji zawodowych, które zwiększyłyby szanse Beneficjentów Ostatecznych na rynku pracy oraz przekwalifikowanie się (wymieniane częściej przez mężczyzn). W opinii zdecydowanej większości badanych oczekiwania te zostały zaspokojone, choć należy zwrócić uwagę na różnice w ocenie stopnia zaspokojenia niektórych oczekiwań, jakie zaznaczyły się w opiniach przedstawicieli obu płci. Mężczyźni częściej niż kobiety oceniali, że dzięki udziałowi w projekcie udało im się zrealizować następujące oczekiwania: uzyskanie nowych uprawnień potwierdzonych certyfikatem, zdobycie nowych umiejętności (np. obsługa komputera, język obcy), oraz nabycie specjalistycznej wiedzy przydatnej w wykonywanym zawodzie. Kobiety natomiast częściej wskazywały na rozwój takich umiejętności, jak zdobycie nowych umiejętności (np. obsługa komputera, języki obce), czy uzyskanie nowych uprawnień potwierdzonych certyfikatem.

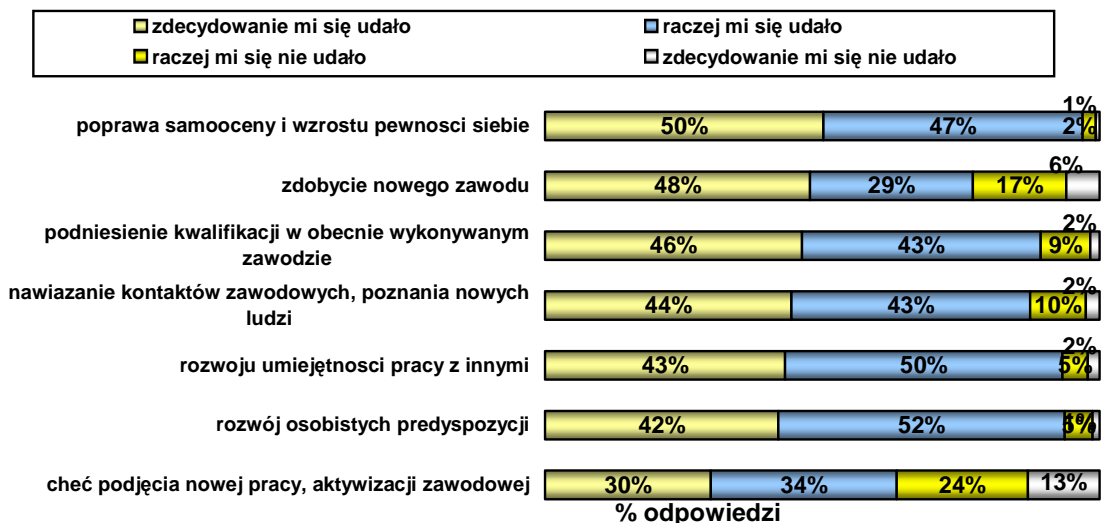
Udział w projekcie miał również wpływ na poprawę samopoczucia, kompetencji personalnych oraz rozbudzenie aspiracji zawodowych. Ostatecznie zdecydowana większość respondentów oceniła projekt jako bardzo dobry i odpowiadający ich oczekiwaniom oraz wyraziła chęć udziału w podobnym przedsięwzięciu w przyszłości.

6.6.1. Oczekiwania Beneficjentów Ostatecznych wobec projektu

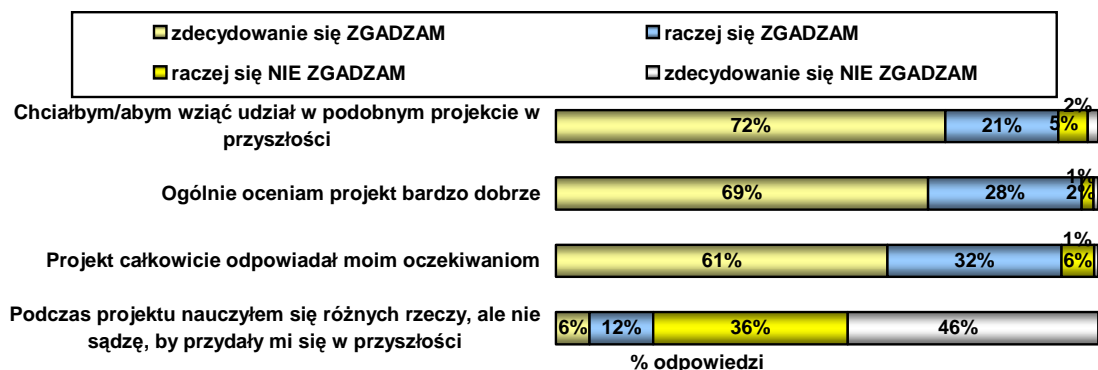
Beneficjenci Ostateczni Działania 2.3 przystępowali do udziału w projekcie oczekując najczęściej podniesienia swoich kwalifikacji zawodowych (51%) oraz przekwalifikowania się (50%). Nieco rzadziej wśród oczekiwań pojawiała się nadzieja na rozwój osobistych predyspozycji (43%), poprawę samooceny i wzrost pewności siebie (40%).

⁴² Pytanie było zadawane osobom, które miały jakieś oczekiwania względem projektu.

Wykres 6.9 W jakim stopniu udało się Panu/i zaspokoić te oczekiwania?⁴³ N=757⁴⁴

W ocenie Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 oczekiwania jakie żywili oni w odniesieniu do projektu zostały w zdecydowanej większości zrealizowane - zwłaszcza poprawa samooceny (97%), rozwój osobistych predyspozycji (94%) oraz umiejętność pracy z innymi (93%). Także najczęściej wskazywane przez Beneficjentów Ostatecznych oczekiwania – podniesienie kwalifikacji zawodowych oraz zdobycie nowego zawodu – udało się zdaniem większości zrealizować dzięki uczestnictwu w projekcie (podniesienie kwalifikacji: 89% wskazań, zdobycie nowego zawodu: 77%).

6.6.2. Szczegółowa ocena projektu

Wykres 6.10 Chciałbym się dowiedzieć, jak ocenia Pan/i projekt, w którym wziął/wzięła Pan/i udział?⁴⁵ N=1086

⁴³ Z powodu zaokrągleń liczby mogą nie sumować się do 100%.

⁴⁴ Pytanie było zadawane osobom, które miały jakieś oczekiwania względem projektu.

⁴⁵ Z powodu zaokrągleń liczby mogą nie sumować się do 100%.

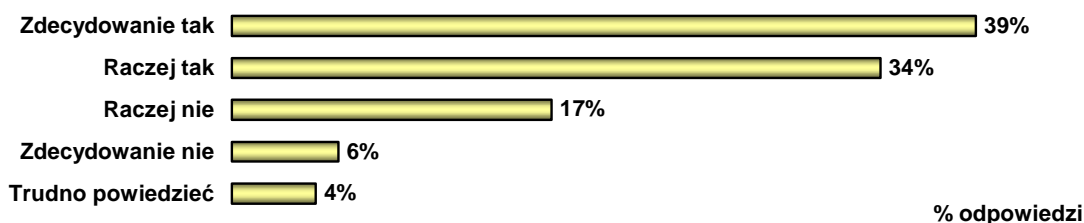
Zdecydowana większość Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 oceniła projekt jako bardzo dobry (łączny odsetek odpowiedzi „zdecydowanie się zgadzam” i „raczej się zgadzam” to 97%), odpowiadający ich oczekiwaniom (93%) i wyraziła chęć udziału w podobnym przedsięwzięciu (93%).

Zarówno kobiety, jak i mężczyźni byli jednomyślni pod względem oceny projektu, w którym wzięli udział.

Udział w projekcie najbardziej podobał się młodszym Beneficjentom Ostatecznym, (którzy nie przekroczyli 35 roku życia).

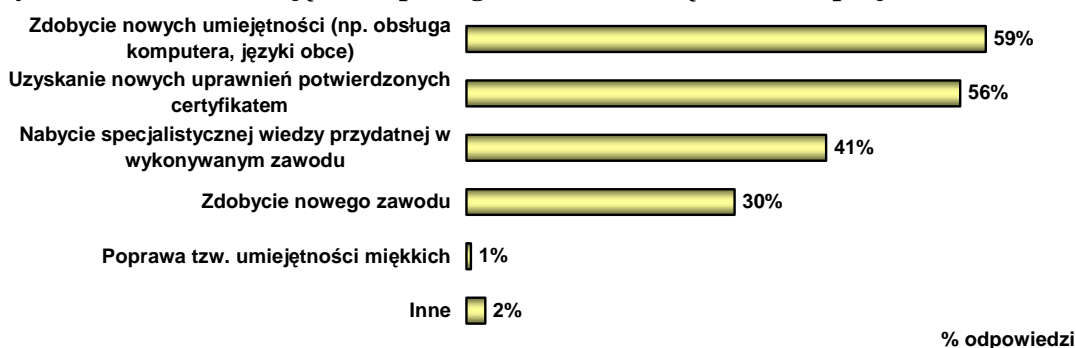
6.6.3. Ocena nabytych umiejętności zawodowych

Wykres 6.11 Czy udział w projekcie pomógł rozwinąć umiejętności potrzebne do wykonywania Pana/i pracy zawodowej? N=1086

73% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 oceniło, że projekt pomógł im rozwinąć umiejętności zawodowe, zwiększające ich szanse na rynku pracy. Przeciwnego zdania było 23% respondentów (w tym tylko 6% odpowiadających zdecydowanie zanegowało pomoc projektu w rozwinięciu przez nich umiejętności zawodowych).

Wykres 6.12 Jakie umiejętności pomógł Panu/i rozwinąć udział w projekcie?⁴⁶ N=1086

Umiejętności zawodowe nabyte lub rozwinięte dzięki udziałowi w projekcie to zdaniem Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.3 najczęściej: zdobycie całkiem nowych kwalifikacji, takich jak np.: obsługa komputera (59%), uzyskanie nowych uprawnień potwierdzonych certyfikatem (56%) oraz nabycie specjalistycznej wiedzy przydatnej w wykonywanym zawodzie (41%).

⁴⁶ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

7. DZIAŁANIE 2.4

7.1. Streszczenie wyników

WPLYW PROJEKTU NA SYTUACJĘ ZAWODOWĄ BENEFICJENTÓW OSTATECZNYCH

- Oddziaływanie projektów realizowanych w ramach Działania 2.4 przyjęto mierzyć poprzez stwierdzenie, jaki odsetek osób w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie zmienił pracę. Swoją sytuację zawodową zmieniło łącznie 17,5% badanych (jest to wartość wskaźnika oddziaływania). W grupie tej przeważali mężczyźni, którzy częściej niż kobiety wskazywali na rozmaite utrudnienia w wykonywanej dotychczas pracy, w związku z tym mogli odczuwać większą motywację do jej zmiany. Wśród kobiet szansa na zmianę pracy wyraźnie malała wraz z wiekiem.

SYTUACJA RESPONDENTÓW PRZED UDZIAŁEM W PROJEKCIE

- 39% Beneficjentów Ostatecznych pracujących w restrukturyzowanych branżach gospodarki deklaruje, że napotykało rozmaite utrudnienia w wykonywaniu pracy. Dawał się odczuć brak konkretnych, specjalistycznych umiejętności, ale także brak satysfakcji z wykonywanej pracy oraz wiary we własne możliwości.

OCENA PROJEKTU

- Zdecydowana większość Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.4 przystępowała do udziału w projekcie z wyraźnymi oczekiwaniami. Koncentrowały się one przede wszystkim na podniesieniu kwalifikacji w obecnie wykonywanym zawodzie (71%). Na kolejnych miejscach pod względem częstości wskazań znalazły się: rozwój osobistych predyspozycji (53%), poprawa samooceny i wzrost pewności siebie (43%). Znacznie rzadziej deklarowano (28% wskazań), że jednym z głównych celów udziału w projekcie ma być przekwalifikowanie się i zmiana zawodu – twierdzili tak częściej mężczyźni.
- Spośród rozmaitych oczekiwań, uczestnikom udało się zrealizować cele dotyczące przede wszystkim rozwoju tzw. „miękkich umiejętności”: poprawy samooceny, rozwoju osobistych predyspozycji, umiejętności pracy z innymi.
- Większość uczestników (62%) oceniła projekt jako bardzo dobry i wyraziła chęć udziału w podobnym przedsięwzięciu w przyszłości (70%) uznając nabyte umiejętności za przydatne.
- Jako umiejętności nabyte lub rozwinięte dzięki udziałowi w projekcie wymieniano najczęściej obsługę komputera, naukę języka obcego, zdobycie specjalistycznej wiedzy przydatnej w wykonywanym zawodzie oraz uzyskanie nowych uprawnień potwierdzonych certyfikatem.

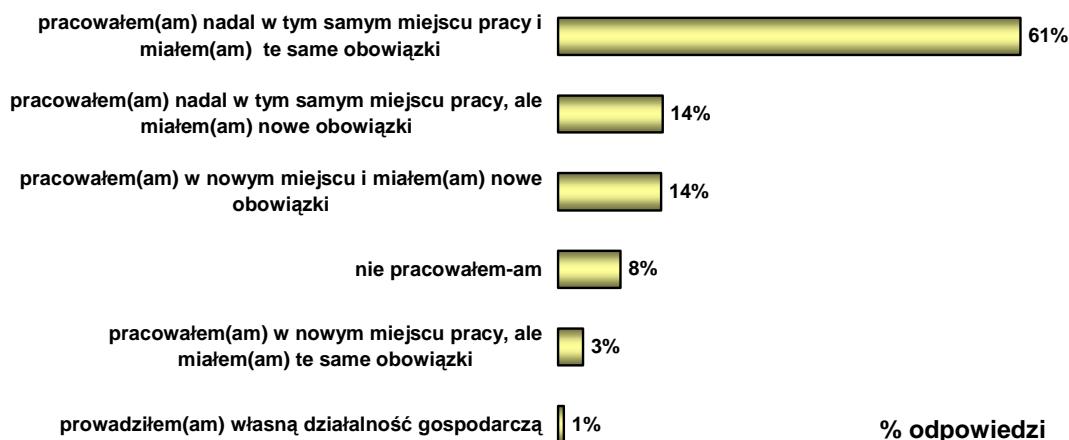
7.2. Wpływ projektu na sytuację zawodową Beneficjentów Ostatecznych

Ponad 60% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.4 oceniło, że ich obecna sytuacja zawodowa w porównaniu do tej sprzed udziału w projekcie pozostała bez zmian (opinię taką wyrażały częściej kobiety). Zmiana pracy stała się udziałem 18% badanych.

Ponad połowa (55%) Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.4 oceniła, że udział w projekcie miał istotne znaczenie dla tego, czym zajmowali się w 6 miesięcy po jego ukończeniu (być może uznali, że udział w projekcie przysłużył się do zachowania dotychczasowego miejsca pracy).

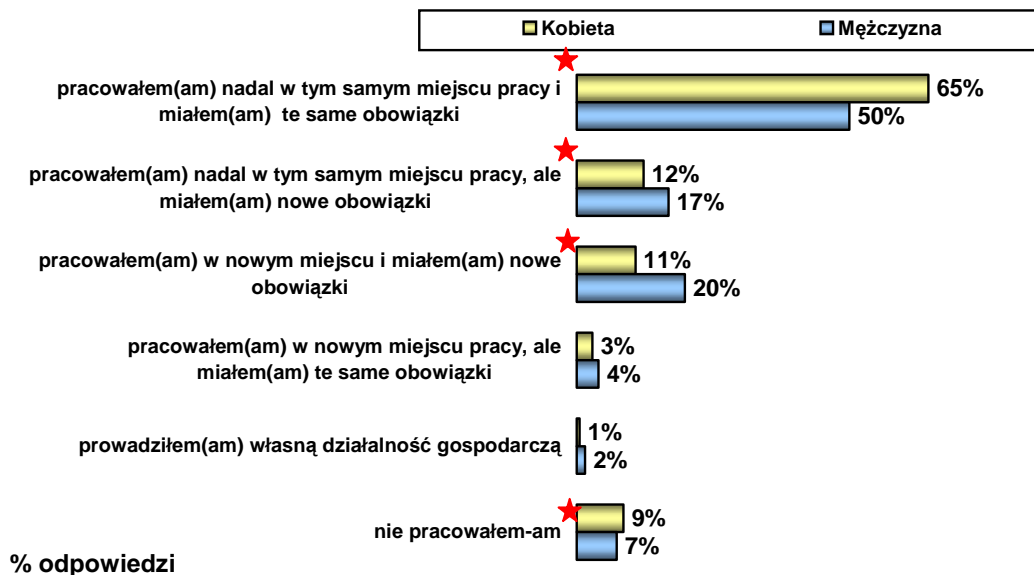
7.2.1. Sytuacja zawodowa respondentów po zakończeniu projektu

Wykres 7.1 Proszę powiedzieć, co Pan/i robił/a w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie? N=1106

75% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.4 w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie nadal pracowało w tym samym miejscu wykonując te same obowiązki (61%) albo pełniąc nowe (14%). Miejsce zatrudnienia zmieniło łącznie 17,5% badanych, przy czym 14% wraz z miejscem pracy zmieniło również obowiązki, 3% nadal wykonywało te same obowiązki, a 1% prowadziło działalność gospodarczą. Natomiast 8% respondentów w 6 miesięcy po udziale w projekcie nie pracowało.

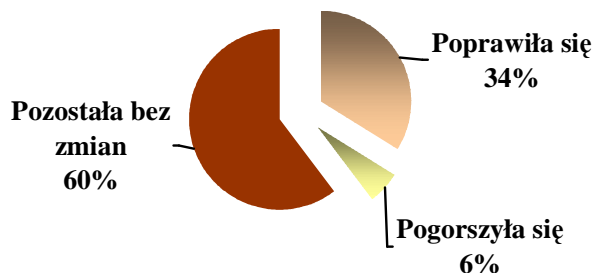
**Wykres 7.2 Proszę powiedzieć, co Pan/i robił/a w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie⁴⁷
kobiety vs mężczyźni**

Mężczyźni w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie częściej pracowali w nowym miejscu mając nowe obowiązki, prowadzili własną działalność gospodarczą, a także częściej pracowali w tym samym miejscu mając nowe obowiązki. Kobiety natomiast częściej nie pracowały lub były zatrudnione w tym samym miejscu bez zmiany zakresu obowiązków. Różnice w odpowiedziach obu płci są istotne statystycznie⁴⁸.

7.2.2. Ocena porównawcza sytuacji zawodowej przed udziałem w projekcie i obecnej

Wykres 7.3 Czy w porównaniu do sytuacji sprzed Pana/i udziału w projekcie, Pana/i sytuacja: N=1106

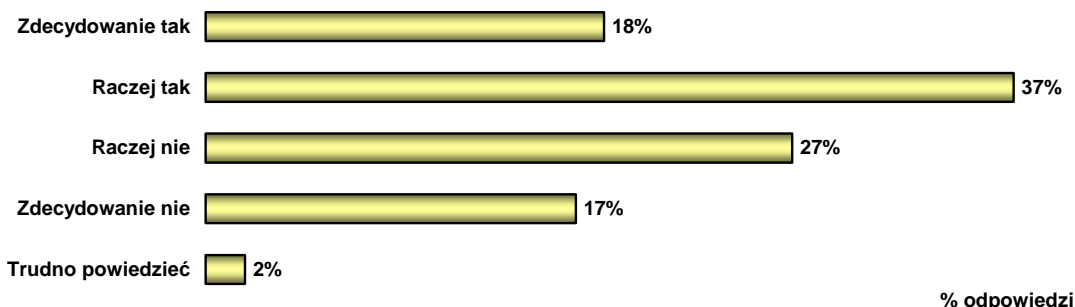
⁴⁷ Z powodu zaokrągleń liczby mogą nie sumować się do 100%.

⁴⁸ Wyjaśnienie pojęcia znajduje się w podrozdziale 3.3. niniejszego raportu.

Zdaniem 60% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.4 ich obecna sytuacja zawodowa (w momencie przeprowadzania badania) pozostała bez zmian w stosunku do sytuacji przed udziałem w projekcie. Obecna sytuacja została uznana za lepszą przez 34% respondentów. Natomiast 6% oceniło ją jako gorszą.

Kobiety częściej przyznawały, że ich obecna sytuacja zawodowa nie zmieniła się w porównaniu do tej sprzed udziału w projekcie. Mężczyźni natomiast częściej skłonni byli przypisywać, że udział w projekcie zmienił ich sytuację zawodową – poprawił ją lub pogorszył w porównaniu do sytuacji sprzed udziału w projekcie. Opisane różnice w odpowiedziach obu płci nie są jednak istotne statystycznie⁴⁹.

Wykres 7.4 Czy Pana/i udział w projekcie wpłynął na to, czym się Pan/i zajmował/a w 6 miesięcy po zakończeniu projektu? ⁵⁰ N=1106

Ponad połowa Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.4 (55% - suma odsetka odpowiedzi: „zdecydowanie tak” i „raczej tak”) oceniła, że udział w projekcie miał wpływ na ich sytuację zawodową w 6 miesięcy po zakończeniu projektu. Kobiety i mężczyźni byli w swoich ocenach zgodni, pomiędzy ich opiniami nie wystąpiły różnice istotne statystycznie.

7.3. Uwarunkowania sukcesu związanego z udziałem w projekcie

W celu przeprowadzenia analiz czynników związanych z odniesieniem sukcesu skonstruowano zmienną przyjmującą wartość „1” o ile Beneficjent Ostateczny ocenił, że w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie jego sytuacja zawodowa zmieniła się. W bazie danych znalazły się 194 takie osoby (co stanowi 17,5% wszystkich Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.4). Osoby te uznajemy za takie, które „odniosły sukces”, to znaczy pod wpływem udziału w projekcie zmieniły swoją sytuację zawodową (zatrudniły się w nowym miejscu pracy lub założyły działalność gospodarczą). W klasyfikacji respondentów do grupy „sukces” nie brano pod uwagę informacji o tym, czy nowe miejsce pracy było w branży restrukturyzowanej czy poza takimi branżami. Wynika to z trudności związanych z definicją restrukturyzowanych branż (były one definiowane na poziomie województw i zmieniały się w trakcie realizacji Działania 2.4).

Warto podkreślić, że do analiz związanych z sukcesem Beneficjentów Ostatecznych wybrano wyłącznie osoby, które zmieniły swoją sytuację zawodową, bez uwzględnienia tego, czy w ocenie

⁴⁹ Wyjaśnienie pojęcia znajduje się w podrozdziale 3.3. niniejszego raportu.

⁵⁰ Z powodu zaokrągleń liczby mogą nie sumować się do 100%.

badanych była to zmiana korzystna czy nie oraz tego, czy Beneficjenci Ostateczni widzą związek pomiędzy zmianą własnej sytuacji zawodowej i udziałem w projekcie. Taka definicja sukcesu nawiązuje do brzmienia wskaźnika oddziaływania określonego dla Działania 2.4 i spełnia warunek obiektywizmu (opiera się na zadeklarowanym fakcie, nie zaś na odczuciach respondentów).

Odsetek osób, które zmieniły miejsce pracy jest w Działaniu 2.4 większy niż w innych Działaniach skierowanych do osób pracujących, zwłaszcza na tle Działania 2.1. Warto jednak podkreślić specyfikę Działania 2.4 – było ono ukierunkowane ściśle na pomoc Beneficjentom Ostatecznym w zmianie pracy z branży restrukturyzowanej. Dlatego wiele szkoleń zawodowych prowadzonych w ramach tego Działania łączono z doradztwem zawodowym, zawierającym elementy opracowania Indywidualnych Planów Działania.

Zastosowanie metod statystycznych mających na celu identyfikację i hierarchizację czynników mających wpływ na sukces Beneficjentów Ostatecznych ponownie nie przyniosło zadowalających rezultatów. Aby ustalić takie czynniki należałoby prawdopodobnie dysponować szczegółową informacją na temat typu projektu, sposobu jego zorganizowania, a także – przede wszystkim – stopnia, w jakim projekt nawiązywał do rzeczywistych szans stwarzanych przez lokalne rynki pracy.

Warto jednak zauważyć, że odsetek osób, które zmieniły pracę w 6 miesięcy po ukończeniu udziału w projekcie jest niemal dwukrotnie wyższy wśród mężczyzn niż wśród kobiet (26% do 14%). Odsetek osób, które odniosły sukces w scharakteryzowanym powyżej sensie jest wyższy wśród tych Beneficjentów Ostatecznych, którzy zadeklarowali, że przed udziałem w projekcie mieli trudności związane z wykonywaną pracą.

7.4. Sytuacja respondentów przed udziałem w projekcie

7.4.1. Utrudnienia w wykonywaniu pracy przed udziałem w projekcie

Wykres 7.5 Czy przed udziałem w projekcie miał/a Pan/i następujące utrudnienia w wykonywaniu pracy?⁵¹ N=1106

⁵¹ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

61% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.4 nie miało trudnień w wykonywaniu pracy. Pozostały odsetek badanych (39%) jako bariery wymieniał najczęściej brak konkretnych, specjalistycznych umiejętności (20%⁵²), a w dalszej kolejności również brak satysfakcji z wykonywanej pracy (10%) i wiary we własne umiejętności (8%) oraz odmienne oczekiwania pracodawców w stosunku do umiejętności zawodowych (7%).

7.5. Ocena projektu

Zdecydowana większość Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.4 przystępując do udziału w projekcie miała wobec niego sprecyzowane oczekiwania. Najczęściej chodziło o podniesienie kwalifikacji w obecnie wykonywanym zawodzie (co też zdaniem większości badanych zostało zrealizowane). Można więc sądzić, że co najmniej część Beneficjentów Ostatecznych nie miała planów zmiany branży. Przed udziałem w projekcie oczekiwania zdobycia nowego zawodu żywiło 28% badanych (częściej byli to mężczyźni).

W opiniach badanych, udział w projekcie przyczynił się do nabycia tzw. umiejętności twardych, takich jak obsługa komputera, języki obce. Pośród najczęściej wskazywanych tzw. „umiejętności miękkich”, które posiadli uczestnicy projektów znalazły się wzrost kompetencji personalnych oraz rozbudzenie aspiracji zawodowych. Większość respondentów oceniła projekt jako bardzo dobry oraz wyraziła chęć udziału w podobnym przedsięwzięciu w przyszłości.

7.5.1. Oczekiwania Beneficjentów Ostatecznych projektu

Wykres 7.6 Czego oczekiwał/a Pan/i od uczestnictwa w projekcie przed jego rozpoczęciem?⁵³ N=1106

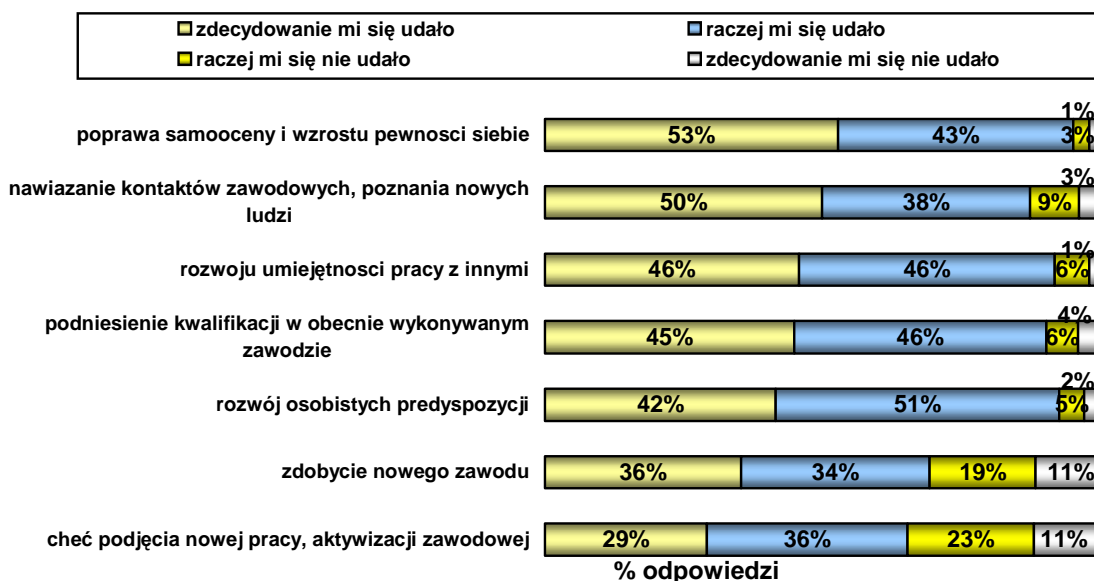

⁵² Odsetki oznaczają % wszystkich osób, którym zadano pytanie.

⁵³ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

Głównym oczekiwaniem Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.4 w stosunku do projektu, w którym mieli wziąć udział było podniesienie kwalifikacji w obecnie wykonywanym zawodzie (71% wskazań). Na kolejnych miejscach pod względem częstości wskazań znalazły się: rozwój osobistych predyspozycji (53%), poprawa samooceny i wzrost pewności siebie (43%). Oczekiwania na zdobycie nowego zawodu wyraziło 28% badanych.

Wykres 7.7 W jakim stopniu udało się Panu/i zaspokoić te oczekiwania?⁵⁴ N=1106

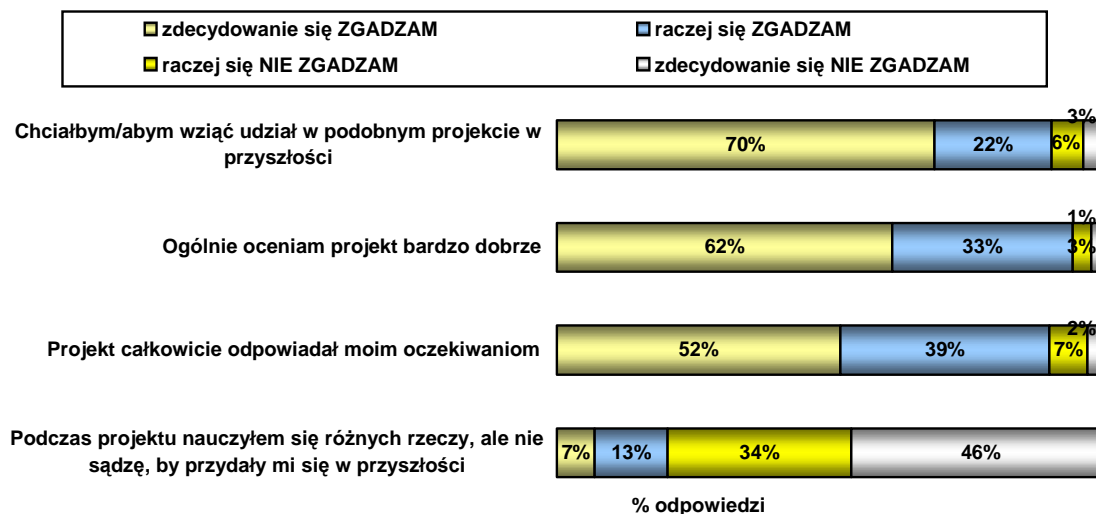

Oczekiwania Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.4 wobec projektu zostały w większości zrealizowane. Dotyczy to zwłaszcza tzw. umiejętności miękkich - poprawy samooceny (suma odsetka odpowiedzi „zdecydowanie mi się udało” i „raczej mi się udało”: 96%), rozwoju osobistych predyspozycji (93%), umiejętności pracy z innymi (92%), podniesienia kwalifikacji zawodowych (91%), budowy kapitału społecznego, to znaczy nawiązania nowych znajomości i kontaktów (88%) a także - zdobycia nowego zawodu (70%).

⁵⁴ Z powodu zaokrągleń liczby mogą nie sumować się do 100%.

7.5.2. Szczegółowa ocena projektu

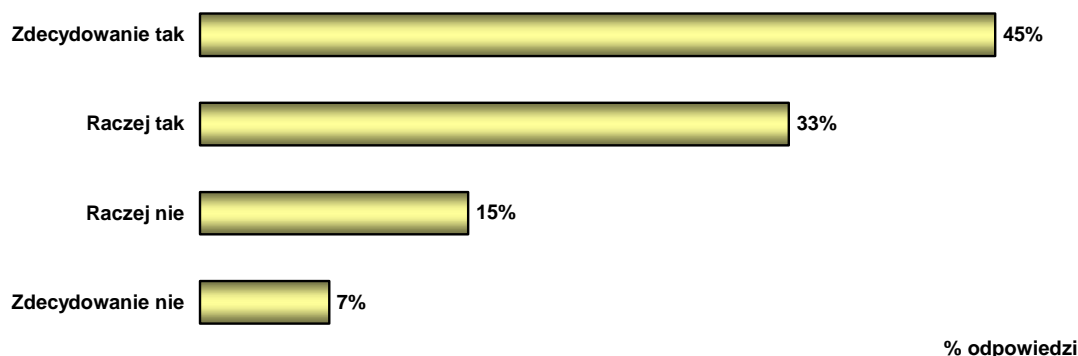
Wykres 7.8 Chciałbym się dowiedzieć, jak ocenia Pan/i projekt, w którym wziął/wzięła Pan/i udział?⁵⁵ N=1106

62% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.4 zdecydowanie oceniło projekt jako bardzo dobry. 70% badanych przyznało, że zdecydowanie są zainteresowani udziałem w podobnym projekcie w przyszłości, a 52% również zdecydowanie przyznało, że projekt całkowicie odpowiadał ich oczekiwaniom. Kobiety i mężczyźni podobnie oceniali projekt, w którym wzięli udział.

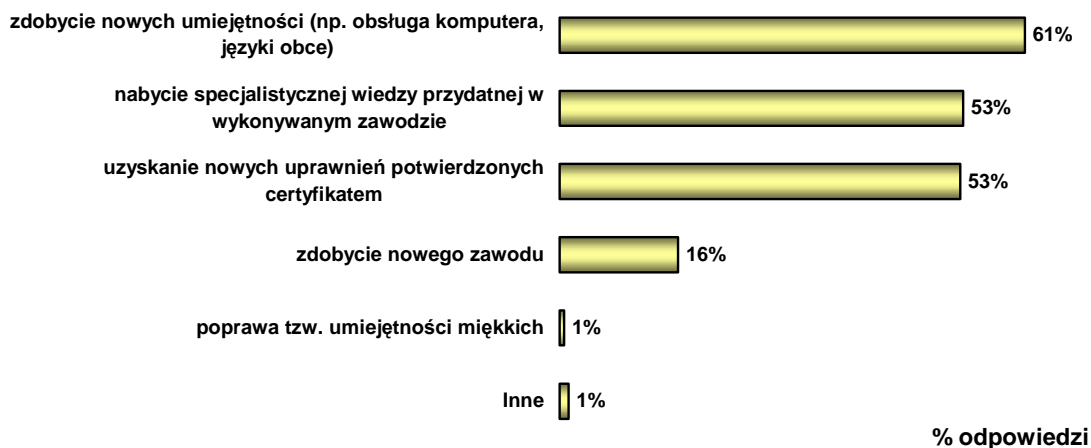
7.5.3. Ocena nabytych umiejętności zawodowych

Wykres 7.9 Czy udział w projekcie pomógł rozwinąć umiejętności potrzebne do wykonywania Pana/i pracy zawodowej? N=1106

⁵⁵ Z powodu zaokrągleń liczby mogą nie sumować się do 100%.

78% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.4 stwierdziło, że dzięki udziałowi w projekcie udało im się rozwinąć umiejętności potrzebne w pracy zawodowej. Tylko 7% odpowiadających zdecydowanie zaprzeczyło temu stwierdzeniu. Odpowiedzi kobiet i mężczyzn na to pytanie nie różniły się znacząco.

Wykres 7.10 Jakie umiejętności pomógł Panu/i rozwinąć udział w projekcie?⁵⁶ N=1106

W opinii Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.4 umiejętności zawodowe nabyte lub rozwinięte dzięki udziałowi w projekcie to najczęściej: zdobycie całkiem nowych kwalifikacji, takich jak np. obsługa komputera (61%), nabycie specjalistycznej wiedzy przydatnej w wykonywanym zawodzie oraz uzyskanie nowych uprawnień potwierdzonych certyfikatem (po 53%).

⁵⁶ Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

8. DZIAŁANIE 2.5

8.1. Streszczenie wyników

WPLYW PROJEKTU NA SYTUACJĘ ZAWODOWĄ BENEFICJENTÓW OSTATECZNYCH

- Oddziaływanie projektów realizowanych w ramach Działań 2.5 przyjęto mierzyć poprzez stwierdzenie, jaki odsetek firm zarejestrowanych przez Beneficjentów Ostatecznych podczas trwania projektu funkcjonuje nadal w 18 miesięcy później. **Odsetek ten wynosi 68,2%** (wartość pierwszego wskaźnika oddziaływania) i jest nieznacznie niższy niż wartość docelowa określona w dokumentach programowych ZPORR.
- Firmy utworzone przez Beneficjentów Ostatecznych objętych badaniem wygenerowały łącznie **842 miejsca pracy** (wartość drugiego wskaźnika oddziaływania).
- Odsetek firm, które utrzymały się na rynku, założonych przez mężczyzn jest wyższy niż firm, założonych przez kobiety. Analiza nie wykazała innych „czynników sukcesu” polegającego na funkcjonowaniu działalności firmy w półtora roku po jej rejestracji. Na sukces Beneficjentów Ostatecznych największy wpływ miał najprawdopodobniej stopień, w jakim działalność firmy dostosowana była do potrzeb danego rynku docelowego, pośrednio zatem – jakość usług doradczych świadczonych w ramach projektu.

CHARAKTERYSTYKA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PROWADZONEJ PRZEZ BENEFICJENTÓW OSTATECZNYCH

- Zdecydowana większość firm zarejestrowanych w trakcie realizacji projektów to firmy usługowe (co ma zapewne związek z tym, że tego rodzaju profil działalności jest stosunkowo mało kapitałochłonny).
- Większość firm prowadzonych przez Beneficjentów Ostatecznych miała w momencie zarejestrowania i ma nadal formę jednoosobowej działalności gospodarczej. Zdolność tych firm do kreowania nowych miejsc pracy jest zatem na razie ograniczona, choć warto zauważyć, że średnia liczba miejsc pracy w 18 miesięcy po rejestracji jest wyższa niż w momencie zarejestrowania.

OCENA PROJEKTU

- Ocena projektów jest jednoznacznie pozytywna, jednak niższa w porównaniu z ocenami wystawianymi przez Beneficjentów Ostatecznych pozostałych Działań Priorytetu 2 ZPORR.
- Oceny projektów wystawiane przez osoby przystępujące do udziału w projekcie jako studenci są niższe w porównaniu z ocenami wystawianymi przez osoby pracujące. Może to mieć związek z odmiennymi oczekiwaniami obu grup Beneficjentów Ostatecznych: studenci oczekiwali pomocy w rozpoczęciu kariery zawodowej, osoby pracujące oczekiwały raczej pomocy w przełamaniu niekorzystnej sytuacji zawodowej.
- Beneficjenci Ostateczni deklarują, że jednym z najważniejszych rezultatów udziału w projekcie był wzrost poczucia odpowiedzialności za to, co się robi oraz wzrost zaangażowania w pracę.

8.2. Wpływ projektu na sytuację zawodową Beneficjentów Ostatecznych

8.2.1. Sytuacja zawodowa respondentów po zakończeniu projektu

Wykres 8.1 Proszę powiedzieć, co Pan/i robił/a w 18 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie?⁵⁷ N=686

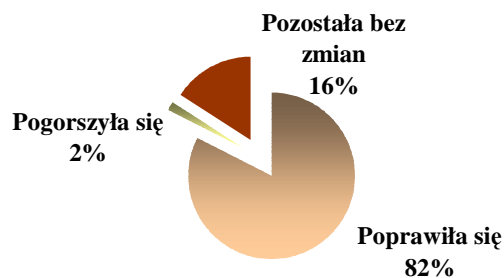

Podstawowe kryterium oddziaływania projektu w Działaniu 2.5 to istnienie firmy w 18 miesięcy po jej rejestracji. Kryterium to spełniało 68,2% firm założonych przez Beneficjentów Ostatecznych. Jest to odsetek nieznacznie niższy niż założony w Uzupelnieniu ZPORR (tj. 75%). Analizy związane z „czynnikami sukcesu” zawiera rozdział pt: „Uwarunkowania sukcesu związanego z udziałem w projekcie”.

Pozostałe osoby pracowały nie prowadząc działalności gospodarczej (ogółem 26%), bądź też nie pracowały (7%, w tej liczbie znajdują się przede wszystkim studenci).

8.2.2. Ocena porównawcza sytuacji zawodowej przed udziałem w projekcie i obecnej

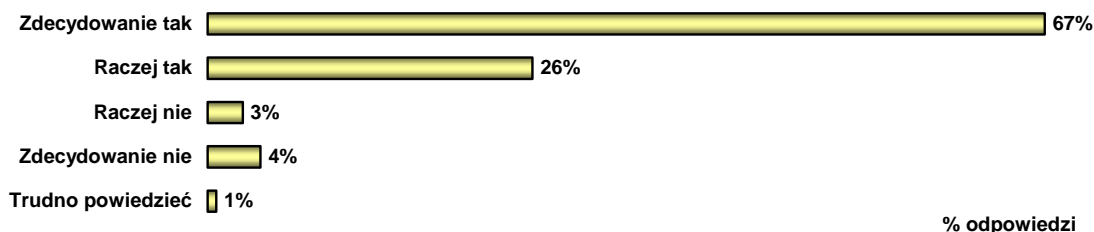
Wykres 8.2 Czy w porównaniu do sytuacji sprzed Pana/i udziału w projekcie, Pana/i sytuacja: N=686

⁵⁷ Z powodu zaokrągleń liczby mogą nie sumować się do 100%.

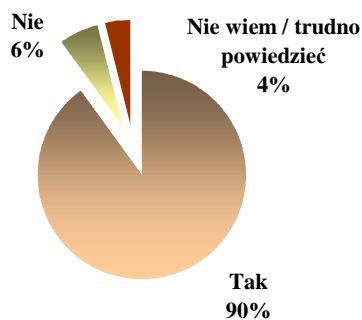
82% Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.5 twierdzi, że ich obecna sytuacja zawodowa poprawiła się – jest to najwyższy odsetek wśród Beneficjentów Ostatecznych wszystkich badanych Działań Priorytetu 2 ZPORR. Na poprawę sytuacji nie miał wpływu fakt, czy Beneficjent Ostateczny był studentem czy osobą pracującą.

Wykres 8.3 Czy uważa Pan/i, że udział w projekcie przyczynił się do rozpoczęcia lub rozwinięcia prowadzonej przez Pana/ią działalności gospodarczej?⁵⁸ N=686

93% Beneficjentów Ostatecznych - spośród wszystkich, którzy wciąż prowadzą działalność gospodarczą - sądzi, że udział w projekcie przyczynił się do rozpoczęcia przez nich działalności gospodarczej. W przypadku pozostałych osób należy sądzić, że nosiły się z zamiarem zarejestrowania własnej działalności gospodarczej i uczyniłyby to bez względu na udział w projekcie. Takie osoby to niemal bez wyjątku respondenci, którzy przystępowali do udziału w projekcie jako studenci.

Wykres 8.4 Czy zamierza Pan/i kontynuować rozpoczętą działalność gospodarczą przez najbliższe 12 miesięcy? N=468⁵⁹

Rozpoczętą działalność gospodarczą zamierza kontynuować 90% Beneficjentów Ostatecznych. Na plany kontynuacji działalności nie mają wpływu znane cechy respondentów oraz prowadzonych przez nich przedsiębiorstw.

⁵⁸ Z powodu zaokrąglenia liczby mogą nie sumować się do 100%.

⁵⁹ Odpowiadały osoby, które w 18 miesięcy po rejestracji firmy nadal prowadziły działalność gospodarczą.

8.3. Uwarunkowania sukcesu związanego z udziałem w projekcie

W celu przeprowadzenia analiz czynników związanych z odniesieniem sukcesu skonstruowano zmienną przyjmującą wartość „1” o ile Beneficjent Ostateczny w 18 miesięcy po dacie rejestracji działalności nadal prowadził własną firmę. Równoległe prowadzono analizy bardziej precyzyjnie skonstruowanej „grupy sukcesu” – osób, które nie tylko po 18 miesiącach nadal prowadziły działalność gospodarczą, ale zarazem twierdzą, że ich sytuacja zawodowa uległa poprawie oraz w perspektywie najbliższych 12 miesięcy nie planują zakończenia działalności gospodarczej.

Tak skonstruowane zmienne pozostają w (słabym) związku wyłącznie z płcią respondenta. Jak pokazują przeprowadzone analizy mężczyznom było łatwiej utrzymać zarejestrowaną działalność gospodarczą. 72,7% firm założonych przez mężczyzn wobec 62,5% firm założonych przez kobiety przetrwało na rynku 18 miesięcy po ich zarejestrowaniu. Pozostałe dostępne informacje, takie jak wartość pieniężna otrzymanego wsparcia, typ Beneficjenta Ostatecznego (student-osoba pracująca), wiek i inne nie wykazują związku z tym, czy respondent odniósł sukces czy nie.

Można przypuszczać, że utrzymanie działalności gospodarczej po 18 miesiącach miało duży związek z profilem zarejestrowanej działalności gospodarczej i z tym, czy nawiązywał on do zapotrzebowania na dany typ usług na określonym rynku (zgodnie z zasadą, że źródłem podaży danego typu usług jest popyt na nie). Pełną gamę czynników sukcesu mogłoby ustalić pogłębione badanie studiów przypadku poszczególnych Beneficjentów Ostatecznych, połączone z analizą dokumentacji projektowej i niezależną ekspertyzą dotyczącą adekwatności profilu działalności firmy do zapotrzebowania potencjalnych odbiorców jej usług.

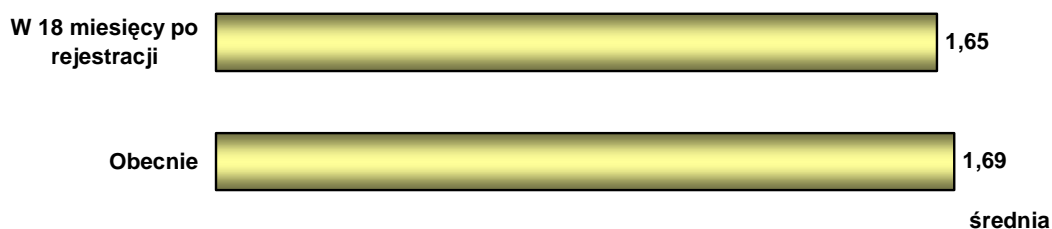
8.4. Charakterystyka działalności gospodarczej prowadzonej przez Beneficjentów Ostatecznych

Wykres 8.5 W jakim sektorze ekonomicznym działała Pana/i firma w 18 miesięcy po jej rejestracji? N=468⁶⁰

Zdecydowana większość zarejestrowanych firm miała profil usługowy: osobom rejestrującym jednoosobową działalność gospodarczą najłatwiej świadczyć usługi, między innymi z uwagi na małą kapitałochłonność tego rodzaju działalności gospodarczej.

Wykres 8.6 Ile miejsc pracy tworzyła Pana/i firma w 18 miesięcy po jej rejestracji? A ile miejsc tworzy obecnie? N=468⁶¹

Okolo 75% firm w 18 miesięcy po ich zarejestrowaniu miało formę jednoosobowej działalności gospodarczej – przedsiębiorcy nie zatrudniali żadnych innych pracowników. Ten odsetek jest nieznacznie mniejszy w pytaniu o obecną sytuację firm prowadzonych przez Beneficjentów Ostatecznych.

Średnia liczba miejsc pracy w zarejestrowanych przedsiębiorstwach jest w konsekwencji niewysoka: 1,65 miejsc pracy w 18 miesięcy po rejestracji działalności i 1,69 miejsc pracy obecnie.

⁶⁰ Odpowiadały osoby, które w 18 miesięcy po rejestracji firmy nadal prowadziły działalność gospodarczą.

⁶¹ Odpowiadały osoby, które w 18 miesięcy po rejestracji firmy nadal prowadziły działalność gospodarczą.

Firmy założone przez kobiety i przez mężczyzn oraz przez osoby uczące się i pracujące nie różnią się pod tym względem między sobą.

Jak się jednak okazuje, osoby, które odniosły sukces, to znaczy takie, które w 18 miesięcy po zarejestrowaniu działalności nadal prowadziły firmę, zaczynały działalność gospodarczą tworząc – średnio ujmując – więcej miejsc pracy (1,71) niż osoby, które przed upływem 18 miesięcy zakończyły działalność gospodarczą (1,25). W pewnym sensie za czynnik sukcesu można zatem uznać zasięg prowadzonej działalności przez Beneficjentów Ostatecznych. Firmy, które już na początku działalności są na tyle duże, by stworzyć więcej niż jedno miejsce pracy, mają większe szanse na przetrwanie na rynku.

8.5. Sytuacja respondentów przed udziałem w projekcie

8.5.1. Utrudnienia w wykonywaniu pracy przed udziałem w projekcie

Wykres 8.7 Czy przed udziałem w projekcie miał/a Pan/i następujące trudności w wykonywaniu pracy?⁶² N=686

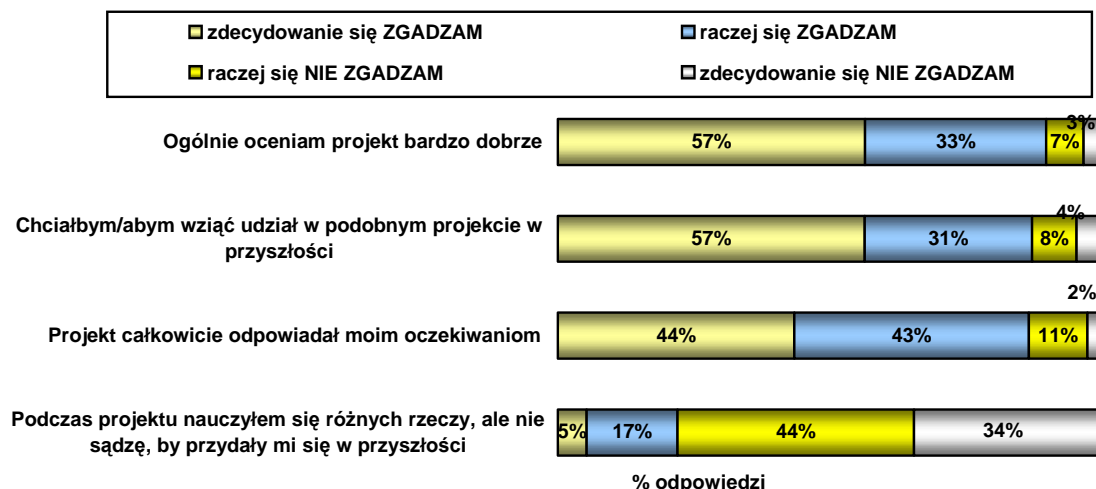
Większość Beneficjentów Ostatecznych nie miało żadnych trudnień w wykonywaniu pracy zawodowej. Pozostałym osobom dokuczał brak satysfakcji związanej z wykonywaną pracą skutkujący chęcią pracy „na swoim”⁶³.

⁶² Pytanie wielowyborowe – odpowiedzi nie sumują się do 100%.

⁶³ Cytat z powtarzających się wypowiedzi respondentów.

8.6. Ocena projektu

Wykres 8.8 Jak ocenia Pan/i projekt, w którym wziął/wzięła Pan/i udział? N=686

Ocena projektów wśród Beneficjentów Ostatecznych jest wprawdzie jednoznacznie pozytywna, ale w porównaniu z ocenami Beneficjentów Ostatecznych pozostałych Działań jest nieco niższa. Ten fakt może zastanawiać. W projektach realizowanych w ramach Działania 2.5 podstawowy cel projektu – założenie działalności gospodarczej – był jasno zdefiniowany i został osiągnięty przez wszystkich Beneficjentów Ostatecznych, którzy ukończyli udział w projekcie. Przyczyną niższych ocen mogą być zatem inne aspekty udziału w projekcie. Być może – choć jest to wyłącznie hipoteza, której potwierdzenie wymagałoby osobnego studium – o ocenach jakości projektu decydowała jakość usług doradczych, z których korzystali Beneficjenci Ostateczni podczas realizacji projektu.

W porównaniu z osobami uczącymi się, udział w projekcie wyżej oceniają osoby pracujące. Można przypuszczać, że ma to źródło w innych oczekiwaniach obu grup Beneficjentów Ostatecznych: oczekiwania studentów są wyższe dlatego, że zarejestrowanie działalności gospodarczej ma im pomóc w postawieniu pierwszego kroku na rynku pracy, podczas gdy dla osób pracujących jest częściej próbą wydobycia się z trudnego położenia zawodowego. Warto przypomnieć, że wśród studentów zdecydowanie częściej pojawiały się opinie, że udział w projekcie nie był koniecznym warunkiem zarejestrowania działalności gospodarczej: studenci mieli takie plany niezależnie od uczestnictwa w projekcie.

9. REKOMENDACJE

Badanie kwestionariuszowe przy użyciu metod ilościowych, koncentrujące się na ustaleniu ogólnych wskaźników oddziaływania z konieczności traci z pola uwagi wiele kwestii szczegółowych, które mogą mieć znaczenie z punktu widzenia projektowania programów podobnych do badanych Działań w przyszłości. Zastosowanie zróżnicowanych metod badawczych (triangulacja), przeprowadzenie umiejętnie dobranych studiów przypadku, wnikliwa analiza zarówno sytuacji Beneficjentów Ostatecznych, jak i sposobu działania Instytucji Wdrażających mogłaby prowadzić do dalej idących konkluzji, zarówno w warstwie opisu zjawiska, jak i rekomendacji na przyszłość. Mając na uwadze to zastrzeżenie można sformułować następujące wnioski i wskazówki na przyszłość:

Działanie 2.1

Ustalenie badawcze	Zalecenie
Projekty realizowane w ramach Działania 2.1 prowadzą do podnoszenia kwalifikacji i zmiany miejsca zatrudnienia około 11% Beneficjentów Ostatecznych. Widoczna jest jednak dysproporcja pomiędzy mężczyznami i kobietami w zakresie szans na zmianę pracy w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie – mężczyźni wyraźnie częściej znajdują nowe zatrudnienie.	Za opisane obok zjawisko w największym stopniu odpowiadają strukturalne cechy rynku pracy. Tym niemniej projekty o charakterze zbliżonym do Działania 2.1, realizowane w kolejnym okresie programowania, powinny w jak największym stopniu uwzględniać perspektywę równości płci.
Jeśli za cel Działania przyjąć wyposażenie Beneficjentów Ostatecznych w umiejętności najbardziej potrzebne przy zmianie pracy to można zauważyć, że tzw. szkolenia miękkie (umiejętności interpersonalne, autoprezentacja, negocjacje itp.) w mniejszym stopniu promują mobilność zawodową Beneficjentów Ostatecznych.	W przyszłości warto rozważyć ograniczenie liczby projektów, które w całości lub w części koncentrują się na tych aspektach i umiejętnościach.
Niemala część Beneficjentów Ostatecznych Działania 2.1 to pracownicy administracji publicznej – urzędów samorządowych.	Należałoby ustalić, czy jest to zjawisko pożądane i czy nie występuje w tym zakresie ryzyko wykorzystywania asymetrii informacji w stosunku do innych potencjalnych uczestników projektów.

<p>Działanie 2.1, w porównaniu z pozostałymi Działaniami Priorytetu 2 ZPORR miało najbardziej ogólny charakter, zarówno pod względem szerokości definicji Beneficjentów Ostatecznych uprawnionych do udziału, jak i pod względem rodzajów szkoleń. Tak otwarta formuła projektów może rodzić ryzyko małej motywacji Beneficjentów Ostatecznych do udziału w nich. Nie chodzi tutaj o frekwencję podczas szkoleń, ale o następujące uniwersalne zjawisko: „To, co przychodzi bez wysiłku, ma małą wartość”.</p>	<p>Z punktu widzenia promowania Beneficjentów Ostatecznych, którym w największym stopniu zależy na samokształceniu można rozważyć wprowadzenie częściowej odpłatności za udział w szkoleniach, choćby w symbolicznym wymiarze.</p>
--	--

Działanie 2.2

Ustalenie badawcze	Zalecenie
<p>Działanie 2.2 zostało zaprojektowane jako pomoc w ukończeniu określonego szczebla edukacji przez młodzież pochodzącą z rodzin o najtrudniejszej sytuacji materialnej. Fakt, że tylko niespełna 20% uczniów i studentów twierdzi, że bez stypendium nie osiągnęłoby danego szczebla edukacji może świadczyć o tym, że kryteria udziału Beneficjentów Ostatecznych i/lub procedura ich rekrutacji były w jakiejś mierze nietrafne.</p>	<p>W przyszłości warto tak programować kryteria udziału oraz korzystać z takich instrumentów rekrutacji, by pomoc trafiała wyłącznie do najbardziej potrzebujących uczniów i studentów.</p> <p>Szczelny i precyzyjny system przyznawania stypendiów prawdopodobnie prowadziłby do objęcia pomocą mniejszej grupy Beneficjentów Ostatecznych. Ci jednak, którzy uzyskaliby prawo do otrzymywania stypendium mogliby otrzymywać większą sumę pieniędzy miesięcznie. W przypadku Beneficjentów Ostatecznych objętych badaniem średnia wartość stypendium to około 150 złotych netto miesięcznie, czyli - zwłaszcza w przypadku studentów – zbyt mało, by stypendium można uznać za istotny składnik budżetów uczniów i studentów.</p>
<p>W obecnych realiach pewna część kosztów związanych ze studiowaniem, zwłaszcza koszty zakwaterowania, jest wydawana w sposób, który uniemożliwia rejestrację tych kosztów (wynajem</p>	<p>Należałoby utrzymać obecną formę otrzymywania stypendium. Ważna jest możliwość otrzymania zaliczek przez studentów. Można rozważyć ryczałt w określonej wysokości, przeznaczany na pokrycie kosztów zakwaterowania.</p>

mieszkań bez sporządzania umowy z właścicielem).	
Pomimo przyjętej zasady, że stypendia powinny być wypłacane w rytmie kilku-kilkunastu transz, w praktyce czasem okazywało się, że były wypłacane jednorazowo.	Należy unikać sytuacji, w której stypendia byłyby wypłacane w formie jednorazowej, za kilka miesięcy. Taka forma wypłat utrudnia lub uniemożliwia racjonalne zarządzanie budżetem przez stypendystów. W niektórych wypadkach oznacza to, że stypendyści nie mogą sfinansować kosztów edukacji, nie dysponują bowiem własnymi środkami finansowymi.
Wypowiedzi stypendystów odnośnie sposobu przyznawania stypendium akcentują czasem potrzebę uproszczenia procedur.	Procedura przyznawania stypendium powinna zostać uproszczona jednak tak, by zachować lub podnieść szczelność systemu. Można rozważyć uproszczenie wzorów oświadczeń lub zmniejszenie ich ilości, zmniejszenie ilości procedur, współpracę z innymi instytucjami państwa, których działalność koncentruje się na podobnych grupach docelowych.

Działanie 2.3

Ustalenie badawcze	Zalecenie
Kluczowym czynnikiem sukcesu w reorientacji zawodowej osób odchodzących z rolnictwa jest dostępność i jakość analiz dotyczących lokalnego rynku pracy.	Należy stale monitorować i podnosić jakość pracy instytucji za to odpowiedzialnych, tak by właściwie ukierunkować zawodowo Beneficjentów Ostatecznych.
Odsetek osób, które podjęły pracę poza rolnictwem jest niewielki, zwłaszcza w przypadku jednej z kategorii Beneficjentów Ostatecznych – rolników.	Z punktu widzenia skuteczności projektów można rozważyć wprowadzenie obowiązku łączenia szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe z kompetentnym doradztwem zawodowym oraz subsydiowaniem zatrudnienia, tak aby Beneficjenci Ostateczni otrzymali usługę obejmującą różnorodne etapy „ścieżki do zatrudnienia”. W obecnej sytuacji oba typy projektów, szkolenia zawodowe i doradztwo, mogą zostać dofinansowane, nie ma jednak obowiązku łączenia obu tych form wsparcia.
W rezultacie badania ustalono między innymi, że w krótkiej	Zmniejszenie liczby projektów uczących ogólnych kompetencji oraz

<p>perspektywie czasowej, z punktu widzenia zmian w wykonywanym zawodzie korzystniejsze są te szkolenia, które nie uczą ogólnych, uniwersalnych kompetencji (obsługi komputera, języka obcego), ale konkretnego zawodu.</p>	<p>opracowanie, w porozumieniu z instytucjami monitorującymi lokalne rynki pracy, dynamicznych (uwzględniających zmienność w czasie) planów zapotrzebowania na konkretne zawody mogłoby doprowadzić do szybszego osiągnięcia pożądaných rezultatów. Z drugiej strony należy przypomnieć, że w niniejszym badaniu przyjęto optykę krótkoterminowego (w 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie) sukcesu Beneficjentów Ostatecznych. Nie można wykluczyć, że w długiej perspektywie czasowej szkolenia podnoszące kompetencje ogólne również okażą się skuteczne.</p>
---	---

Działanie 2.4

Ustalenie badawcze	Zalecenie
<p>Analiza przepływu Beneficjentów Ostatecznych pomiędzy branżami pokazuje, że dominującym modelem była zmiana pracy na inną w tej samej branży, uznanej za restrukturyzowaną. Może to świadczyć o tym, że nie wszystkie cele postawione przed Działaniem 2.4 zostały w całości zrealizowane.</p>	<p>Wydaje się, że kluczowe znaczenie dla powodzenia tego rodzaju projektów w przyszłości będzie miała dostępność i jakość analiz dotyczących lokalnych rynków pracy. Warto wzmacniać kompetencje i narzędzia, którymi posługują się te instytucje, tak aby monitoring lokalnych rynków pracy był prowadzony systematycznie i by przyspieszyć wymianę informacji między tymi instytucjami a potencjalnymi projektodawcami. W idealnej sytuacji projektodawcy powinni współpracować z pracodawcami lub organizacjami pracodawców podczas realizacji projektów.</p>

Działanie 2.5

Ustalenie badawcze	Zalecenie
<p>Z dużym prawdopodobieństwem można przypuszczać, że dla tego, czy zarejestrowana firma przetrwa po 18 miesiącach od jej założenia</p>	<p>W kolejnym okresie programowania warto dołożyć wszelkich starań, by jakość tego rodzaju usług wspierających prowadzoną działalność gospodarczą była</p>

kluczowe znaczenie ma jakość usług doradczych. Chodzi zwłaszcza o doradztwo w obszarze zdefiniowania profilu działalności oraz podstawowych form marketingu (zdefiniowanie grupy docelowej, umiejętność z nią komunikacja).

jak najlepsza.

W zdefiniowaniu rynku docelowego z pewnością mogłyby pomóc materiały tworzone i gromadzone przez wyspecjalizowane instytucje na szczeblu wojewódzkim. Stały monitoring rynku pracy pod kątem zapotrzebowania na określone typy usług na rynkach lokalnych, prowadzony przez wojewódzkie lub powiatowe urzędy pracy może pomóc Beneficjentom Ostatecznym w trafnym zdefiniowaniu nisz rynkowych.

10. WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW ODDZIAŁYWANIA

10.1. Ogółem

DZIAŁANIE	NAZWA WSKAŹNIKA ODDZIAŁYWANIA	LICZBA PRZEBADANYCH OSÓB OGÓŁEM	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA ODDZIAŁYWANIA (liczba osób)	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA ODDZIAŁYWANIA (%)
DZIAŁANIE 2.1	Udział osób dorosłych, które znalazły nowe zatrudnienie 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie osób dorosłych uczestniczących w projektach	5640	636	11,3%
	w tym mężczyźni vs. kobiety	1833 / 3807	260 / 376	41% / 59%
	w tym rolnicy vs. domownicy	304 / 158	58 / 32	64% / 36%
	Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat.	5544	1441	26,0%

DZIAŁANIE	NAZWA WSKAŹNIKA	2005/2006		2006/2007		OGÓŁEM	
		N	%	N	%	N	%
DZIAŁANIE 2.2	<i>Liczba przebadanych uczniów ogółem</i>	3 243		1 351		4 594	
	<i>Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej</i>	2 227	68,7%	932	69,0%	3 159	68,8%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	1 369	858	633	299	2 002	1 157
	<i>w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich</i>	2 018	209	833	99	2 851	308
	Studenci:						
	<i>Liczba przebadanych studentów ogółem</i>	202		124		326	
	<i>udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie</i>	149	73,8%	82	66,1%	231	70,9%
<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	93	56	67	15	160	71	

Zamieszczona powyżej tabela prezentująca wartości wskaźników oddziaływania dla Działania 2.2 nie zawiera danych z badania pilotażowego przeprowadzonego przez firmę „Opinia” Sp. z o.o. w roku 2006 i obejmującego rok szkolny i akademicki 2004/2005. W tym badaniu wartości wskaźników przedstawiały się następująco: uczniowie 74%, studenci – 83%.

DZIAŁANIE	NAZWA WSKAŹNIKA ODDZIAŁYWANIA	LICZBA PRZEBADANYCH OSÓB OGÓŁEM	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA ODDZIAŁYWANIA (liczba osób)	WARTOŚĆ WSKAŹNIKA ODDZIAŁYWANIA (%)
DZIAŁANIE 2.3	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	1086	134	12,3%
	w tym mężczyźni vs. kobiety	505 / 581	72 / 62	54% / 46%
	w tym rolnicy vs. domownicy	460 / 487	25 / 80	24% / 76%
	Liczba miejsc pracy poza rolnictwem na obszarach wiejskich obsadzonych przez osoby przekwalifikowane w ramach projektów		107	
DZIAŁANIE 2.4	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	1106	194	17,5%
	w tym mężczyźni vs. kobiety	326 / 780	83 / 111	43% / 57%
DZIAŁANIE 2.5	Udział nowoutworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowoutworzonych w projektach	686	468	68,2%
	Ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu	842		

10.2. Wartości wskaźników oddziaływania w podziale na lata i województwa

DZIAŁANIE 2.1									
województwo	NAZWA WSKAŹNIKA	2005		2006		2007		OGOŁEM	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Ogółem	Liczba przebadanych osób	915		2430		2295		5640	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	118	12,9%	247	10,2%	271	11,8%	636	11,3%
	w tym mężczyźni / kobiety	56/62	47%/53%	93/154	38%/62%	111/160	41%/59%	260/376	41%/59%
	w tym rolnicy / domownicy	15/14	60%/40%	40/12	77%/23%	3/6	33%/67%	58/32	64%/36%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	903		2415		2226		5544	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	241	26,7%	681	28,2%	519	23,3%	1441	26,0%	
dolnośląskie	Liczba przebadanych osób	59		112		154		325	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	12	20,3%	7	6,3%	18	11,70%	37	11,4%
	w tym mężczyźni / kobiety	2/10	17%/83%	3/4	43%/57%	6/12	33%/67%	11/26	30%/70%
	w tym rolnicy / domownicy	0/2	0%/100%	1/2	33%/67%	0/0	0%/0%	1/4	20%/80%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	59		112		149		320	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	24	40,7%	39	34,8%	46	30,9%	109	34,1%	
kujawsko-pomorskie	Liczba przebadanych osób	34		50		159		243	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	4	11,8%	3	6,0%	19	11,9%	26	10,7%
	w tym mężczyźni / kobiety	1/3	25%/75%	2/1	67%/33%	11/8	58%/42%	14/12	54%/46%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0%/0%	0/0	0%/0%	0/0	0%/0%	0/0	0%/0%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	34		50		157		241	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	9	26,5%	12	24,0%	35	22,3%	56	23,2%	
lubelskie	Liczba przebadanych osób	70		95		137		302	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	10	14,3%	9	9,5%	21	15,3%	40	13,2%
	w tym mężczyźni / kobiety	7/3	70%/30%	3/6	33%/67%	4/17	19%/81%	14/26	35%/65%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0%/0%	2/0	100%/0%	1/2	33%/67%	3/2	60%/40%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	65		94		134		293	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	15	23,1%	18	19,1%	29	21,6%	62	21,2%	
lubuskie	Liczba przebadanych osób	26		46		131		203	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	3	11,5%	6	13,0%	14	10,7%	23	11,3%
	w tym mężczyźni / kobiety	2/1	67%/33%	2/4	33%/67%	6/8	43%/57%	10/13	43%/57%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0%/0%	0/1	0%/100%	0/0	0%/0%	0/1	0%/100%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	26		45		129		200	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	5	19,2%	14	30,4%	34	26,4%	53	26,5%	
łódzkie	Liczba przebadanych osób	8		101		129		238	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	2	25,0%	10	9,9%	19	14,7%	31	13,0%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/2	0%/100%	2/8	20%/80%	7/12	37%/63%	9/22	29%/71%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0%/0%	0/1	0%/100%	0/0	0%/0%	0/1	0%/100%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	7		101		126		234	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	1	14,3%	27	26,7%	22	17,5%	50	21,4%	

DZIAŁANIE 2.1									
województwo	NAZWA WSKAŹNIKA	2005		2006		2007		OGÓŁEM	
		N	%	N	%	N	%	N	%
małopolskie	Liczba przebadanych osób	81		389		141		611	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	13	16,0%	37	9,5%	24	17,0%	74	12,1%
	w tym mężczyźni / kobiety	6/7	46%/54%	14/23	38%/62%	8/16	33%/67%	28/46	38%/62%
	w tym rolnicy / domownicy	0/1	0%/100%	9/1	90%/10%	0/0	0%/0%	9/2	82%/18%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	80		386		137		603	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	26	32,5%	111	28,8%	26	19,0%	163	27,0%	
mazowieckie	Liczba przebadanych osób	65		274		124		463	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	8	12,3%	26	9,5%	9	7,3%	43	9,3%
	w tym mężczyźni / kobiety	4/4	50%/50%	9/17	35%/65%	3/6	33%/67%	16/27	37%/63%
	w tym rolnicy / domownicy	3/2	60%/40%	7/0	100%/0%	0/0	0%/0%	10/2	83%/17%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	64		274		121		459	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	14	21,9%	83	30,3%	35	28,9%	132	28,8%	
opolskie	Liczba przebadanych osób	11		67		145		223	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	1	9,1%	2	3,0%	15	10,3%	18	8,1%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/1	0%/100%	1/1	50%/50%	5/10	33%/67%	6/12	33%/67%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0%/0%	0/0	0%/0%	0/0	0%/0%	0/0	0%/0%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	11		66		144		221	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	3	27,3%	15	22,7%	33	22,9%	51	23,1%	
podkarpackie	Liczba przebadanych osób	207		257		143		607	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	31	15,0%	22	8,6%	13	9,1%	66	10,9%
	w tym mężczyźni / kobiety	22/9	71%/29%	6/16	27%/73%	7/6	54%/46%	35/31	53%/47%
	w tym rolnicy / domownicy	6/3	67%/33%	2/1	67%/33%	0/0	0%/0%	8/4	67%/33%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	206		256		141		603	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	42	20,4%	89	34,8%	25	17,7%	156	25,9%	
podlaskie	Liczba przebadanych osób	18		59		147		224	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	2	11,1%	5	8,5%	11	7,5%	18	8,0%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/2	0%/100%	2/3	40%/60%	3/8	27%/73%	5/13	28%/72%
	w tym rolnicy / domownicy	0/1	0%/100%	0/0	0%/0%	1/2	33%/67%	1/3	25%/75%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	18		59		141		218	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	3	16,7%	21	35,6%	26	18,4%	50	22,9%	

DZIAŁANIE 2.1									
województwo	NAZWA WSKAŹNIKA	2005		2006		2007		OGÓŁEM	
		N	%	N	%	N	%	N	%
pomorskie	Liczba przebadanych osób	27		93		171		291	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	2	7,4%	11	11,8%	31	18,1%	44	15,1%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/2	0%/100%	0/11	0%/100%	10/21	32%/68%	10/34	23%/77%
	w tym rolnicy / domownicy	0/1	0%/100%	0/2	0%/100%	1/1	50%/50%	1/4	20%/80%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	27		91		155		273	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	9	33,3%	26	26,8%	38	24,5%	73	26,7%	
śląskie	Liczba przebadanych osób	67		237		154		458	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	4	6,0%	33	13,9%	14	9,1%	51	11,1%
	w tym mężczyźni / kobiety	1/3	25%/75%	14/19	42%/58%	12/2	86%/14%	27/24	53%/47%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0%/0%	1/1	50%/50%	0/0	0%/0%	1/1	50%/50%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	67		234		148		449	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	18	26,9%	58	24,8%	31	20,9%	107	23,8%	
świętokrzyskie	Liczba przebadanych osób	129		305		134		568	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	12	9,3%	39	12,8%	14	10,4%	65	11,4%
	w tym mężczyźni / kobiety	6/6	50%/50%	20/19	51%/49%	7/7	50%/50%	33/32	51%/49%
	w tym rolnicy / domownicy	4/3	57%/43%	13/3	81%/19%	0/0	0%/0%	17/6	74%/26%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	129		303		131		563	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	45	34,9%	70	23,1%	31	23,7%	146	25,9%	
warmińsko-mazurskie	Liczba przebadanych osób	37		200		132		369	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	6	16,2%	24	12,0%	20	15,2%	50	13,6%
	w tym mężczyźni / kobiety	1/5	17%/83%	7/17	29%/71%	7/13	35%/65%	15/35	30%/70%
	w tym rolnicy / domownicy	2/0	100%/0%	5/0	100%/0%	0/0	0%/0%	7/0	100%/0%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	35		200		127		362	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	10	28,6%	58	29,0%	37	29,1%	105	29,0%	
wielkopolskie	Liczba przebadanych osób	57		96		147		300	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	7	12,3%	9	9,4%	11	7,5%	27	9,0%
	w tym mężczyźni / kobiety	4/3	57%/43%	5/4	56%/44%	9/2	82%/18%	18/9	67%/33%
	w tym rolnicy / domownicy	0/1	0%/100%	0/0	0%/0%	0/0	0%/0%	0/1	0%/100%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	57		95		144		296	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	13	22,8%	25	26,3%	33	22,9%	71	24,0%	
zachodniopomorskie	Liczba przebadanych osób	19		49		147		215	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	1	0,0%	4	8,2%	18	12,2%	23	10,7%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/1	0%/100%	3/1	75%/25%	6/12	33%/67%	9/14	39%/61%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0%/0%	0/0	0%/0%	0/1	0%/100%	0/1	0%/100%
	Liczba przebadanych osób w wieku 25-64 lat	18		49		142		209	
Uczestnictwo w kształceniu ustawicznym osób w wieku 25-64 lat	4	22,2%	15	30,6%	38	26,8%	57	27,3%	

DZIAŁANIE 2.2							
województwo	NAZWA WSKAŹNIKA	2005/2006		2006/2007		OGÓŁEM	
		N	%	N	%	N	%
Ogółem	Liczba przebadanych uczniów	3243		1351		4594	
	Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej	2227	68,7%	932	69,0%	3159	68,8%
	w tym kobiety vs. mężczyźni	1369 / 858		633 / 299		2002 / 1157	
	w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta	2018 / 209		833 / 99		2851 / 308	
	Liczba przebadanych studentów	202		124		326	
	udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie	149	73,8%	82	66,1%	231	70,9%
	w tym kobiety vs. mężczyźni	93 / 56		67 / 15		160 / 71	
dolnośląskie	Liczba przebadanych uczniów	366		81		447	
	Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej	239	65,3%	54	66,7%	293	65,5%
	w tym kobiety vs. mężczyźni	169 / 70		39 / 15		208 / 85	
	w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta	204 / 35		41 / 13		245 / 48	
	Liczba przebadanych studentów	3		22		25	
	udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie	1	33,3%	14	63,6%	15	60,0%
	w tym kobiety vs. mężczyźni	0 / 1		12 / 2		12 / 3	
kujawsko-pomorskie	Liczba przebadanych uczniów	170		29		199	
	Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej	115	67,6%	25	86,2%	140	70,4%
	w tym kobiety vs. mężczyźni	68 / 47		20 / 5		88 / 52	
	w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta	99 / 16		12 / 13		111 / 29	
	Liczba przebadanych studentów	0		38		38	
	udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie			26	68,4%	26	68,4%
	w tym kobiety vs. mężczyźni			24 / 2		24 / 2	
lubelskie	Liczba przebadanych uczniów	371		73		444	
	Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej	290	78,2%	54	74,0%	344	77,5%
	w tym kobiety vs. mężczyźni	189 / 101		42 / 12		231 / 113	
	w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta	275 / 15		51 / 3		326 / 18	
	Liczba przebadanych studentów	16		3		19	
	udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie	13	81,3%	0	0,0%	13	68,4%
	w tym kobiety vs. mężczyźni	8 / 5				8 / 5	
lubuskie	Liczba przebadanych uczniów	147		109		256	
	Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej	91	61,9%	64	58,7%	155	60,5%
	w tym kobiety vs. mężczyźni	54 / 37		45 / 19		99 / 56	
	w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta	84 / 7		54 / 10		138 / 17	
	Liczba przebadanych studentów	13		8		21	
	udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie	10	76,9%	8	100,0%	18	85,7%
	w tym kobiety vs. mężczyźni	8 / 2		7 / 1		15 / 3	

DZIAŁANIE 2.2							
województwo	NAZWA WSKAŹNIKA	2005/2006		2006/2007		OGÓŁEM	
		N	%	N	%	N	%
łódzkie	<i>Liczba przebadanych uczniów</i>	201		61		262	
	<i>Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej</i>	150	74,6%	35	57,4%	185	70,6%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	92 / 58		22 / 13		114 / 71	
	<i>w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta</i>	138 / 12		35 / 0		173 / 12	
	<i>Liczba przebadanych studentów</i>	24		3		27	
	<i>udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie</i>	18	75,0%	0	0,0%	18	66,7%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	11 / 7				11 / 7	
małopolskie	<i>Liczba przebadanych uczniów</i>	10		113		123	
	<i>Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej</i>	7	70,0%	80	70,8%	87	70,7%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	1 / 6		48 / 32		49 / 38	
	<i>w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta</i>	7 / 0		73 / 7		80 / 7	
	<i>Liczba przebadanych studentów</i>	0		0		0	
	<i>udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie</i>						
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>						
mazowieckie	<i>Liczba przebadanych uczniów</i>	94		76		170	
	<i>Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej</i>	63	67,0%	60	78,9%	123	72,4%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	37 / 26		40 / 20		77 / 46	
	<i>w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta</i>	54 / 9		56 / 4		110 / 13	
	<i>Liczba przebadanych studentów</i>	6				6	
	<i>udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie</i>	4	66,7%	0		4	66,7%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	3 / 1				3 / 1	
opolskie	<i>Liczba przebadanych uczniów</i>	122		118		240	
	<i>Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej</i>	83	68,0%	80	67,8%	163	67,9%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	57 / 26		54 / 26		111 / 52	
	<i>w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta</i>	77 / 6		75 / 5		152 / 11	
	<i>Liczba przebadanych studentów</i>	18		1		19	
	<i>udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie</i>	14	77,8%	0	0,0%	14	73,7%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	6 / 8				6 / 8	

DZIAŁANIE 2.2							
województwo	NAZWA WSKAŹNIKA	2005/2006		2006/2007		OGÓŁEM	
		N	%	N	%	N	%
podkarpackie	<i>Liczba przebadanych uczniów</i>	110		66		176	
	<i>Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej</i>	74	67,3%	49	74,2%	123	69,9%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	44 / 30		32 / 17		76 / 47	
	<i>w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta</i>	72 / 2		49 / 0		121 / 2	
	<i>Liczba przebadanych studentów udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie</i>	0		0		0	
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>						
podlaskie	<i>Liczba przebadanych uczniów</i>	114		65		179	
	<i>Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej</i>	81	71,1%	46	70,8%	127	70,9%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	51 / 30		27 / 19		78 / 49	
	<i>w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta</i>	74 / 7		44 / 2		118 / 9	
	<i>Liczba przebadanych studentów udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie</i>	1		7		8	
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	1 / 0		1 / 4		2 / 4	
pomorskie	<i>Liczba przebadanych uczniów</i>	331		58		389	
	<i>Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej</i>	218	65,9%	41	70,7%	259	66,6%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	131 / 87		33 / 8		164 / 95	
	<i>w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta</i>	199 / 19		35 / 6		234 / 25	
	<i>Liczba przebadanych studentów udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie</i>	9		11		20	
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	7 / 2		3 / 1		10 / 3	
śląskie	<i>Liczba przebadanych uczniów</i>	418		95		513	
	<i>Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej</i>	271	64,8%	70	73,7%	341	66,5%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	163 / 108		48 / 22		211 / 130	
	<i>w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta</i>	256 / 15		65 / 5		321 / 20	
	<i>Liczba przebadanych studentów udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie</i>	74		11		85	
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	52 / 17		11 / 2		63 / 19	

DZIAŁANIE 2.2							
województwo	NAZWA WSKAŹNIKA	2005/2006		2006/2007		OGÓŁEM	
		N	%	N	%	N	%
świętokrzyskie	<i>Liczba przebadanych uczniów</i>	43		107		150	
	<i>Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej</i>	30	69,8%	71	66,4%	101	67,3%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	14 / 16		38 / 33		52 / 49	
	<i>w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta</i>	28 / 2		66 / 5		94 / 7	
	<i>Liczba przebadanych studentów</i>	1		2		3	
	<i>udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie</i>	0		0	0,0%	0	0,0%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>						
warmińsko-mazurskie	<i>Liczba przebadanych uczniów</i>	132		90		222	
	<i>Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej</i>	81	61,4%	63	70,0%	144	64,9%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	51 / 30		45 / 18		96 / 48	
	<i>w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta</i>	75 / 6		59 / 4		134 / 10	
	<i>Liczba przebadanych studentów</i>	6		12		18	
	<i>udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie</i>	5	83,3%	11	91,7%	16	88,9%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	2 / 3		9 / 2		11 / 5	
wielkopolskie	<i>Liczba przebadanych uczniów</i>	400		103		503	
	<i>Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej</i>	283	70,8%	65	63,1%	348	69,2%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	148 / 135		45 / 20		193 / 155	
	<i>w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta</i>	255 / 28		58 / 7		313 / 35	
	<i>Liczba przebadanych studentów</i>	14		2		16	
	<i>udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie</i>	11	78,6%	2	100,0%	13	81,3%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	5 / 6		2 / 0		7 / 6	
zachodnio-pomorskie	<i>Liczba przebadanych uczniów</i>	213		107		320	
	<i>Udział osób, które kontynuują naukę w szkole wyższej wśród ogółu osób, które otrzymywały stypendium w ostatniej klasie szkoły ponadgimnazjalnej</i>	151	70,9%	75	70,1%	226	70,6%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	100 / 51		55 / 20		155 / 71	
	<i>w tym: w kategorii pochodzących z obszarów wiejskich vs. z miasta</i>	121 / 30		60 / 15		181 / 45	
	<i>Liczba przebadanych studentów</i>	17		4		21	
	<i>udział populacji w wieku 25-34 lat, która osiągnęła wyższe wykształcenie</i>	13	76,5%	3	75,0%	16	76,2%
	<i>w tym kobiety vs. mężczyźni</i>	9 / 4		1 / 2		10 / 6	

Tabela prezentująca wartości wskaźników oddziaływania dla działania 2.2 nie zawiera danych z badania pilotażowego przeprowadzonego przez firmę „Opinia” Sp. z o.o. w roku 2006 i obejmującego rok szkolny i akademicki 2004/2005.

DZIAŁANIE 2.3									
województwo	NAZWA WSKAŹNIKA	2005		2006		2007		OGÓŁEM	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Ogółem	Liczba przebadanych osób	160		487		439		1086	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	20	12,5%	61	12,5%	53	12,1%	134	12,3%
	w tym mężczyźni / kobiety	10/10	50%/50%	37/24	61%/39%	25/28	47%/53%	72/62	54%/46%
	w tym rolnicy / domownicy	4/12	25%/75%	9/38	19%/81%	12/30	29%/71%	25/80	24%/76%
	Liczba miejsc pracy poza rolnictwem na obszarach wiejskich obsadzonych przez osoby przekwalifikowane w ramach projektów	19		50		38		107	
dolnośląskie	Liczba przebadanych osób	10		12		6		28	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	4	40,0%	3	25,0%	0	0%	7	25,0%
	w tym mężczyźni / kobiety	3/1	75%/25%	1/2	33%/67%	0/0	0%/0%	4/3	57%/43%
	w tym rolnicy / domownicy	0/3	0%/100%	1/1	50%/50%	0/0	0%/0%	1/4	20%/80%
kujawsko-pomorskie	Liczba przebadanych osób	14		25		34		73	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	4	28,6%	3	12,0%	4	11,8%	11	15,1%
	w tym mężczyźni / kobiety	2/2	50%/50%	3/0	100%/0%	1/3	25%/75%	6/5	46%/54%
	w tym rolnicy / domownicy	0/3	0%/100%	0/3	0%/100%	2/2	50%/50%	2/8	20%/80%
lubelskie	Liczba przebadanych osób	9		45		22		76	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	1	11,1%	4	8,9%	5	22,7%	10	13,2%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/1	0%/100%	2/2	50%/50%	2/3	40%/60%	4/6	40%/60%
	w tym rolnicy / domownicy	0/1	0%/100%	0/2	0%/100%	0/1	0%/100%	0/4	20%/80%
lubuskie	Liczba przebadanych osób	1		36		11		48	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	0	0,0%	4	11,1%	1	9,1%	5	10,4%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/0	0%/0%	3/1	75%/25%	0/1	0%/100%	3/2	60%/40%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0%/0%	1/3	25%/75%	0/1	0%/100%	1/4	20%/80%
łódzkie	Liczba przebadanych osób	2		37		27		66	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	0	0,0%	5	13,5%	1	3,7%	6	9,1%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/0	0%/0%	3/2	60%/40%	1/0	100%/0%	4/2	67%/33%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0%/0%	2/2	50%/50%	1/0	100%/0%	3/2	60%/40%
małopolskie	Liczba przebadanych osób	0		17		58		75	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	0	0,0%	8	47,1%	7	12,1%	15	20,0%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/0	0%/0%	7/1	88%/13%	2/5	29%/71%	9/6	60%/40%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0%/0%	1/5	17%/83%	0/5	0%/100%	1/10	9%/91%
mazowieckie	Liczba przebadanych osób	3		40		20		63	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	0	0,0%	8	20,0%	3	15,0%	11	17,5%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/0	0%/0%	3/5	38%/63%	2/1	67%/33%	5/6	46%/54%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0%/0%	1/6	14%/86%	1/2	33%/67%	2/8	20%/80%

DZIAŁANIE 2.3									
województwo	NAZWA WSKAŹNIKA	2005		2006		2007		OGÓŁEM	
		N	%	N	%	N	%	N	%
opolskie	Liczba przebadanych osób	12		30		26		68	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	0	0,0%	2	6,7%	0	0,0%	2	2,9%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/0	0%/0%	2/0	100%/0%	0/0	0%/0%	2/0	100%/0%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0%/0%	0/2	0%/100%	0/0	0%/0%	0/2	0%/100%
podkarpackie	Liczba przebadanych osób	16		23		31		70	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	3	18,8%	4	17,4%	6	19,4%	13	18,6%
	w tym mężczyźni / kobiety	3/0	100%/0%	4/0	100%/0%	3/3	50%/50%	10/3	77%/23%
	w tym rolnicy / domownicy	1/1	50%/50%	1/2	33%/67%	1/3	25%/75%	3/6	33%/67%
podlaskie	Liczba przebadanych osób	14		30		26		70	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	1	7,1%	2	6,7%	1	3,8%	4	5,7%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/1	0%/100%	1/1	50%/50%	1/0	100%/0%	2/2	50%/50%
	w tym rolnicy / domownicy	1/0	100%/0%	1/1	50%/50%	0/1	0%/100%	2/2	50%/50%
pomorskie	Liczba przebadanych osób	7		28		47		82	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	0	0,0%	1	3,6%	7	14,9%	8	9,8%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/0	0%/0%	0/1	0%/100%	2/5	29%/71%	2/6	25%/75%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0%/0%	0/1	0%/100%	3/4	43%/57%	3/5	38%/63%
śląskie	Liczba przebadanych osób	17		23		13		53	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	0	0,0%	2	8,7%	2	15,4%	4	7,5%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/0	0%/0%	2/0	100%/0%	0/2	0%/100%	2/2	50%/50%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0%/0%	0/2	0%/100%	1/1	50%/50%	1/3	25%/75%
świętokrzyskie	Liczba przebadanych osób	17		26		22		65	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	4	23,5%	4	15,4%	6	27,3%	14	21,5%
	w tym mężczyźni / kobiety	2/2	50%/50%	2/2	50%/50%	5/1	83%/17%	9/5	64%/36%
	w tym rolnicy / domownicy	1/3	25%/75%	0/3	0%/100%	1/4	20%/80%	2/10	17%/83%
warmińsko-mazurskie	Liczba przebadanych osób	7		45		35		87	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	0	0,0%	4	8,9%	6	17,1%	10	11,5%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/0	0%/0%	0/4	0%/100%	5/1	83%/17%	5/5	50%/50%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0/0	0/3	0%/100%	1/4	20%/80%	1/7	17%/83%
wielkopolskie	Liczba przebadanych osób	16		45		34		95	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	1	6,3%	5	11,1%	3	8,8%	9	9,5%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/1	0%/100%	2/3	40%/60%	1/2	33%/67%	3/6	33%/67%
	w tym rolnicy / domownicy	0/0	0%/0%	1/2	33%/67%	1/2	33%/67%	2/4	33%/67%
zachodnio-pomorskie	Liczba przebadanych osób	15		25		27		67	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie poza rolnictwem 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie uczestników szkoleń	2	13,3%	2	8,0%	1	3,7%	5	7,5%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/2	0%/100%	2/0	100%/0%	0/1	0%/100%	2/3	40%/60%
	w tym rolnicy / domownicy	1/1	50%/50%	0/0	0%/0%	0/0	0%/0%	1/1	50%/50%

DZIAŁANIE 2.4									
województwo	NAZWA WSKAŹNIKA	2005		2006		2007		OGOŁEM	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Ogółem	Liczba przebadanych osób	171		460		475		1106	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	26	15,2%	89	19,4%	79	16,6%	194	17,50%
	w tym mężczyźni / kobiety	10/16	38%/62%	36/53	40%/60%	37/42	47%/53%	83/111	43%/57%
dolnośląskie	Liczba przebadanych osób	13		24		21		58	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	2	15,4%	4	16,7%	4	19,0%	10	17,2%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/2	0%/100%	2/2	50%/50%	1/3	25%/75%	3/7	30%/70%
kujawsko-pomorskie	Liczba przebadanych osób	16		20		37		73	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	4	25,0%	5	25,0%	12	32,4%	21	28,8%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/4	0%/100%	4/1	80%/20%	7/5	58%/42%	11/10	52%/48%
lubelskie	Liczba przebadanych osób	7		40		29		76	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	1	14,3%	4	10,0%	5	17,2%	10	13,2%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/1	0%/100%	0/4	0%/100%	3/2	60%/40%	3/7	30%/70%
lubuskie	Liczba przebadanych osób	10		27		30		67	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	0	0,0%	2	7,4%	4	13,3%	6	9,0%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/0	0%/0%	0/2	0%/100%	0/4	0%/100%	0/6	0%/100%
łódzkie	Liczba przebadanych osób			39		37		76	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	brak		16	41,0%	12	32,4%	28	36,8%
	w tym mężczyźni / kobiety			7/9	44%/56%	8/4	67%/33%	15/13	54%/46%
małopolskie	Liczba przebadanych osób			34		26		60	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	brak		8	23,5%	7	26,9%	15	25,0%
	w tym mężczyźni / kobiety			2/6	25%/75%	1/6	14%/86%	3/12	20%/80%
mazowieckie	Liczba przebadanych osób	4		26				30	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	1	25,0%	13	50,0%	brak		14	46,7%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/1	0%/100%	7/6	54%/46%			7/7	50%/50%
opolskie	Liczba przebadanych osób	16		22		28		66	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	1	6,2%	4	18,2%	6	21,4%	11	16,7%
	w tym mężczyźni / kobiety	1/0	100%/0%	1/3	25%/75%	4/2	67%/33%	6/5	55%/45%

DZIAŁANIE 2.4									
województwo	NAZWA WSKAŹNIKA	2005		2006		2007		OGOŁEM	
		N	%	N	%	N	%	N	%
podkarpackie	Liczba przebadanych osób	17		8		44		69	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	3	17,6%	4	50,0%	4	9,1%	11	15,9%
	w tym mężczyźni / kobiety	3/0	100%/0%	0/4	0%/100%	3/1	75%/25%	6/5	55%/45%
podlaskie	Liczba przebadanych osób	16		25		32		73	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	1	6,3%	1	4,0%	6	18,8%	8	11,0%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/1	0%/100%	0/1	0%/100%	3/3	50%/50%	3/5	38%/62%
pomorskie	Liczba przebadanych osób	8		36		12		56	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	4	50,0%	6	16,7%	3	25,0%	13	23,2%
	w tym mężczyźni / kobiety	1/3	25%/75%	2/4	33%/67%	3/0	100%/0%	6/7	46%/54%
śląskie	Liczba przebadanych osób	19		14		19		52	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	5	26,3%	2	14,3%	0	0,0%	7	13,5%
	w tym mężczyźni / kobiety	4/1	80%/20%	2/0	100%/0%	0/0	0%/0%	6/1	86%/14%
świętokrzyskie	Liczba przebadanych osób	18		15		39		72	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	1	5,6%	3	20,0%	5	12,8%	9	12,5%
	w tym mężczyźni / kobiety	1/0	100%/0%	1/2	33%/67%	2/3	40%/60%	4/5	44%/56%
warmińsko-mazurskie	Liczba przebadanych osób	11		26		30		67	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	0	0,0%	1	3,8%	5	16,7%	6	9,0%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/0	0%/0%	0/1	0%/100%	1/4	20%/80%	1/5	17%/83%
wielkopolskie	Liczba przebadanych osób	9		77		50		136	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	1	11,1%	13	16,9%	3	6,0%	17	12,5%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/1	0%/100%	8/5	62%/38%	1/2	33%/67%	9/8	53%/47%
zachodniopomorskie	Liczba przebadanych osób	7		27		41		75	
	Udział osób, które znalazły nowe zatrudnienie w 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie w ogólnej liczbie biorących udział w projektach	2	28,6%	3	11,1%	3	7,3%	8	10,7%
	w tym mężczyźni / kobiety	0/2	0%/100%	0/3	0%/100%	0/3	0%/100%	0/8	0%/100%

DZIAŁANIE 2.5									
województwo	NAZWA WSKAŹNIKA	2005		2006		2007		OGÓŁEM	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Ogółem	Liczba przebadanych osób	119		186		381		686	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	78	65,5%	133	71,5%	257	67,5%	468	68,2%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu	123		275		444		842	
dolnośląskie	Liczba przebadanych osób	16		17		36		69	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	9	56,3%	13	76,5%	30	83,3%	52	75,4%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu	11		14		40		65	
kujawsko-pomorskie	Liczba przebadanych osób	3		8		26		37	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	1	33,3%	5	62,5%	15	57,7%	21	56,8%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu	1		8		28		37	
lubelskie	Liczba przebadanych osób					28		28	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	brak	brak	brak	brak	23	82,1%	23	82,1%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu					42		42	
lubuskie	Liczba przebadanych osób					8		8	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	brak	brak	brak	brak	8	100,0%	8	100,0%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu					25		25	
łódzkie	Liczba przebadanych osób					6		6	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	brak	brak	brak	brak	5	83,3%	5	83,3%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu					11		11	
małopolskie	Liczba przebadanych osób	9		24		29		62	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	5	55,6%	15	62,5%	17	58,6%	37	59,7%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu	7		19		33		59	
mazowieckie	Liczba przebadanych osób	24		28				52	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	17	70,8%	17	60,7%	brak		34	65,4%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu	31		19				50	
opolskie	Liczba przebadanych osób					8		8	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	brak	brak	brak	brak	2	25,0%	2	25,0%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu					3		3	

DZIAŁANIE 2.5									
województwo	NAZWA WSKAŹNIKA	2005		2006		2007		OGÓŁEM	
		N	%	N	%	N	%	N	%
podkarpackie	Liczba przebadanych osób	14		27		69		110	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	12	85,7%	20	74,1%	50	72,5%	82	74,5%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu	22		33		74		129	
podlaskie	Liczba przebadanych osób	brak	brak	brak	brak	21		21	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach					12	57,1%	12	57,1%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu					15		15	
pomorskie	Liczba przebadanych osób	7		25		28		60	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	6	85,7%	22	88,0%	20	71,4%	48	80,0%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu	6		30		35		71	
śląskie	Liczba przebadanych osób	11		25		24		60	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	7	63,6%	19	76,0%	16	66,7%	41	69,5%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu	17		28		27		72	
świętokrzyskie	Liczba przebadanych osób	5		15		13		33	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	2	40,0%	10	66,7%	7	53,8%	19	57,6%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu	3		87		14		104	
warmińsko-mazurskie	Liczba przebadanych osób	13				19		32	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	8	61,5%	brak	brak	8	42,1%	16	50,0%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu	8				10		18	
wielkopolskie	Liczba przebadanych osób	17		10		14		41	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	11	64,7%	8	80,0%	8	57,1%	27	65,9%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu	17		22		14		53	
zachodnio-pomorskie	Liczba przebadanych osób			7		52		59	
	udział nowo utworzonych mikroprzedsiębiorstw, które działają na rynku 18 miesięcy po ich utworzeniu w liczbie mikroprzedsiębiorstw nowo utworzonych w projektach	brak	brak	4	57,1%	36	69,2%	40	67,8%
	ilość miejsc pracy we wspartych przedsiębiorstwach stworzonych lub utrzymanych 18 miesięcy po ich utworzeniu			15		73		88	

11. WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW REZULTATU

	Łączna liczba Beneficjentów Ostatecznych w próbie (mężczyźni / kobiety)	Udział osób objętych wsparciem w ramach Priorytetu, które znalazły nowe zatrudnienie w ciągu 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie (mężczyźni / kobiety)	ODSETEK (mężczyźni / kobiety)
Ogółem	7832 2669 / 5163	964 415 / 549	12,31% 43% / 57%
2005	1246 478 / 768	164 76 / 88	13,16% 46% / 54%
2006	3377 1071 / 2306	397 166 / 231	11,76% 42% / 58%
2007	3209 1120 / 2089	403 173 / 230	12,56% 43% / 57%

11.1. Wartości wskaźników rezultatu w podziale na województwa

	Łączna liczba Beneficjentów Ostatecznych w próbie (mężczyźni / kobiety)	Udział osób objętych wsparciem w ramach Priorytetu, które znalazły nowe zatrudnienie w ciągu 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie (mężczyźni / kobiety)	ODSETEK (mężczyźni / kobiety)
Ogółem	7832 2669 / 5163	964 415 / 549	12,31% 43% / 57%
dolnośląskie	411 100 / 311	54 18 / 36	13,14% 33% / 67%
kujawsko- pomorskie	389 160 / 229	58 31 / 27	14,91% 53% / 47%
lubelskie	454 175 / 279	60 21 / 39	13,22% 35% / 65%
lubuskie	318 121 / 197	34 13 / 21	10,69% 38% / 62%
łódzkie	380 134 / 246	65 28 / 37	17,11% 43% / 57%
małopolskie	746 203 / 543	104 40 / 64	13,94% 38% / 62%
mazowieckie	556 147 / 409	68 28 / 40	12,23% 41% / 59%
opolskie	357 112 / 245	31 14 / 17	8,68% 45% / 55%

	Łączna liczba Beneficjentów Ostatecznych w próbie (mężczyźni / kobiety)	Udział osób objętych wsparciem w ramach Priorytetu, które znalazły nowe zatrudnienie w ciągu 6 m-cy od zakończenia udziału w projekcie (mężczyźni / kobiety)	ODSETEK (mężczyźni / kobiety)
podkarpackie	746 298 / 448	90 51 / 39	12,06% 57% / 43%
podlaskie	367 124 / 243	30 10 / 20	8,17% 33% / 67%
pomorskie	429 142 / 287	65 18 / 47	15,15% 28% / 72%
śląskie	563 220 / 343	62 35 / 27	11,01% 56% / 44%
świętokrzyskie	705 291 / 414	88 46 / 42	12,48% 52% / 48%
warmińsko- mazurskie	523 163 / 360	66 21 / 45	12,62% 32% / 68%
wielkopolskie	531 182 / 349	53 30 / 23	9,98% 57% / 43%
zachodnio- pomorskie	357 97 / 260	36 11 / 25	10,08% 31% / 69%

12. ZAŁĄCZNIK 1: INFORMACJA NA TEMAT PRZEPROWADZONYCH WYWIADÓW BEZPOŚREDNICH

W ramach badania Beneficjentów Ostatecznych przeprowadzono także 450 wywiadów bezpośrednich. Zostały one zrealizowane z tymi spośród Beneficjentów Ostatecznych, z którymi nie można było podjąć kontaktu telefonicznego z powodu braków danych w bazach danych przekazanych przez Instytucje Wdrażające.

Badanie metodą wywiadów bezpośrednich miało dwa główne cele:

- **ustalenie przyczyn braku informacji na temat telefonu** w bazach danych Instytucji Wdrażających,
- w przypadku, gdyby okazało się, że Beneficjenci Ostateczni w okresie prowadzenia badania nie posiadali telefonu, **weryfikację hipotezy o możliwym związku pomiędzy brakiem telefonu a wartością wskaźnika oddziaływania**. Hipoteza o takim możliwym związku zakłada, że posiadanie telefonu jest skorelowane z sytuacją ekonomiczną gospodarstwa domowego, a zatem może być istotną zmienną współokreślającą tło społeczne i ekonomiczne Beneficjenta Ostatecznego. Tło społeczno-ekonomiczne, z którego wywodzi się respondent może zaś mieć wpływ na szansę zmiany pracy przez Beneficjentów Ostatecznych.

Wywiady bezpośrednie prowadzono z Beneficjentami Ostatecznymi wszystkich badanych Działania. Zrealizowano je metodą CAPI – wywiadów wspomaganych komputerowo. Narzędziem badania był standaryzowany kwestionariusz badania, w zakresie treści pytań i kafeterii oraz komentarzy dla ankietera identyczny z kwestionariuszem wywiadów telefonicznych. Podstawowe pytanie stanowiące podstawę porównań pomiędzy wywiadami telefonicznymi i bezpośrednimi brzmiało:

„Proszę powiedzieć, co Pan/i robiła w <data zakończenia udziału w projekcie + 6/18 miesięcy>?”

Ankieter odczytuje odpowiedzi.

1. pracowałem(am) w nowym miejscu i miałem(am) / mam nowe obowiązki
2. pracowałem(am) nadal w tym samym miejscu pracy, ale mam nowe obowiązki
3. pracowałem(am) nadal w tym samym miejscu pracy i mam te same obowiązki
4. pracowałem(am) w nowym miejscu pracy, ale miałem(am) te same obowiązki
5. prowadziłem(am) własną działalność gospodarczą
6. nie pracowałem(am)

Zrealizowano ogółem 450 wywiadów. Liczbę wywiadów w poszczególnych Działaniach ustalono w sposób arbitralny kierując się zasadą względnej równoliczności wywiadów prowadzonych z Beneficjentami Ostatecznymi poszczególnych Działania. Struktura próby w podziale na Działania przedstawia się następująco.

DZIAŁANIE	LICZBA WYWIADÓW
2.1	105
2.2	100
2.3	101

2.4	97
2.5	47
Ogółem	450

Decyzja o przeprowadzeniu badania metodą wywiadów bezpośrednich została podjęta mimo świadomości, że ewentualne różnice w odpowiedziach udzielanych przez respondentów w wywiadach telefonicznych i bezpośrednich mogą być spowodowane wyłącznie odmiennością metod badania. Autorzy raportu wyrażają jednak przekonanie, że był to najlepszy sposób weryfikacji powyżej opisanej hipotezy. Dzięki uzyskaniu informacji na temat przyczyn braku numeru telefonu w bazie danych, **wyniki badania umożliwiają sformułowanie wniosku o braku istotnego wpływu braku numeru telefonu w bazie danych na wartości wskaźników oddziaływania.**

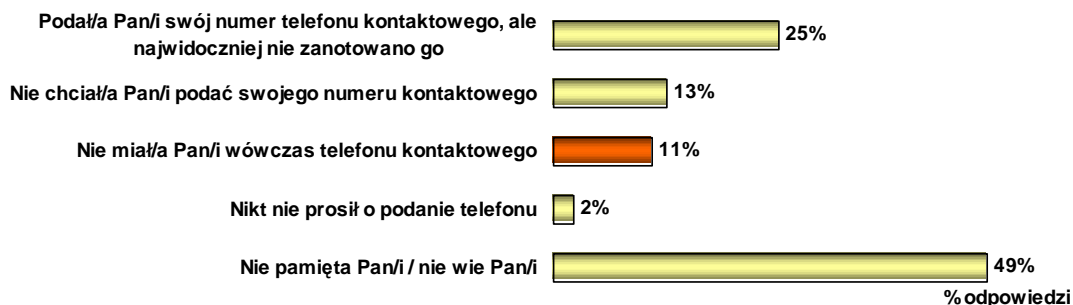
Analizy porównawcze wyników badania prowadzonego oboma metodami prowadzono przy zastosowaniu testu χ^2 . Próbę służącą porównaniom opracowano w taki sposób, by maksymalizować porównywalność wyników. Do każdego z wywiadów bezpośrednich dobrano z bazy danych wywiadów telefonicznych „przypadek bliźniaczy”, to znaczy taki, który był identyczny pod względem istotnych cech, takich jak płeć, wiek respondenta, Działanie, województwo oraz wielkość miejscowości zamieszkania. W doborze próby wykorzystano elementy metodologii PSM (*propensity score matching*).

Tabela 12.1 Porównanie wartości wskaźników oddziaływania

Działanie	Wartość wskaźnika oddziaływania (badanie CATI)	Wartość wskaźnika oddziaływania (badanie CAPI)
Działanie 2.1	11,3%	11,4%
Działanie 2.2		
<i>uczniowie</i>	84%	80%
<i>studenci</i>	71%	66% ⁶⁴
Działanie 2.3	11,7%	11,9%
Działanie 2.4	17,5%	22,7%
Działanie 2.5	68,3%	75,5%

⁶⁴ UWAGA: w próbie do Działania 2.2 znalazło się jedynie 3 studentów, z czego 2 spełniło kryterium wskaźnika oddziaływania. Nie sposób jednak na tej podstawie wyciągać dalej idących wniosków.

Wykres 12.1 W bazie danych, którą przekazano nam na potrzeby realizacji tego badania nie znalazł się Pana/i numer telefonu kontaktowego. Czy może Pan/i powiedzieć, dlaczego?

Jak wynika z odpowiedzi na pytanie o przyczyny niepodania numeru telefonu, jedynie około 11% respondentów nie podało numeru telefonu ponieważ nie posiadało go. W pozostałych przypadkach zaszły inne okoliczności, takie jak prawdopodobna niedbałość w gromadzeniu informacji o numerach telefonu (27%) czy też odmowa podania numeru telefonu (13%). Najlicniejsza grupa respondentów (blisko połowa) nie pamięta przyczyn lub ich nie zna. Z pewnością jednak nie był to brak numeru telefonu (ankieter odczytywał możliwe odpowiedzi, w tym również „Nie miałem/am wówczas numeru telefonu kontaktowego”).

Na podstawie zaprezentowanych powyżej odpowiedzi można sformułować wniosek o braku istotnego wpływu braku informacji o numerach telefonu na istotne wyniki badania. Można zatem stwierdzić, że podjęcie badania metodą wywiadów telefonicznych doprowadziło do uzyskania wiarygodnych wyników, pomimo pominięcia grupy respondentów, którzy nie podali numeru telefonu kontaktowego.

13. ZAŁĄCZNIK 2 – INFORMACJA NA TEMAT BADAŃ PORÓWNAWCZYCH

Zleceniobiorca podjął również próbę skonfrontowania wyników uzyskanych w badaniu Beneficjentów Ostatecznych z innymi źródłami danych, w tym z innymi badaniami własnymi. Taka porównawcza analiza miała w założeniach doprowadzić do oszacowania możliwego efektu netto Działań w ramach Priorytetu 2. Termin efektu netto jest tutaj rozumiany potocznie, jako różnica pomiędzy wartością wskaźników oddziaływania ustalonych dla Beneficjentów Ostatecznych a wartością analogicznych wskaźników dla osób, które nie brały udziału w badaniu.

W badaniach własnych nie ustalono wartości wskaźników oddziaływania dla osób reprezentujących cechy podobne do Beneficjentów Ostatecznych niektórych Działań. I tak:

- w przypadku Działania 2.2 nie przeprowadzono żadnych wywiadów z uczniami. Typowe badania na próbach ogólnopolskich prowadzone przez Zleceniobiorcę w okresie realizacji badania Beneficjentów Ostatecznych nie obejmowały młodszych grup wiekowych (w tym wypadku uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych),
- w przypadku Działania 2.4 istniały wątpliwości w zakresie tego, które branże zawodowe można uznać za restrukturyzowane. W czasie realizacji projektów w ramach Działania 2.4 definicje restrukturyzowanych branż zmieniały się, nie były one ponadto jednolite na poziomie ogólnokrajowym (były definiowane przez Instytucje Wdrażające niezależnie w

każdym z województw). Z tego powodu nie było możliwe precyzyjne dobranie respondentów w badaniach własnych Zleceniobiorcy,

- W przypadku Działania 2.5 badania prowadzone przez Zleceniobiorcę objęły tylko tych przedsiębiorców, którzy założyli firmę w roku 2005 lub później.

Poniższa tabela zawiera wyniki badań własnych z informacją na temat liczby osób, którym zadano pytanie mierzące wskaźnik oddziaływania oraz na temat wskaźnika oddziaływania.

Osoby spełniające warunki określone dla uczestnictwa w danym działaniu	Liczba osób	Wartość wskaźnika oddziaływania (badania własne)	Wartość wskaźnika oddziaływania (badanie BO)
Działanie 2.1	754	9,8%	11,3%
Działanie 2.2	17 (studenci)	76%	71%
Działanie 2.3	230	6%	11,7%

Z powyższych danych wynika, że jedynie w przypadku Działania 2.3 można mówić o zauważanych różnicach pomiędzy próbą Beneficjentów Ostatecznych i próbą osób, które nie brały udziału w szkoleniach ZPORR. W przypadku studentów mała liczba wywiadów zrealizowanych w ramach badania porównawczego uniemożliwia wyciąganie precyzyjnych wniosków.